دیوان مراثی

از آثار طبع

عالم ربانی و حکیم صمدانی مرحوم

آقای حاج محمد کریم خان کرمانی

اعلی الله مقامه

ترجمهٔ

سید محمد رضا نواب رضوی

چاپخانه سعادت کرمان

شمارهٔ انتشارات فرهنگ و هنر

۵

۴۸/۱۱/۲۵

بسم الله تعالی شأنه

اشعار جناب مستطاب نواب سعادت وسیادت مآب و فاضل معظم آقای سید محمد رضا رضوی دام بقاؤه‌که در ترجمهٔ مراثی **مرحوم مبرور آقا** اعلی الله مقامه سروده اند و رعـایت تمام حدود معانی و الفاظ را بسرحد اعلی نموده اند شهد الله و کفی به شهیـداً بالاتر از آن است که مخلص بی مقدار وصفی از آنهـا عرض کنم و صاحبان فضیلت و طبع مستقیم خود بهتر از من متوجه هستند الا اینکه حقیر هم بـاندازهٔ یکی از هزار و مشتی از این خروار سهمی از اجور عظیمهٔ ایشان را امیـدوارم زیرا تـذکری عرض کرده ام که بعض از آن اجور شامل آنهاکه از فهم عربی محروم هستند بشود . عظم الله اجورنا و اجور منشده اعلی الله مقامه و مترجمه و انا العبد المسکین ابو القاسم بن زین العابدین اعلی الله مقامه

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی . **و بعد** - در اواخر سال هزار و سیصد و شصت و یك هجری قمری که بندگان مولای بزرگوار حضرت اجلّ اوحد **سرکار آقای حاج ابوالقاسم خان ابراهیمی** اجلّ الله شأنه و جعل ارواحنا فداه بعتبه بوسی آستان قدس رضوی علی-مشرّفه آلاف التحیة و الثناء تشرف حاصل فرمودند از طرف قرین-الشرف آن حضرت امر بترجمهٔ دیوان مراثی عربی عالم ربانی و حکیم صمدانی **مرحوم آقای حاج محمدکریم خان کرمانی** اعلی الله مقامه و رفع فی الدارین اعلامه بشعر فارسی بخانزاد صادر گردید . اینك خداوند متعال را برتوفیق امتثال امر مبارك شکر گذار و امید است ببرکات انفاس قدسیهٔ شیعیان آل محمد صلوات الله-علیهم درپیشگاه مقدس حضرت سید الشهداء روحی و ارواح العالمین لتربته الفداء مورد قبول واقع شود .

کرمان - مدرسهٔ مبارکهٔ ابراهیمیه - یکشنبه هفدهم شهر ربیع الأول ۱۳۷۴ - خانزاد - سید محمد رضا نواب رضوی .

دیوان

مراثی

از آثار طبع

عالم ربانی و حکیم صمدانی مرحوم

آقای حاج محمد کریم خان کرمانی

اعلی الله مقامه

ترجمهٔ

سید محمد رضا نواب رضوی

چاپخانه سعادت کرمان

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و صلى الله على محمد و آله الطاهرين و رهطه المخلصين و لعنة الله على اعدائهم اجمعين ،

و بعد - هذا ديوان اشعار وفق الله عبده الأثيم كريم بن ابرهيم لأنشائها .

منها - قصيدة فى الرثى :

اِسْتَبْدَلَ الدَّهْرُ اِعْسارِیْ بِاِیْسارِیْ وَ شابَ صَفْوِیْ بِاَقْذاءِ وَ اَکْدارِ

قَدْکُنْتُ فِی مَهْدِ اَمْنٍ فَاسْتَعاضَ بِهِ مِنْ کُلِّ خَوْفٍ وَاِسْهارٍ وَاَخْطارِ(١)

کَاَنَّ اُفاتِهِ قَدْراً مُقَدَّرَةٌ وَزانَ عِلْمٍ وَ اِیْمانٍ وَ اَخْطارِ(٢)

یَسْقِیْ کُؤُسَ الْمَنایا الْخَیِّرِیْنَ کَما تَسْقِی السُّقْیُ کُلَّ عَطْشانٍ بِمِقْدارِ

اِنْ کانَ یَحْمِیْهِمْ مِنْ طِیْبِ عَیْشَتِهِ فَعِنْدَهُمْ لَیْسَ اِلّا مِثْلَ اَقْذارِ

لا غَرْوَ اِنْ ضاقَ بِالْاَبْرارِ ساحَتُهُ سِجْنٌ لِطَیّارِ قُدْسٍ جَوْفُ اَغْوارِ

---

(١) الأشراف على الهلاك (٢) بمعنى الشرف .

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین و رهطه المخلصین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین ،

و بعد - این دیوان اشعاری است که خداوند بندهٔ اثیم خودکریم بن ابرهیم را بسرودن آنها موفق فرموده است .

از آن جمله قصیده ایست در سوگواری :

بعسر ، یسر من از دهر یافت استبدال
بجامم از خس و خاشاك تیره کرد زلال

غنوده بودم در مهد امن و خواب مرا
ز کین بدل بسهر کرد و سایر اهوال

بود مقدر ، آفات روزگار مگر
بقدر دانش و میزان دین ، عیار جلال

ز مرگ ، جرعهٔ نیکان دهد چنانکه سقات
دهند آب بهر تشنه لب فراخور حال

اگر که منع کند طیب عیش از اخیار
بجز پلید نه آن هم بنزدشان بمثال

شگفت‌نی که فضای جهان بخوبان تنگ
همای قدس بغار اندرون ببندد بال

. . .

قوم تعالى على كيوان قدرهم ... انى يطيب لهم عيش بأو كار

قوم حظاير قدس الله مرتعهم ... انى تمتع من طلح و ابعار

احاطني بقسي الدائرات و قد ... القان كالهدف الملقى بمضمار

فرامني بسهام النائبات و قد ... اتان اسهمه من كل اقطار

لا تتعبن دهر كفا انني رجل ... بحول ربي صبور غير فرار

مالي سوى مهجة اني بذلت بها ... عن طيب نفسي لا كرها بأجبار

خذها اليك متى ماشئت لست ارى ... قدرا لها في طريق الآل الاطهار

من السفاهة ان نرجو ودادك اذ ... لم تبق برا نجا من ضرك الجاري

و قد اتانا مصيبات اصبت بها ... الرسل الكرام و ابرارا بأخبار

ان لم يكن لك فينا وقع فادحة سـ ـــوى الطفوف كفى عن فتكك الضاري

اصبت قلب جميع العالمين فلا ... ذو مهجة قد سلا عن حزنه الواري

اصبت قرة عين العالمين فلا ... عين ترى قد خلت من دمعها الجاري

وا حر قلباه لم بي اقتصرت و لم ... تحرق بناء سموات بتزفار

وا دمع عيناه لم في احتقنت و لم ... تغرق بسيطا بطوفان و امطار

اما سمعت حسينا قد اصيب بما ... لم يجرقط على وغد و كبار

يوما اتى الطف في قوم يقودهم ... شوق يسوقهم توق الى الباري

فراز کیوان آنان که خرگه افرازند — بآشیانهٔ مرغان کجا کنند اقبال ؟
جماعتی که بهشت خدایشان گلگشت — بود زپشك و درختان خارشان چه منال ؟
شدم از او بکمانهای دائرات محاط — فکنده همچو نشانم به پهن دشت نضال
بتیرهای محن قصد من نمود و کنون — سهام او را آماجم از یمین و شمال
بجای باش‌ومکوش‌ای جهان‌که مرد شکیب — منم بنیروی حق وز توام گریز محال
فزون زجانی نبود مرا و آنرا نیز — بطیب خاطر بسپردمت بدون ملال
بگیر، خاص تواینك ، بهرزمان خواهیش — که هیچ نشمرمش در ره محمد وآل (ص)
امید دوستی‌ازچون توئی‌زبی‌خردی‌است — که کس ز پاکدلانت نرست از چنگال
رسیده است بما زآنچه خستی از آلام — پیمبران گرامی ، گزیدگان رجال
نبود اگر ز تو ما را غمی بغیر طفوف — درندگیت بدان نیز میشد استدلال
دل عوالم خستی و کس نماند بجای — که سوز انده او را برون برد ز خیال
بنور چشم عوالم رسانده ای آسیب — نمانده چشمی کز اشك نیست مالا مال
چرا نسوختی ای آه دل بنای سپهر — بمن ز چیست ترا اکتفا بدین منوال ؟
چرا بچشم من ای اشك مانده ای محبوس — زمین بگیر بطوفان و غرق کن اطلال
مگر نیافتی آگاهی از بلای حسین (ع) — که بر کسی نرسید از اکابرو اطفال
بشد بطف چو بیاران که سوی ایزدشان — کشاند و راند هم ازپیش شوق‌وهم دنبال

لقی اُناساً علی العدوان مجتمعاً — من کل صوبٍ و اکنافٍ و اقتار (١)

قوماً قد احتشدوا فی قتل من دمه — ثار الاله و سبی الال الابرار

قوماً خؤناً دعوه یهتدون به — لمّا اتی بالهدی ولّوا بأنکار

یامهجتی احترقی من وحشة عرضت — علی النسآء بهم مع قلّ انصار

و رعدة قد طرت منهم بصبیته — و ادمع قد جرت کالصّوب مدرار

هذا و ینعی حسین عندها حزناً — بنفسه و یریها سبیها الطّاری

لا انس اذ قام عند القوم متکئاً — بعضبه قاطعاً اعلال اعذار

فقام ناشدهم بالله ربّهم — فی نفسه هل لکم ایجاس انکار

فعدّ اشیاخه جهراً و فضلهم — کی لا یقولوا جهلنا یوم احضار

فأشهدوا الله انّا نحن عارفة — بکلّ ما قلته یا نجل اخیار

افدیه اذ قال بم قد حلّ حینئذٍ — دمی لکم و انا ابن طالب الثّار

قالوا علمنا الّذی اخبرت جملته — ولا محیص لکم عن حدّ بتّار

فدیته اخذاً حزناً کریمته — یقول حلّ علیکم سخط جبّار

فهاج حرّ فلم یأخذه لومتهم — فی الله فاختار زلفاه علی النّار

فجاء یعدو و کفّاه بهامته — یقول هل لی متابٌ یا ابن اخیار

---

(١) قتر کقفل الناحیة و الجانب لغة فی القطر جمع اقتار.

بدشمنیش هم آهنگ مردمی نگریست
برای ریختن خون آنکه خون خداست
بخوانده قوم دغایش پی هدایت خویش
گداز ای جان ، زآن دهشتی که روی نهاد
وز آنچه بر تن طفلان ز بیم لرزه فتاد
فزودشان غم ازاخبارمرگ خویش حسین
ز یاد می نبرم تکیه زد چو نزد سپاه
بایستاد و بیزدان بدادشان سوگند
سپس شمرد بزرگان خود ببانگ بلند
خدا گواه گرفتند جمله ایم آگاه
فدای او چو بفرمود هان منم ای قوم
از آنچه گفتی ، گفتند آگهیم و نماند
فدای اوچو بدل ریش بود و برکف ریش
بتافت حر و بر آتش گزید قرب خدای
بسوی شاه دویدن گرفت و دست بسر

ز هر کرانه گروهی کثیر ز اهل ضلال
گروهی آمده مجموع وسبی اهل و عیال
وز او بکاشته یکسر ، نموده چون اقبال
به بیکسی ز خسان بر مخدرات حجال
وز آن سرشك چو باران ز دیدگان سیال
هم از اسارت ایشان و سایر احوال
به تیغ خویش وهمی‌کرد عذرشان ابطال
که در دل آیا انکار من دهید مجال
بفضلشان که نه منکر شوند روز سؤال
مهین سلالهٔ نیکان ، ترا بصدق مقال
سلیل‌طالب خون ، خون من زچیست حلال
گریزتان ز دم تیغ و چارهٔ ز قتال
بگفت آمدتان قهر ایزد متعال
براه حق نگرفتش ملامت عذال
که دارم آیا راهی بتوبه از اعمال ؟

. . .

فَقالَ اِنْ تُبْتَ تابَ اللهُ مِنْ كَرَمٍ — عَلَيْكَ يا حُرُّ فَانْحُ نَحْوَ كُفّارِ
لَهْفي عَلَيْهِ وَ قَدْ حاطَ الْعُداةُ بِهِ — فَخَرَّ مِنْ بَعْدِ جَهْدٍ فَوْقَ اَعْفارِ
وَ راحَ مِنْ صَحْبِهِ كُلٌّ يُسابِقُهُ — اَخُوهُ فَوْزاً بِجَنّاتٍ وَ اَنْهارِ
حَتّى لَقُوا حَتْفَهُمْ صَلّى اِلهُهُمُ — عَلَيْهِمُ بِعَشِيّاتٍ وَ اَبْكارِ
يا لَيْتَني كُنْتُ ذاكَ الْيَوْمَ حاضِرَهُمْ — اَفْدي وَ اُحْيي وَ اَفْديهِمْ بِتَكْرارِ
يا سادَتي يا مَوالِيَّ لَقَدْ سَبَقَتْ — حُسْناكُمُ وَ مَلَكْتُمْ اَحْسَنَ الدّارِ
طُوبى لَكُمْ مِنْ اُناسٍ شيبَ ثارُهُمُ — بِثارِ رَبِّ الْوَرى يا خَيْرَ اَحْرارِ
يا لَهْفَ نَفْسي اِذْ ظَلَّ الْحُسَيْنُ عَلى- — مَتْنِ الْجَوادِ فَريداً بَيْنَ كُفّارِ
ما بَيْنَ لاطِمَةٍ طَوْراً وَ ثاكِلَةٍ — وَ راعِدٍ بارِقٍ مِنْ نَحْوِ اَشْرارِ
طَوْراً يُلاحِظُ ثُكْلاواتِ عِتْرَتِهِ — عَطْشى وَ سَغْبى وَ حَسْرى بَيْنَ فُجّارِ
تاراً يُراعي فِتْياناً مُضَرَّجَةً — تَحْتَ الْخُيُولِ بِاِيرادٍ وَ اِصْدارِ
مَرّاً يَرى اُمَّةً قَدْ خابَ حَظُّهُمُ — قَدْ اَشْحَذُوا ظُبَةَ الْبَتّارِ لِلثّارِ
مَرّاً يَرى نَفْسَهُ قَدْ جاءَ يُنْقِذُهُمْ — مِنَ الرَّدى فَأَبَوْا اِلّا لَظَى النّارِ
ثُمَّ اعْتَدَوْا وَ اَبَوْا اِلّا عَداوَتَهُ — وَ قَتْلَهُ حَنَقاً مِنْ بَعْدِ اَنْصارِ
رُوحي فِداهُ اِذا ما قامَ مُضْطَلِعاً — بَيْنَ الْعُداةِ فَناداهُمْ بِاَجْهارِ
تَرَحُّماً مِنْهُ لا اَنْ يَسْتَجيرَ بِهِمْ — هَلْ مِنْ مُغيثٍ يُغيثُ آلَ مُخْتارِ

بگفت آری آمرزدت ز لطف خدای		بجنگ خصم کن آهنگ ای ستوده خصال
بر او دریغ چو در دست خصم شد محصور		بروی خاك بیفتاد بعد ساز جدال
ز یاوران همه رفتند وهریکی می جست		بدیگری سبق از شوق خلد و حسن مآل
که تا بدینسان شد دور هر یکی سپری		درود ایزدشان بالغدو و الآصال
ببودم ای‌کاش آنروز و جان سپردمشان		شدم بجان نوین باز ، کشتهٔ آجال
گرفت سبقت حسنایتان موالی من		شدید مالك ملكی برون ز حد زوال
خوشا بحال شما زمره‌ای که شد ممزوج		بخون ایزدشان خون ، زهی خجسته رجال
دریغ و حسرت من چون بجای ماند حسین		به پشت توسن ، تنها ، میان اهل ضلال
میان جمع زنانی بروی لطمه زنان		میان غرش و غوغای لشکر محتال
حریم خویش همی دید گاه مویه کنان		گرسنه ، تشنه ، بحسرت زخصم زشت سگال
گهی بدید جوانان خویش خون آلود		زترکتاز ستوران قوم دون پامال
گهی بدید گروهی زبخت خود نومید		بداده صیقل شمشیر و کرده ساز قتال
بخویش دید که خواهد نجاتشان زهلاك		ابا نموده و جویند دوزخ و اغلال
بجز عداوت او کرده هر چه را انکار		بقتلش از پس یاران نموده استعجال
فدای او چو بأستاد با دلی چون کوه		میان دشمن و خواند آن جماعت ارذال
پناه دادنشان جست و می نجست پناه		بأستغاثه ز « هل من مغیث » داشت سؤال

هل من مجير يجير اليوم عترته ... في ذي الفلاة يقيهم شر فجار

وهل بكم من يخاف الله في حرم الـ ... ـرسول عل يقيها شر اشرار

لبيك يا هاديا سبل النجاة لنا ... لبيك يا عاريا عن ملبس العار

لبيك ها انا ذا عبد عبيد كم ... مواقف لهم مع شطة الدار

لبيك لبيك مشدود الحزام مشـ ... ـمرا لكم شاهرا سيفي كما النار

اني و ان لم اكن يوما لأفديكم ... بمهجتي فأقيكم سوء اقدار

لكنني في زماني واقف لهم ... على الجهاد بأعلاني و اسراري

انت الشهيد وكل الارض مشهدكم ... و سر عاشور فيما بعده جار

وقفت في ارضكم في يوم فادحـ ... ـكم لجاحدي فضلكم اعداء قهار

قوسي فمي و سهامي ما تلفظه ... ترسي ولاكم و قول الفصل بتاري

يراعتي فرسي والرق معركتي ... تجول في دع اعداكم الى النار

فردا ولا ناصر لي غير شرذمة ... مستضعفين ابتلوا منهم باصار

و فوج اعدائنا اضعاف ما جلبوا ... يوم الطفوف وعن غير الشقي عار

جحاد اثاركم كلا و قد بدت الـ ... ـبغضاء من فيهم من سوء اضمار

كم مؤمن قتلوا كم مسلم طردوا ... كم عارف شردوا من بعد احصار

كم حجة جحدوا كم اية كفروا ... كم سنة ستروا بغضا بأستار

پناهی آیا امروز هست در این دشت ؟ رهاند آل نبی را زچنگ استیصال
بود تنی ز شما کز خدای آرد بیم ؟ دهد حریم پیمبر پناه از انذال
بزرگوار دلیل نجات ما ، لبیك که رخت ننگ نگردیده مرترا سربال
منم که عبد عبید توام شها ، لبیك اگر چه دورم ، جویم بدشمن تو نکال
ببسته سخت میان یاری ترا ، لبیك کشیده ام شرر افروز صارم قتال
اگر نبودم آن روز ، تا ببازم جان شوم وقایه زسوء قضا بحسن فعال
کنون بدور خود از بهر رزم ، دشمن را در آشکار و نهان ایستاده ام بقبال
توئی شهید و بود مشهدت محیط زمین عیان حقیقت عاشور تست در مه و سال
بدشت ماریه استاده ام بروز طفوف بجنگ آنکه شما راست منکر افضال
دهان کمان من و تیر جانشکار سخن زقول فصل حسامم ، سپر ولایت آل
صحیفه عرصهٔ جنگ است و خامه‌ام توسن بدفع خصم بنیران قهر حق جوال
بجز ضعیف تنی چند کس ندارم یار زبند خصم هم این چندتن قرین و بال
بسی فزون زسپاه طفوف دشمن ما بجز شقاوتشان هیچ بر نداده نهال
تمام منکر آثارتان ، زسیرت زشت همه عداوتشان آشکار از اقوال
چه مؤمنین که بکشتند و مسلمین راندند چه عارفین شده محصور وکرده شد رحال
بسا حجج را منکر ، بس آیه را کافر نهفته بس سنن از بغض تا کنند اخلال

كم حسن مكرمةٍ منكم وقد جحدوا ... كم سوء عائبةٍ افشوا بامصارِ
كم من فضيلةٍ اضطرت نواصبكم ... الى القبولِ و هم ردّوا بأنكارِ
فديت بالنفسِ و الاموالِ فضلكم ... كي يعرفوا من علاكم وحدة الباري
اعداك قد سلبوا ما قد فديت به ... و اوردوا النّاس جنّات بأنهارِ
و قومنا انكروا ما قد فديت له ... فأوردوا من اضلّوا اسفل النّارِ
شتّان ما بينهم والله فرّقهم ... كالفرقِ بين سنمّارٍ و سنّارِ
غوثًا بني احمد انّي بليت بهم ... عونًا بني حيدرٍ يا خيرة الباري
طال العراك فمذ سبعين نحن لهم ... مواقفون و نرجو قهر قهّارِ
ظهور مولى الورى طود النّهى علم الهدى وكهف البرايا صاحب الدّارِ
اعني سميّ رسولِ الله قائمكم ... ومالي الأرضِ عدلًا حامي الجارِ
و رحمة الله للأبرارِ من كرمٍ ... و نقمة الله للفجّارِ و الزّاري
ربّ انتصر لي فأنّي قد بليت بهم ... فردًا وحيدًا بلا عونٍ و انصارِ
فقد النّبيّ و هجران الوليّ مع ... كثر الأعادي اعيتني و اوزاري
تظاهر الدّهر يا ربّي عليّ و قد ... اشتدّ بي فتن ظلماء كالقارِ
لهفي على سادتي ممّا اصابهم ... من كلّ نغلٍ و زنديقٍ و كفّارِ
يكاد يزهق روحي كلّما ذكرت ... حال البنيّات بعد الفادحِ الجاري

بسا محاسنتان را که کرده اند انکار بسا معایب، گسترده در بلاد و محال
بسا فضیلت، پذرفته خصمتان ناچار نموده اینان انکار و در قبول اشکال
ز جان و مال گذشتم براه فضل شما که پی بوحدت یزدان برندتان زاجلال
ربود خصم تو آنرا که من فدا کردم ز دوستان و بجنت نمودشان ایصال
شدند منکر فضل این گروه و مردم را سوی جحیم کشانندند از ره اضلال
بود بسی بخدا، فرق بین این دو فریق چو (ابن منذر) و معمار قصر او بمثال
گزیدگان حق ای عترت نبی و ولی (ص) حمایتی، که از اینان شدم دچار کلال
ستاده ایم بهفتاد سال با ایشان بجنگ و منتظر قهر قاهر متعال
ظهور شاه زمان کوه عقل و کهف امان خدیو عالم امکان، نشان رشد و کمال
سمی احمد محمود (ص) قائم موعود (ع) امان جار، کز او عدل یابد استقلال
زلطف، رحمت پروردگار بر ابرار چنانکه فرقهٔ فجار را ز قهر انکال
کش انتقام مرا زین گروه یا رب از آنك وحید و فرد شدم مبتلا بدین جهال
زفقد و هجر نبی و ولی روانم خست هم از فزونی اعدا و زشتی افعال
بگشت چیره بمن روزگار دون یا رب چو قیر، تیره فتن آمدم باستقبال
دریغ از آنچه بسادات من رسید زخصم زکافران و زنادیق و فرقهٔ سفال
همی رسد بلبم جان زبعد و قعهٔ طف ز دختران پیمبر (ص) چو ذکر گردد حال

عِشاءَ عاشورِ بعدَ القتلِ اذْ حملوا   على الخيامِ على رَبّاتِ الأَخْدارِ
خرجنَ فازعةً لا عن تعمّدِها   وجْهاً و تركُضُ لم تشعرْ بِنُظّارِ
يَصحنَ بالويلِ و العبراتُ جاريةٌ   يَلْطِمْنَ صدراً بِلا خُمْرٍ و استارِ
لم تدرِ ماذا يُريدُ القومُ نهبتَها   امْ قتلَها امْ تُريدُ الحرقَ بالنّارِ
ترى الخيامَ خيامَ العزّةِ اضطرمتْ   بالنّارِ فانتشرتْ منها بأذعارِ
صالوا عليها لِسلبِ الأزرِ و الخُمُرِ   ضرباً بِسوطٍ لها طعناً بخطّارِ
منها لقدْ سُلبتْ منها لقدْ جُرحتْ   منها لقدْ ذُعرتْ من خوفِها الطّاري
منها تُنادي أيا ربّاه موتَتَنا   عجّلْ و لمّا ينلنا فُضْحةُ العارِ
منها تُنادي اباها تستغيثُ بهِ   منها أخاها بتزفارٍ و تضوارِ
يا نفسُ صبراً كما الأبرارُ قد صبروا   على النوائبِ في مجموعِ الأدوارِ
لنا بِهمْ اسوةٌ في كلِّ ما احتملوا   فلم يقدّرْ سوى البلوى لأحرارِ
يا آلَ احمدَ كلٌّ عندهُ عملٌ   يرجو النجاةَ بهِ في رحمةِ الباري
مالي سوى فضلِكمْ ما استجيرُ بهِ   يئستُ من سوءِ اعمالي و افكاري
و اللهِ لوْ انْ و كلتم عبدَ عبدِكمُ   لِغيرِكمْ لهوى في حفرةِ النّارِ
و قدْ جرى عادةُ المدّاحِ في طلبٍ   من الكرامِ اذا اطروا بأشعارِ
فليس اكرمَ منكمْ في الورى ابداً   و ليس الأمَ منّي في الردى هارِ

چو حمله کرد عدو بعد قتل سوی خیام بسوی پردگیان سرادق اجلال

برون شدند زنان از هراس جانب دشت نهان ز چشم تماشائیان نکرده جمال

بگریه جمله بر آورده بانگ واویلاه بسینه لطمه زنان ، سر برهنه ، دل بملال

زقصد خصم نه آگه که خواهد او تاراج ؟ و یا بکشتن یا سوختن برفته مثال

شراره شد ز سرا پردهٔ جلال بلند گریختند زبس بیم ، هر یکی چو غزال

بتازیانه و نی حمله بردشان دشمن پی ربودن استار و غارت اموال

شدند برخی مسلوب و پاره‌ای مجروح قرین دهشت بعضی زبیم آن اهوال

بگفتی آن یك یا رب ندیده ورطهٔ ننگ حیات ما تو بزودی بمرگ کن ابدال

یکی بخواند پدر و آن دگر برادر خویش بود که باز رهانندشان از آن اذلال

چو نیك مردان ای نفس ، برد باری جوی که برد بار بماندند بر محن لازال

بدانچه رنج ببردند نیز ما ببریم رقم نرفته بر آزادگان فراغت بال

امیدوارعمل‌هرکسی‌است ، آل‌رسول(ص) شمول رحمت داذار جوید از اعمال

بغیر فضل شما مر مرا پناهی نیست که ناروا بودم کار و ناپسند خیال

هلید اگر بخدا عبد عبد خویش بغیر فتد بآتش و آرد سقوط در گودال

هماره چامه سرایان بنظم خود زکرام طلب‌کنند و بر این بوده خویشان تا حال

بزرگوار تری از شما نه کس در دهر نه در تباهی و پستی کسی مراست همال

هاجئتكم بقصيد في مصابكم … والكف صفر وإد الظهر اوزاري

لا ادعي كرماً لا اطمعن صلة … فخري السؤال لقطمير و قنطار

و منتهى صلتي ان لا افارقكم … دينا ودنيا و في قبري واحضاري

و تجعلوا كرماً موتي مماتكم … محياي محياكم ما عشت في الدار

و تسألوا الله اثباتي بلا زلل … على مودتكم يا ال مختار

صلى الاله عليكم ما الثرى ضحـ … ـكت بنبتها و بكت سحب بأمطار

و ليكم في ولاكم سر مغتبطاً … عدوكم في نواكم غم بالنار

و منها قصيدة اخرى في الرثى :

ايرقأ دمعي و المصاب جليل … وفي القلب من نار الكروب غليل

مصاب حسين يا لها من مصيبة … جواها عن الأحشاء ليس يزول

اذاب فؤادي شجوها و تقطعت … له كبدي و الجسم منه عليل

و مالي لا ابكي و قد ذاب مهجتي … كمسجور بحر و العيون مسيل

ايمنعه العادي عن العذب جفوة … و تمنعه ملحاً و انت خليل

يجود حسين بالدماء و بينه … و بين قطار الدمع انت تحول

ايفديك روح العالمين بنفسه … و انت عليه عن بكاك بخيل

و كان حقيقاً ان تقتل دونه … و يبقى فلا يلقاه فيك دبول ☆

قصیده ایست مرا در مصابتان اکنون — کفم تهی ، گنهم پشت خسته از اثقال

نه خواهش صله ام هست و نی هوای عطا — مرا سؤال زخروار فخر تا مثقال

بدین و دنیی و در قبر و روز رستاخیز — زخود جدا نکنیدم ، بس این عطا و نوال

ز لطف ، موت مرا موت خود قرار دهید — حیات خویش حیاتم در این سرای زوال

ز حق ثبات مرا بر ولای خود طلبید — نلغزدم قدم دوستی براه وصال

درودتان زخدا تا که خندد و گریند — زمین بسبزهٔ خود ، ابرها بأشك زلال

هر آنکه دوست زشادی بمهرتان خرم — هر آنکه خصم ، ز دوری بنار اضمحلال

و از آن جمله قصیدهٔ دیگری است در سوگواری :

اشك چون خشكدم ؟! این گونه مصیبت دشوار — در دل از آتش غمها بودم جوش و شرار

غم جانسوز حسین است و از این غم فریاد — که نه از سوزش آن ماندم احشا بکنار

قلب بگداخت مرا از غم و از هم پاشاند — جگرم را و از آن آمده جسمم بیمار

چیست من راکه نگریم چو روانم شده آب — همچو بحری و مسیل است دوچشم خونبار

دشمن آیا ز ستم منع شه آرد ز زلال — شور ، آبی نفشانی تو و نامت شده یار ؟

بفشاند برهت خون خود ازجودحسین(ع) — در ره او بود از ریزش اشکت زنهار

جان فدای تو کند جان عوالم آیا ؟ — تو سزاوار ندانی که بر او گریی زار ؟

بود شایسته ، شوی برخی او پیشاپیش — او بجا ماند و بهر تو نبیند آزار

ولا ينبغى حاشا الحسين لعصمة — من الذنب ان تغبر منه ذيول
ولكن راى عاراً عليه ذنوب من — يضاف اليه او اليه يؤل
فأكرم به استحلى الحمام لنفسه — و اسر ذراريه و انت ذهول
فحاز بهذا الجود فى الله سبقة الـــــــــــــــشفاعة فى يوم مداه طويل
فوا اسفا ابن النبى محمد (ص) — يقوم بظهر انيهم و يقول
وليس على الدنيا ابن بنت محمد — سواه و ما بالقوم عنه غفول
و قد جاء يهديهم و يدعوهم الى — سلوك سبيل الرب و هو دليل
يقول الا هل من مغيث يغيثنا — و بينى و بين الكافرين يحول
اما فيكم من يتقى الله ربه — الى نصرنا من هؤلاء يميل
فلم يأته منهم جواب بل انتهى — اليه سيوف شهرت و نصول
ولم يك يرجو نصرهم غير انه — بذلك ابلى القوم و هو جليل
و انى يرجى نصرهم بعد كفرهم — ولم يك منهم فى علاه جهول
فوا لهفتا اذ جاء زينب ثاكلا — ولاطمة فى وجهها و تقول
اخى يا ثمالى انت اية من مضى — و انت علينا حافظ و كفيل
اخى ردنا عوداً لمشهد جدنا — نكن عنده ما الدهر عنك يدول
فقال لها هيهات لو ترك القطا — لنام و مالى نحو ذاك سبيل

نسزد هیچ که با عصمت کبرای حسین (ع) — بنشینند ز غم دهر بدامانش غبار

لیك بشمرد بخود، زنگ گناهان را ننگ — از کسانی که کند نسبتشان را اقرار

بس گرامی است که شیرین شمرد مرگ بخویش - بأسارت رودش اهل و تو نائی هشیار

زگذشتی که چنین در ره حق کرد گرفت — سبقت از بهر شفاعت همه را روز شمار

آه و افسوس که فرزند رسول مدنی (ص) — ایستد در بر اشرار و کند استنصار

نه جز او کس بجهان دخت نبی را فرزند — نه کسی غافل از آن قوم که آرد انکار

تا شود رهبرشان آمده تا خواندشان — بسوی راه خداوند و خود او راهسپار

گوید آیا ز شما داد رسد داد رسی، — حایل آید بمیان من و خیل کفار؟

یکتن آیا ز شما هست که ترسد ز خدای؟ — جانب یاری ما روی نهد زین اشرار

نرسیدش ز عدو پاسخ آن بلکه رسید — آخته تیغ بسوی وی و نوك سوفار

او نمی‌جست مددگاری از آن قوم، جز آنك — آزمودیشان، خود بر تر از آنش مقدار

کفر جستند و کی از یاریشان داشت امید — کس نبد منکر قدر شه بگزیده تبار

ای دریغا چو بشد غمزده زینب بر شاه — گفتی اینگو نه سخن، لطمه زدی بر رخسار

ای برادر تو ز اسلاف مرا مانده پناه — تو نگهداری و ما را بتو است استظهار

ای برادر سوی یثرب همه را گردان باز — کز تو چون پشت کند چرخ، بگیریم قرار

گفت هیهات، بجا گر بنهادند قطا — خفتی آسوده، مرا نیست بدین راه، گذار

فأنت و قالت ان ذاك اشدها … على بان تصمى و انت ذليل

وصاحت وشقت جيبها حزنا له … و خرت صريعا و الدموع تسيل

فقام اليها ابن النبي مبادرا … فرش عليها الماء وهو يقول

اخية قومي و اصبري ان كلما … على الأرض يفنى والسماء تزول

و كل مشاء هالك غير وجهه … ولا بد من ان يعتريه عبول

الهفي على العباس حين اتى اليـــــــه مسترخصا للحرب وهو بسيل

فقال اخي مهلا فانت لرايتي … قوام و جندي ان مضيت يزول

فقال له يا سيدي قد سئمت من … حيوتي و اهوى ان اران اصول

فقال له فاطلب لعترة احمد (ص) … من الماء اذ قد مضهن غليل

فراح الى الكفار ينذرهم فما … تنبه من نوم الغفول جهول

فاب الى خير الورى فامضه … انين صبيات بهن غليل

فاضرم نارا في حشاه انينها … من العطش حتى نالهن قهول

فخاض الجموع و هو حامل قربة … يؤم فراتا لم يرعه ثعول

وخاض فراتا واستقى الماء لم يذق … من الماء حزنا و العدو تجول

احاطوا به من كل اوب لصده … فلم يعترضه فترة و نكول

فحارب حتى ان يمناه قطعت … فيسراه حتى احدقته خيول

زین‌سخن ،مویه‌کنان گفت مر اسخت تر آنك　　کشته‌گردی تو ودر دست عدو باشی خوار
زد زغم چاك‌گریبان و فغان‌کرد و زهوش　　رفت و افتاد و فشاند اشك چنان ابر بهار
خاست فرزند نبی جانب اوجست شتاب　　بر رخش آب بیفشاند و چنین‌کرد اظهار
خیز ای خواهرك ازجای وشکیبائی‌جوی　　بگذرند اهل زمین ، چرخ نماند ستوار
همه مخلوق بمیرنـد بجر وجـه خدای　　باشد او هر چه بود خلق ، ز مردن ناچار
ای‌دریغم‌چوروان‌گشت سوی‌شه‌عباس(ع)　　سینه اش تنگ زغم ، طـالب اذن پیکار
شاه فرمود برادر ، بتو پرچم بر پاست　　مهلتی ، گر تو روی نیست سپه را سالار
گفت شاهـا دلم از زندگیم گشته ملول　　دوست دارم نگرم خویش ،بر آرنده دمار
گفت برعترت احمد(ص) بطلب جرعهٔ آب　　که خود از سوزعطش سوختشان جسم نزار
سوی کفار شد و جمله بترساند و نگشت　　یکتن ازخواب‌گران زآنهمه جاهل بیدار
شد روان بـار دگر جـانب بگزیدهٔ خلق　　سوخت او را زعطش نالهٔ جانسوز صغار
بانگ‌طفلان شررافروخت مراورا بدرون　　پوست خشکیده بتن جمله و عطشان وفگار
شد بمیدان و بزد بر سپه و مشك بدوش　　قصد شط‌کرد ونه‌اش بیم زجمع خونخوار
شد بآب اندر و میخواست بنوشد لکن　　نچشید از غم و جـولان عدو بد در کار
گرد او خصم زهر سوی گرفت از پی منع　　بیـم و سستی نپذیـرفت سلیل کرار (ع)
جنگ میکرد چنان ، تا بشدش قطع یمین　　پره زد خصم براو چون بشدش قطع یسار

رموه بسهم خارق لسقائه فاوهن منه العزم و هو بسيل

الى ان اتى نبل بلبة نحره فخرّ صريعاً شبكته نصول

فصاح ايا مولاى ادركن قبل ان افارق جثمانى رعاك جليل

فجاء حسين و هو يبكى لفقده و يرثيه بالاشعار و هو ملول

بنفسى حسين حين فاد ولم يكن سوى قاتليه راحم و كفيل

الم يرو من شمر اللعين اتاه اذ به رمق و القلب منه غليل

فظلّ لعين رافساً بخفافه يقول ستسقى قد اتاك رسول

تقول علىٌّ مالك الحوض فى غد ابوك على رفع الاوام كفيل

فقال لملعون ارحه بقتله فقال له حاشا ابوه رسول

اتى فرقى صدراً حوى نور ربّه و اسماءه و العلم فيه يجول

فوا لهفتا اذ صار يقبض شيبةً عليها جلال الله و هو جليل

فلما راه راقياً فوق صدره تبسم من بلواه و هو يقول

اتقتلنى يا شمر قتلة عالم بشأنى و حقى ام بذاك جهول

فقال بلى انّى بشأنك عارف فامك خير الغانيات بتول

ابوك علىٌّ و ابن عم نبيّنا وجدك خير العالمين رسول

و يخصمنا يوم النشور الهنا و لست ابالى و الدهور تدول

مشك ، آماج سهام آمد و شد ز آب تهی — زین غمش عزم بشد سست و بماند از رفتار
هدف تیر شدش نحر و بیفتاد ز زین — شد زبس تیر ، مشبك بدن آن سردار
بانگ بر داشت که دریاب مرا سرور من — تا روان باشدم ، ای پشت و پناهت دادار
برسرش آمد و بگریست زفقدانش حسین(ع) — سیر از جان و بر او مرثیه خوان از اشعار
جان بقربان حسینم که گه کشته شدن — غیر قاتل نبدش کس که بجوید تیمار
خبر آیا نرسید آنکه بشد شمر لعین — سوی شه چون رمقش مانده و دل آتشبار
سخت با موزه بدانشه سر پائی زد و گفت — باش تا آب خوری دست رسول مختار
گوئی اینگونه علی مالك حوض است بحشر — گو خود او دفع کند تشنگیت دیگر بار
با خسی گفت بجو راحتش از کشتن او — گفت این سبط رسول است و نجویم اصرار
شمر دون آمد و بنشست بر آن سینه که بود — جای نور حق وجولانگه علم و اسرار
حسرت و آهم از آن دم که گرفت او آن ریش — که بر آن بود ز اجلال خدائی آثار
شه چو او را بروی سینهٔ خود برشده دید — زد از آن داهیه لبخند و بشد در گفتار
که مرا میکشی ای شمر بشأنم آگاه ؟ — یا که نشناسی و برخویش پسندی این عار
گفت بس نیك شناسم ، بودت مام بتول(ع) — بهتر از هر زن شایسته ای اندر ادوار
زادهٔ عم پیمبر (ص) پدرت هست علی (ع) — مصطفی جد تو مختار امم در اعصار
دانم این را که بحشر است خدا ما را خصم — نیست باکم ، که جهان راست تغیر بسیار

فأولغ في نحر الحسين حسامه   وميز منه الرأس وهو تليل
الهفي على ابن المجتبى حين قد أتى   الى عمه المظلوم وهو بئيل
فنادى حسين يا أخية احبسي   عليه فميدان القتال مهول
فلم يرتدع حتى أتاه مرملا   علاه لعين بالحسام جبيل (١)
فقال له يا ابن البغي أعازم   على قتل عمي والدموع تسيل
فأهوى له الملعون بالسيف فاتقى   بساعده عن عمه ليحول
فلم يكترث من جده فأطنه   فخر صريعا والصبي ضئيل
فقال له صبرا حسين وضمه   اليه يسلى اذ أتته نصول
وقد جاء نصل ذابح نحو نحره   فأصماه لهفي من جواه يطول
ولهفي على الطفل الصغير فانه   رضيع أوام ارضعته نصول
أيا عترة المختار أبكي لأيكم   وأندب أيا والشجون طويل
وأذكر أيا من مصائبكم وقد   يصادم بعضا بعضها ويحول
كريم بن ابرهيم عبدكم الذي   اليكم اليكم في الولاء يؤول
يحب لكم من كان في الرحم قاصيا   ويبغض فيكم من دنا ويعول
ولست أبالي مع ولاكم وان هوى   السماء على غبرائها وتزول

---
(١) قبيح

تیغ بر حنجر شه هشت و سرش کرد جدا
بود افتاده برو پیکر شاه ابرار

ای دریغم چو بشد شبل حسن عبدالله
جانب عم ستمدیده و خود خرد و نزار

بانگ زدشه‌که براو،خواهرکم ، راه ببند
عرصهٔ جنگ مخوف‌است ز عزمش تو بدار

کودك از پا ننشست آمد و عم دید بخون
شده با تیغش بر سینهٔ خسی زشت شعار

گفت او را که زنا زاده تو خواهی بکشی
عم من را و فشاند اشك چو در شهوار

آن لعین تیغ بر آورد و مر آن کودك خرد
دست خود حایل عم کرد بدفع بتار

جد او هیچ نینگاشت بزد تیغ و فکند
دست او را و بخون گشت طپان کودك زار

تنگ در بر بگرفتش شه و دلداری داد
بارش تیر بر او شد ز سحاب فجار

هدف تیرگلویش شد و چون صید طپید
آه از این غم که بجا تا ابد او راست قرار

حسرتم جمله بر اصغر بود آن طفل رضیع
شیرش از تشنگی و آب روان از سوفار

بر کدامین‌ز شما گریه‌کنم ،آل رسول(ص)
یا بنالم که دل از طول غمم گشته فگار

یا کدامین غمتان یاد کنم ز آنکه زنند
موج بر یکدگر آن گونه که بحر زخار

بنده‌تان پور براهیم کریم آمده آنك
بشما مرجع مهروی و مهرش پا دار

یارتان گر همه بیگانه بود دارد دوست
ز آنکه‌خصم‌است وگر آمده خویشش‌بیزار

با تولای شما نیست مرا باك اگر
چرخ آید بزمین یا که بیفتد ز مدار

۰ ۰ ۰

مَننتم عليه اذ جعلتم بفضلكم لَهُ عِزَّةً فِي الدَّهرِ وَ هوَ ذَلِيلُ
فَكان تمام العمرِ ناشر فضلكم وَلَم يكترِث اِن ذَبَّ عنه فحولُ
وَ ايُّ شفيعٍ عِندكُم مِن تواتُرِ الـــكَرامةِ ادنى وَ الشَّفيعُ جَميلُ
وَ اِنَّ رَجائي فِيكُم ان تُواصِلُوا كَرامتكُم اِنَّ الكَرِيم وَصُولُ
وَ ان تنسبوه يوم حشرٍ اِليكُم كما كانَ فِي الدُّنيا وَ ذاكَ قَلِيلُ
لَدى جُودِكُم ، صلّى عليكم مليككم مَتى ذرَّ شمسٌ او اظلّ ظَليلُ

منها - في الاعتراف بالتقصير :

ارى كُلَّ مَن القاهُ يشكو قَرينَه وَ يلهف مِن فقد الصَّديقِ المُوافقِ
وَانّي ارى مِنّي التَّقاصُر ان بدت مُخالفةٌ حاشا الخَليلِ المُرافقِ
وَ لو كنتَ ذا رِفقٍ وَ مؤثر خلّه على نفسه لم تلف غيرَ المُصادقِ

و منها - في ذلة الانسان و هوانه :

الا ايُّها الانسانُ مهلاً لكَ اتَّئِد وَ لا تكُ عن جهلٍ بشأنكَ مفرِطاً (١)
فبدؤكَ مِن رِجسِ المَنيّ قُذفت مِن مَـــبالٍ وَ في جوفِ المَحيض مُضَبَّطاً (٢)
وَ ختمكَ ميتٌ جِيفةٌ و على الذي يَمَـــسُّكَ غُسلٌ كي عَنِ الرِّجسِ يجلطا (٣)

(١) متجاوزاً (٢) تحبس (٣) يجرّد

بنهادید بر او منت نشر افضال — گرچه خود بود زبون، گشت عزیز اقطار
فضلتان تا که دهد نشر، بعمری کوشید — هیچ نشمرد بجان منع دلیران کبار
شافعم لطف پیاپی که شما را بمن است — نیست نزدیکتر از او و گرامی تر یار
دارم امید کرامت همه از درگهتان — که بود طبع کریمان ز عطا برخوردار
نسبت او بصف حشر بخود پیوندید — چون بگیتی‌که شدش کامل ازاینروی عیار
جودتان را بود این اندك و تا تابد مهر — یا بود ظل، بشما باد درود از جبار

از آن جمله است در اقرار بتقصیر :

هر که بینم بینمش دارد زهمدم اشتکا — در تأسف دائم از فقدان یاری با صفا
چون‌بخودبینم اگرکوتاهی‌است‌ازمن‌بود — گر خلاف افتد ندارد یار یکرنگم خطا
بودت‌ار رفقی‌و برخوددوست‌کردی‌اختیار — جز موافق دوستی هرگز نبودی مر ترا

و از آن جمله است در خواری و پستی انسان :

بر جای بمان لختی ای آدمی آرام — بیرون بجهالت زحد خویش منه گام
آغاز تو آبی است ز مجرای مبالی — خارج شده و مانده درون رحم مام
انجام، یکی مردهٔ مردار و بر آن کو — مس تو کند غَسل بدن آمده الزام

• • •

وما بين ذين قربة ملؤها هن فيا قبح مرأى ان تخليت ضافطاً (١)
لعمرك ما ابقى الخساسة حالة لتزهو بها ان لم تكن متخبطاً (٢)
فلا تزه يا انسان انك خاسر كفى بك ذلاً ان ترى متغوطاً
الم يكف في ذليك انك كلما تخليت تقعي كالكلاب مبرثطاً (٣)
تحش بايديك المحش و كلما فرغت تتيه ناسياً لك مبعطاً (٤)
ولست على نفع و ضر بقادر ولست على طرد البعوض مسلطاً
و يغرقك الماء و يحرقك اللظى و يلقيك صخر ضارجاً متشحطاً
ويرميك ريح كالهشيم اذا ذرت تؤا كلك الذرات حتى تبقطا (٥)
فلله كل الكبرياء و بعده لأنواره العظمى فلا تتورطاً
فأنهم انوار قدس و اهبطوا الينا لأسرار فلاتك غالطاً
عليهم سلام الله ماذر شارق وما منهم خير على الخلق اهبطا

و منها ـ في التغزل:

اذا الغانيات تعرضن لي رأين مشيبي و زعر القذال
فحدن فقلن و ما عيشنا بلقياء من هو ذكر الزوال

---

(١) رامياً للعذرة (٢) مجنوناً (٣) الجالس على اليتيه الرافع ركبتيه (٤) متجاوزاً (٥) تفرق

مشکی ز قذر مملو ، ما بین دو حالت — بس زشت اگر جوئی بر تخلیه اقدام
پستی ننهاده است مجالی بتو سوگند — تا فخر کنی ، گر بجنون بر نشدت نام
بس فخر مکن آدمی ای شخص زیانکار — بر خواریت این بس که تخلّی دهی انجام
کافی نه دو خواریت ؟ یکی آنکه گه دفع — بنشینی ، مانند سگان بر سر اَقدام
ذلّ دگرت آنکه کنی مزبله را پاك — با دست و بنازی چو رساندیش بأتمام
نه سود و زیانی را باشی تو توانا — یا را نه پی راندن یك پشّه ز اندام
غرق آوردت آب و بسوزاندت آتش — سنگت کند آلوده بخون خستهٔ آلام
چون باد وزد افکندت چون خس‌وخاشاك — وزمورچگان پاشدت اندام بفرجام
مخصوص خداوند بزرگی بود آنگاه ، — انوار جلالش ، تو کجا وین طمع خام ؟
خود پرتو قدسند و بفرموده تنزل — سرّی است در این امر ، مشو تابع اوهام
تا مهر کند جلوه ، تحیّات خدائشان — تا نعمتشان بر همه جاری است در ایام

و از آن جمله است در تغزل :

شدندم چو زیبا زنان جلوه گر — ز پیری مرا ریخته موی سر
رمیدند و گفتند چون سر کنیم — بدیدی که از مرگ دارد خبر

وَ جُثْمَانُهُ نَاحِلٌ كَالْعَصَا — وَ هَلْ نَحْنُ مُحْتَضِنَاتُ الْخَيَالِ
انَبْغِي سَوَالِمَ تَخْضِيرِنَا — وَ نَحْنُ غَنِيَاتُ خِدْرِ الْحِجَالِ
وَ اَنَا عَلى عُنْفُوَانِ الرَّبِيعِ — وَ مُرَشَّتَاهُ بِزَهْرِ الْجَمَالِ
فَقُلْتُ اصْطَبِرْنَ فَأَنَّ الزَّمَانَ — سَيَجْعَلُ اَبْدَا رُكْنَ الْهِلَالِ
سَيَجْعَلُ اَسْهُمَكُنَّ حَنِيًّا — وَ يَلْحِقُ اَشْرَاقَكُنَّ الزَّوَالِ
تَصِرْنَ عَجَايِزَ عَمَّا وَ شِيكٍ — وَ يَكْسُدُ سِلْعَتَكُنَّ الْمَالُ
يَبِيضُ اَسْوَدُ كُنَّ الْمَشِيبُ — يَسُوِّدُ اَبْيَضُكُنَّ الْهُزَالُ
تَعَلَّقْنَ عَمَّا قَلِيلٍ فَلَا — يَمِيلُ اِلَيْكُنَّ قَطُّ الرِّجَالُ
كَذَاكَ مُكَافَاةُ صَرْفِ الدُّهُورِ — وَ كُلُّ اٰتٍ قَرِيبُ الْمَنَالِ
شَبَابُكَ اِنْ كَانَ فِي غَفْلَةٍ — فَشَيْبُكَ خَيْرٌ عَلَى كُلِّ حَالٍ
وَ كُنْ شَابًّا صَاحِ اَمْ شَائِبًا — فَاِنَّ الْمَرَدَّ اِلَى ذِي الْجَلَالِ

وَ مِنْهَا ـ قَصِيدَةٌ فِي الرِّثَى :

اَلدَّهْرُ مُخْتَتِرُمٌ وَ الْعُمْرُ مُنْصَرِمٌ — وَ الرُّوحُ مُنْجَزِمٌ وَ الْجِسْمُ مُنْهَدِمٌ
بَادِرْ دَرَاكَ خَطِيئَاتٍ جَرِمْتَ عَلَى — طُولِ الزَّمَانِ وَ لَمَّا يَأْتِكَ الْهَرَمُ
وَ فِي الْكُهُولَةِ قَبْلَ الشَّيْبِ مُنْتَهِزٌ — وَ فِي الْحَيَوةِ اَمَامَ الْمَوْتِ مُغْتَنِمٌ

بود پیکرش کاسته چون عصا — همه نقش جوئیم ماها مگر

سلامت چسان تن بمردن دهیم — عروسیم ما پردگی سر بسر

در آغاز فصل بهاریم ما — زمستان او کرده رنگش چوزر

بگفتم بباشید ، مانا سپهر — هلال آورد زودتان این قمر

کند قدّ چون تیرتان را کمان — نماند زتابندگی تان اثر

بزودی همه پیرزالان شوید — برید از کسادیّ کالا ضرر

سیه مویتان پیری آرد سپید — کند لاغریتان سیه ، روی خور

بزودی معلق بمانید و هیچ — نیارند مردان شما را گذر

چنین دان مکافات دور زمان — شتابنده آینده دان رهسپر

جوانی ترا چون بغفلت گذشت — بهر حال پیری پسندیده تر

جوان باشی ای یار یا آنکه پیر — بود مرجع جملگی دادگر

و از آن جمله قصیده ایست در سوگواری :

جهان کشنده و عمر است منقطع ناچار — روان گسستنی و تن خراب ،آخر کار

بگیر پیشی ، جبران هر گنه که ترا — بود ز پیش ، هنوزت نکرده پیری زار

کهولت آمده فرصت ، نهشته پیری روی — بزندگی است غنیمت ،نکرده مرگ گذار

جاوزت خمسين في امنٍ و عافية ... و ما تقدم مني في الهدى قدم

كفى بنفسي خسراً انني رجل ... اوتيت عمراً طويلاً عمه النعم

و ما خلصت لربي ساعة عمري ... و لم اجد عملاً لي ما به وصم

لم اوت من عملٍ الا و قد شركـ الشيطان فيه و بالاغراض يتسم

لقد عجزت و ربي ان اذلل هاتـيك الشموسة حتى ملني السأم

يئست من خيرها اذ شفتها حسكاً ... من اي وجهٍ علا ، شوكـ له ضخم

تالله اني متى ماصرت مفتكراً ... من بدء عمري الى يومي واحتكم

لم الف مني خيراً خالصاً ابداً ... و لم اجد عملاً يرجى به الرحم

قد امسكت رمقي ثنتان من بها ... ربي على فلا جاراهما النعم

سخطي لنفسي واعمالٍ اتيت بها ... دهري و منها فؤادي كاد يضطرم

و انني كنت اهوى كل صالحة ... و اهل خيرٍ و لي في حبهم قدم

و نوه الله باسمي في العباد بان ... اهوى الصلاح و للابرار مختدم

و لست الفي مني ما اقدره ... دليل خيرٍ سوى حبي لمن لهم

دار السماء و ظل الارض ساكنة ... و من على الدين والدنيا هم الحكم

و ان متكلي اني اسر لما ... سرّوا او حزني وهمي عند ما غشموا

تالله قد نالني ما نالهم و كذا ... ما نالني فيهم لا شكـ نالهم

بأمن و صحت عمرم فزون شد از پنجاه / نگشته گامی در راه رشد راهسپار
زیان بس است مرا اینکه خود منم آن مرد / که داده عمر درازم پر از نعم دادار
نه جسته در ره حق ساعتی ز عمر خلوص / نه باشدم عملی هیچ کان بود ستوار
نه هیچ کار که شیطان در آن نگشته شریك / و یا نبوده ز اغراض من در آن آثار
ز نفس سرکش خود حقّ حق گرفتم عجز / نگشت رام و مرا زو ملالت است شعار
شدم ز خیرش نومید و دیدمش خسکی / ز هر طرف که بر آید بود فرازش خار
بهر زمان بخدا داوری بدم با خویش / ز بدء زندگیم تا کنون بدین هنجار
نه خیر خالصی از خویش جسته ام هرگز / نه دیده ام عملی تاکه رحمت آرد بار
دو چیز داشت نگاهم که حق بدان دو بمن / نهاده منّ و زهر نعمتی فزون بعیار
بنفس خویش، یکی خشم من زکردهٔ زشت / بطول عمر کز آنم بدل فتاده شرار
دگر محبت هر کار نیك و اهل صلاح / بمهرشان قدمم استوار در ادوار
میان جمله عباد ایزدم نموده بنام / که دوست دارم تقوی و خدمت ابرار
هر آنچه سنجم از خود نشان نیابم خیر / بغیر مهر کسانی که بهر شان سیار
بود سپهر و زمین است این چنین آرام / بدین و دنیا هم حاکمند و هم سالار
مراست تکیه بدین کز سرور شانم شاد / وز آن ستم که بر ایشان بشد بحزن دچار
رسید آنچه بایشان، مرا رسید همان / بحقّ حق، غم من نیز رنج آن اخیار

وكيف تسكن اعضاء وقد هجمت … بروحها كربة اشجته او ظلم

يا قوم ما لي لا ابكي لرزئهم … وقد اصبت ببلوى ما اصابهم

قتلت اذ قتلوا وطئت اذ وطئوا … كبلت اذ كبلوا شتمت اذ شتموا

اسرت اذا اسروا احسرت اذ حسروا … ذعرت اذ ذعروا اهلكت اذ شجموا

سغبت اذ سغبوا اظمئت اذ ظمئوا … طردت اذ طردوا احرمت اذ حرموا

مهما ذكرت مصيبات جرت بهم … دمعي لمنسجم قلبي لمضطرم

ابكي جواد حسين اذ راه هوى … من ظهره وعليه القوم ازدحموا

فصار يركض حتى جاء مصرعه … مضرجا خطمه حتى علاه دم

فقام يعدو دميا والمشاقص في … جنبيه والسرج ملوي يذودهم

فصار يقتلهم بالكدم والرفس … ويحطم القوم حطما قصده الخيم

لما سمعن النساء الطاهرات به … برزن زاعمة ان عاد صاحبهم

راينه ضارجا بالدم ملتويا … سرجا تمكن فيه النبل والسهم

يعدو ويصهل لا راع عليه اتى … نحو الخيام ومنه الدمع منسجم

القى بجثته في الارض يضربها … على النعال فشج الرأس والخطم

فظل يضربها بالأرض من شجن … حتى قضى، حولها النسوان والخدم

فصحن بالنوح والعبرات ساكبة … يلطمن رأسا ووجها مضها الألم

چگونه مانند آرام آنچنان اعضا　　که روحشان زهجوم ستم شده است فگار

مرا چه میشود ای قوم تا نبارم اشك　　برنجشان که مرا رنج آن دهد آزار

ز قتل و گشتن پا مال و بند آهن و شتم　　منم از آنچه بایشان رسید بر خوردار

همه اسیری وحسرت همه هراس و هلاك　　مرا رسید چو شد سر نوشت آن اطهار

گرسنگی و عطش ، راندگی و ناکامی　　نصیب من چو بایشان رسید از اشرار

بهر زمان که کنم یاد از مصائبشان　　ز آب و آتشم افتند چشم و دل ز قرار

روان ز دیده کنم اشك برسمند حسین(ع)　　چو دید شاه ، نگون، جمع گرد او کفار

دوان دوان ره مقتل گرفت و رنگین کرد　　بخون شاه ز اندوه بینی و رخسار

بجست و تاخت بخون رنگ ودردو پهلو تیر　　نگونش زین وزخود راند لشکرخونخوار

از آن گروه بدندان و با لگد میکشت　　بکوفت جمله بهم ، سوی خیمه راهسپار

برون شدند زنان از حرم بشیههٔ او　　بدین گمان که شه آمد بخیمه دیگر بار

بخون بدیدند آغشته و نگونش زین　　نشسته در تن او تیر از یمین و یسار

دوان و شیهه کشان شد سوی خیام روان　　بدون راکب و اشکش روان چو ابر بهار

فکند خویش وهمی کوفت جسم خود بزمین　　شکست بینی و سر را ز بس بدش تیمار

بزد زبس بزمین جسم خویش جان بسپرد　　زنان غم زده گردش گرفته دایره وار

ببانگ نوحه هم آوا شدند گریه کنان　　زدند بر سر و رو ، جسمشان زغصه نزار

ظلت حوائر لا تدري عواقبها … ولا ملاذ ولا ملجا و منهزم
كأنها بهتت من دهشة عرضت … تصيح بالويل و العبرات تنسجم
حتى راين جموع القوم قد زحفوا … نحو الخيام فضاق الوهد والاكم
جاؤا مهلهلة راحت مولولة … جاؤا على فرح ظلت لها غمم
حتى دنوا و سيوف الكفر شاهرة … يهلهلون على فتح لهم زعموا
صالوا عليهن و الضوضاء عالية … فطاش اذ ذاك منها اللب و الحلم
لقوا بضرب و لطم كل عاتقة … منهاوساب وتجريح وماا حتشموا
عدون فازعة في كل ناحية … بين الخيول بويلات وقد هجموا
هذي تخبط حينا من سنا بكها … هذي تدع بها حينا و تصطدم
و هن يندبن وا جداه حالتنا … و واعلياه ادركنا و تلتطم
تلوذ هذي بهذي من مهابتهم … وهم يسوقونها عنفا وما احتشموا
فلم تكن لمحة الا و قد سلبوا … مخدرات بيوت العز و يلهم
كم عاتق هتكوا كم مطفل ضربوا … كم مرضع سلبوا كم مشنف خرموا
هذيك فازعة هاتيك ذاعرة … و تلك يغشى عليها تلك تنصدم
يلقون هذي بطعن الرمح راكضة … و ذي بضرب قراب لا ابالهم
كم ماجد اسروا كم سيد جرحوا … كم نسوة شتموا كم مذنف لطموا

تمام حیران ، آگه نه خویش را ز انجام / نه مأمنی نه پناهی ، نه جایگاه فرار

شدند جمله زبس بیم ، گوئیا مبهوت / بوای صیحه زنان دیدگان ز غم خونبار

که تا سپه را دیدند کرده قصد خیام / بلند و پست زمین پر ز لشکر جرار

سپه بهلهله تازان ، زنان بولوله جفت / سپه بوجد گرازان ، زنان بماتم یار

عدو حرم را نزدیك و تیغ کفر بکف / بشور و هلهله از فتح خویش و استبشار

سپه بپردگیان حمله برد نعره زنان / پرید هوش زنان جملگی از این رفتار

بضرب و سیلی ، هر پردگی همی خستند / زنهب و زخم زدن هیچشان نبد زنهار

دوان زفرط فزع هر طرف بدشت زنان / بناله بین ستوران و حملهٔ فجار

بره بلغزید این یك گهی ز سمّ ستور / گهی شد آن دگری رانده و بدید آزار

بشرح حال بر آورده بانگ وا جدّاه / بروی لطمه زنان ،خوانده حیدرکرّار(ع)

زبیم خصم ببرد این بدان پناه و عدو / بزجر رانده زنان ، شرمشان نه از جبار

دمی نشد که عدو نهب کرد ، وای بر او / زنان پرده نشین حریم عز و وقار

چه پردگی‌وچه‌مطفل‌چه‌مرضعی وچه گوش / بهتك وضرب وبتاراج وخرق گشت دچار

بوحشت این یك افتاده ، دیگری بهراس / زهوش رفته یکی و آن ز صدمه آمده زار

حرام زاده عدو ، این یکی زدی بغلاف / بنیزه آن دگری را که می نمود فرار

اسیر و مجروح آمد بسا بزرگ و زعیم / ز شتم و لطم شد آزرده بس زن و بیمار

تـالله ابهت مهمـا صرت مفتكراً — فى حالها فى خلال الخيل تنهزم
اما سمعت الـذى تحكيه فاطمة — من حالها يوم عاشورا اذا اقتحموا
قالت فكنت لدى الخيمات واقـفـة — رجالنا كالأضاحى فى الثرى عظم(١)
و الخيل تخبطهم من كل نـاحيـة — فى جريها و هم بالوطء قد حطموا
ظللت حيران لا ادرى انـقتل ام — نصير اسرى فاذ بالقوم قد هجموا
اذا زنـيم على متن الجواد اتى — يسوق نسـوانـنـا بـالرمح قبـلهم
فنـال منهن ما قد كـان من خمرٍ — و من حلى فـلم يترك لهـا لـثم
و هن يندبن و اويـلاه حل بنا — مـالا نطيق فلولا جاءنـا الـعدم
يصحن هل من مجيرٍ نستجير بـه — وهل مغيث وهل فى جمعكم شيم
و كنت و اجفـة لم ادر عـاقبتى — حتى اتانى وقد ضاقت بى التخم
يصول من غيظه مثل الجمال اذا — هاجت و انى بزعمى منه انهزم
اذاً بكعب قنـاة منـه قد وقـعت — مـا بين كتفى حتى خفت انقصم
فـاغـميت فرقاً منـى على فمـا — شعرت الا و منـى الاذن تـنخرم
و عمتى عند رأسى و هى باكيـة — تقول قومى نرى الباقين ما اجترموا
فـقلت هل من خمـارٍ منه اختمر — و من لثام لـعلى منـه الـتثم

(١) هلكى

ز فکر حال زنان حقّ حق شوم مبهوت — که بین اسبان بگرفته در فرار قرار
حدیث فاطمه دخت حسین (ع) نشنیدی ؟ — زحال خویش بعاشور و حملهٔ اغیار
بگفت نزد خیام ایستاده بودم من — بخاك خفته چو قربانیان رجال کبار
فشرده پیکرشان ، گشته خرد شان اعضا — ز ترکتاز ستوران بهر کران و کنار
بدم بحیرت ، آئیم اسیر یا مقتول — هجوم برد بناگاه فرقهٔ غدار
حرامزادهٔ آمد سواره پیشاپیش — زنان ما را راندی بنیزهٔ اجبار
ربود مقنعه از سر ، ببرد زیورشان — بجا نهشت نقابی برایشان نه خمار
زنان بندبه قرین کآنچه تاب آن نبود — رسیدمان ، زچه رو مرگ را زما انکار ؟
زدند بانگ ، پناهی بود پناه بریم ؟ — و یا مغیثی مردانگی کند اظهار
بدم پریشان ، فرجام خود ندانستم — که قصد کرد مرا ، تنگ شد بمن اقطار
بخشم حمله ورآمد بمن چو اشتر مست — بزعم خویشم از او در گریز بود اصرار
بکعب نیزه بناگه زدم میان دو کتف — چنانکه بیم نمودم هلاکم آید یار
زهوش رفتم از بیم و ماندم از ادراك — چو پاره گشت مرا گوش ، آمدم هشیار
گریستی بسرم عمه ام که هان بر خیز ، — که حالت دگران را کنیم استفسار
بگفتمش بودت معجری بسر فکنم ، — و یا نقابی تارخ بپوشم از نظار ؟

. . .

قالت و تنشج قومي انّ عمّتك   صارت كمثلك لا خمر ولا لثم

لمّا نظرت اذاً مثلي مكشّفة   واسودّ بالطّعن منها المتن والادم

فقمت و الهة نمشي الى الخيم   اذاً بها نكسّوها ما لها دعم

و اضرموا النّار في اثناء مخيّمنا   فلا نساء ولا مال ولا خيم

رايت فيه علي بن الحسين اكبّـــــــوه على وجهه قد مضّه الألم

فلا يطيق جلوساً من نقاهته   و كان يسكب دمعاً ما له زرم

لهفي عليه اذا جاؤه معتفراً   تآمروا بينهم في قتله و هم

يرون علّته في ضعفه فأبى   حميدهم و نهاهم بعد ما عزموا

يذوب قلبي على النّسوان عارية   يصحن بالويل و العبرات تنسجم .

يطلبن ما سلبت منهنّ من خمرٍ   من ابن سعدٍ فلم يسمح بها اللّؤم

يا ويلتا اصبحت اولاد فاطمة   مكشّفاتٍ يتامى نالها البرم

و ال مرجان قد اصبحن رافلة   بين الشّفوف وقد طافت بها الخدم

و ال فاطم باتت لا وطاء لها   ولا غطاء عليها مهدها الرّجم

وال مروان باتوا في القصور على   وسائد الرّيش قد غشّاهم النّعم

و ال فاطم يلطمن الخدود و يشـــــــقّقن الجيوب وتبكي نالها السّقم

و ال مرجان ضحّاكون لاعبة   بين المعازف قد الهاهم النّغم

گرفت عقده گلویش که چون تو عمهٔ تست	نه معجرم ، نه نقابم ، نه ستری از استار

بدیدمش چو من او را گشوده باشد روی	سیاه گشته ورا پشت و پوست از خطّار

زجای جستم حیران ، شدیم سوی خیام	نمانده بود سرا پرده‌ای بجا ستوار

شرر فکنده عدو در خیام و در اموال	نه خیمه ای نه زنان را بجای ، استقرار

بدیدم آنجا سجاد (ع) را فکنده بروی	نحیف پیکر پاکش ز محنت بسیار

نبود طاقت بنشستنش ز شدّت ضعف	روان سرشك مدامش چو لؤلؤ شهوار

بر او دریغم کافتاده بد بخاك و عدو	بمشورت همه از بهر قتل آن سردار

نه باکشان که بود ناتوان و یا رنجور	بداشت رهبرشان بر کنارشان زین عار

گدازدم همه دل بر زنان ، ببرهنگی	ببانگ وای و روانشان سرشك از ابصار

نقاب و پردهٔ تاراج رفته می جستند	ز ابن سعد و نداد آن لئیم بد کردار

فغان که ولد بتول (ع) آمدند جمله یتیم	گشاده روی و بمحنت قرین و بی غمخوار

درون جامهٔ نازك بناز ، آل زیاد	بپا بخدمتشان بندگان کار گذار

بدون فرش ، شب آورده روز ، آل بتول	بدون پرده و گسترده مهدشان احجار

بآل مروان نعمت محیط و شب همه شب	بروی مسند پر ، در قصور سیم نگار

بروی لطمه زنان ، چاك داده آل بتول	زغم گریبان ، گریان و ناتوان و فگار

ببازی اندر و سرگرم خنده آل زیاد	نموده ساز طرب ساز و خوش زنغمهٔ تار

أفٍّ لك الدهر قد خاب الذي زعم السـ ـــرور فيك وآل الخير قد حرموا

باتوا على فزعٍ ظلّوا على وجلٍ منهم لقد قتلوا منهم لقد ظلموا

منهم لقد حبسوا منهم لقد اسروا منهم لقد هتكوا منهم لقد رغموا

لم انس زينب اذ قامت منادية والقلب منها من الاحزان يضطرم

يا جدّ صلى عليك الله خالقنا هذا حسينك في الارزاء مرتطم

هذا حسينك في الرّمضاء قد نبذوا و رمّلوه عفيراً قد علاه دم

ذي جثة كنت ترعاها بحضنك من حرٍ وبردٍ فها بالخيل قد حطموا

ها ، ذاك رأس كريم كنت تحفظه عن الغبار فها بالسّيف منجذم

هاتي بناتك في ايدي العدا اسرت هذي رجالك بالعفراء قد شجموا

افديك من غائبٍ لم ارج اوبته و من جريحٍ جواه ليس ينحسم

افديك من ميتٍ قد فاد في حزنٍ افديك من ظامئٍ ما بلّ منه فم

افديك من شيبه بالدّم مختضبٌ افديك من شلوه بالخيل منحطم

يا آل طه لقد اضنى مصابكم ابداننا وحشانا منه مضطرمٌ

و قد حزنّا لما كنتم على حزنٍ و غمّ ارواحنا ان نالكم غمم

اعداؤكم اظهروا فينا عداوتهم و ابرزوا حقدهم فينا وبغضهم

كم مسلمٍ قتلوا كم مؤمنٍ اسروا كم مخلصٍ شتموا كم طالبٍ حرموا

سپهر ، اف بتو ، نومید از تو طالب عیش　　ندیده روی سرور آل احمد مختار (ص)

سپرده شب بفزع ، روز شام کرده به بیم　　قتیل بعضی و مظلوم بعض ، در اعصار

یکی بزندان و آن دیگری اسیر عدو　　حجاب حرمت بعضی دریده، بعضی خوار

ز یاد می نبرم ، ایستاد چون زینب (ع)　　ندا نمودی و در دل زغم شرارهٔ نار

که بر تو رحمت پروردگار یا جدّاه　　خود این حسین تو کز غم بورطه ای دشوار

خود این حسین تو کاندر برابر خورشید　　بخاك و خونش افکنده خصم زشت تبار

تنی است این که ببودت زسرد و گرمش پاس　　کنون ز سمّ ستور است بر زمین هموار

بزرگوار سری را که میستردی گرد　　جدا نگر ز تن از تیغ فرقهٔ مکار

هم این بنات تو در دست خصم گشته اسیر　　بخاك خفته رجال تواند این احرار

شوم فدای تو ای غائبی که نائی باز　　نه سوز حزن تو مجروح را بود ادبار

شوم فدای تو ای جان سپرده در اندوه　　شوم فدای تو ای خشك لب برِ انهار

شوم فدای تو ای ریش کرده رنگ بخون　　فدایت ای شده پا مال و نرم همچو غبار

غم شما ، تن ما را گداخت ، آل رسول (ص) همارهٔ ما را در اندرون از اوست شرار

بدانچه جستید اندوه ، جسته ایم اندوه　　غم شما شود اندر روان ما تکرار

کنند در حق ما بغض و کینهٔ دیرین　　که بودشان بشما ، دشمنانتان اظهار

چه مسلمی و چه مؤمن چه مخلص و خواهان　　بقتل و سبی نمودند وشتم وحرمان خوار

فهل يليق بكم يا من تشعشع من — كريم شيمتهم مهما تكن شيم

نكون فيكم بدنيانا كذا و اذا — ما قام دولتكم نخزى و نخترم

كلّا فلا لا وربّ البيت ليس كذا — ظنوننا ليس ذا فى القلب يرتسم

كريم عبدكم فى الود منقطع — اليكم لا مناه الجاه و الغنم

شغلى بكم و بذكراكم و حبكم — تركت للنّاس دنياهم و دينهم

صلّى عليكم اله الخلق ما هدرت — حمامة و كذا ما هبّت النّسم

و منها قصيدة فى الرثى :

اصاح اذا ما رمت فضل النّقيبة — عليك بأخلاق علت بالسّجيّة

فأفضلها استحقار دنيا متاعها — كأضغاث احلام ترى حال غفوة

فلا تتشهّ عوض شيئا ملائما — ولا تتسخّط عوض شيئا لنفرة

ولا تتبرّم من كريه فكلّها — خيال و اظلال تزول بسرعة

وكن خارجا من تحت سلطان قبقب — قصاراه ما يرميه منه بذلّة

فلا تشتهن ما قد منعت كرامة — ولا تكثرن ممّا رزقت لفتنة

وكن عاصيا سلطان فرجك انّه — عدوّ النّهى والرّأى منك بشهوة

و ايّاك ايّاك المراء و ان تكن — محقّا و الّا تلق كلّ كريهة

سز است آیا ای آن کسان که نیکی خوی ... ز خوی نیك شما پرتوی است از انوار

براه مهر شما در جهان چنین باشیم ... چو دورتان رسد از ما بر آورند دمار؟

بحق خانه خدا نیست این گمان ما را ... نه نقشی اینسان هرگز بدل کنیم نگار

کریم ، بندهٔ پیوسته ایست رسته ز غیر ... بسویتان ، نه غنیمت طلب کند نه وقار

مرا بود بشما شغل و ذکر و مهر شما ... نهاده خلق بدنیا و دین خود در کار

درودتان ز خداوند خلق تا آوا ... دهد کبوتر و تا آورد نسیم گذار

و از آن جمله قصیده ایست در سوگواری :

صاحبا دانش‌خود روزفزون خواهی اگر ... همت از خوی نکو دار ز گردون بر تر

بهترین خوی ،جهان راست شمردن ناچیز ... که حطامش همه خوابی‌است پریشان بنظر

روی هرگز بسوی نرمی گیتی منمای ... نیز آزرده مشو گر بتو روی آرد شر

ناپسند ارنگری رنجه مشو کاینهمه هست ... همچو نقشی و چنان سایه بود زود گذر

چیره مگذار شکم ، کان بودش کمترچیز ... آنچه با زشتی و پستی دهد ازخویش بدر

مطلب آنچه از آن منع شدی از ره لطف ... آزمون تو بروزی است مجو افزونتر

سخت بر تاب سر از پیروی شهوت نفس ... که ترا دشمن عقل است و از او نیست مفر

زینهار از جدل ارچند محققی تو خموش ... ورنه بس رنج بری گر نکنی نیك حذر

وَإنْ قَامَ ذو دعوى يلاحي فلا تحم   حِماه وَ إنْ صادفته ذا قرابة

وَكُنْ صامتاً عن كلِّ ما ليس عانياً   وَ إنْ قلت بذَّ القائلين بحكمة

وَمَا يمكن الأعذار منه فلا تلم   عليه اخاً تلجئه منه بعذرة

وَلاتك ممن يسبق القول فعله   ففعلك قبل القول احسن شيمة

اذا ابتزك الآراء لم تدر خيرها   فتركك ما تهواه افضل خيرة

ولا تنح عوض نحو ما ليس نافعاً   فجهل الفتى يرميه في كل زبية

وَمالم تجد من ينفذ الحق قاضياً   فأياك ان تدلي اليه بحجة

وَمالم تجد طباً شفيقاً فلا تبح   بداءك حتى لا تهان بذلة

ولا تستشر من لست ترجو نصيحة   لديه فلا كل امين السريرة

وكن في الوغى كالليث يحمي عن الحمى - وَ في السلم كن مستضعفاً في البرية

ولاتك من ضر العدو بغافل   فأن عدو المرء ناظر فرصة

ولاتك في حق الأخوة وانياً   ولا تؤثرن النفس عوض بثروة

ورأس جميع المكرمات وروحها   ولاية آل الله خير البرية

وَمن لم يذق كأس الولاية كارعاً   فلا ترج منه المكرمات السنية

هي الدين وَ الدنيا هي العلم والحجى - هي الفضل وَ التقوى وَ حسن الخليقة

مصادفها قد صادف الخير كله   وَ فاقدها معروض كل بلية

داعیی گر نگری روزی خیزد بنزاع
گرچه خویش است مر او را بگذار و بگذر

دم مزن ز آنچه نه‌ات سود دهد ور گوئی
بر سخنگویان از حکمت خود جوی ظفر

آنچه معذور توان داشت ملامت منمای
ز آن برادر را کز معذرت آید مضطر

آنکه پیشی بردش گفته بکردار، مباش
سبق کردار بگفتار نکوتر ز سیر

روی چون آردت آراء و گزین نشناسی
ترك آن کو طلبد نفس تو بگزیده شمر

آنچه سودت ندهد هرگزش آهنگ مکن
ز آنکه نادان ز جهالت بمغاك افتد در

حاکمی تا نشناسی که بحق راند حکم
زینهار از ره دعوی سوی او شکوه مبر

تا طبیبی که شفیق است نیابی تو مگوی
درد خود تا سوی خواری نشوی راهسپر

شور منمای بدان کش نبود با تو خلوص
که نه هر کس ز وفا سرّ تو دارد مضمر

پاس دار از قرق خویش گه رزم چو شیر
گاه تسلیم بگستر ز تواضع شهپر

غافل از صدمهٔ دشمن منشین ز آنکه مدام
مرد را خصم بود در پی آزار و ضرر

سختی حق اخوّت نگر و سست مباش
هیچگه خواستهٔ گیتی بر خویش مخر

سر هر مکرمتی هست و دل هر شرفی
مهر آل علی (ع) آن زبدهٔ ابناء بشر

جرعه‌ای هر که نه از جام ولایت نوشید
مبر از خوی نکو در وی امید اثر

دین و دنیا بود این، علم و خرد نیز همین
فضل و تقوی و مکارم همه دارد در بر

هر که او یافت ولایت همهٔ خیر بیافت
و آنکه گم کرد بشد معرض هر گونه خطر

وَلٰكن تولّيهم عليه علامةٌ   فليس وليّاً كل مبدي المحبّة

فمن سرّه ما سرّهم فرحاً به   ومن غمّه ما غمّهم من مصيبة

فذلك منهم طينةً واليهمُ   لحوقاً فعود المرء حيث البديئة

فذلك يهواهم و يهوونه فكـــــــــــــلُّ امرئٍ يهوى جنيس الشكيمة

ولكن عظيمات المصائب لم تدع   سروراً لهم افٍ لدنيا دنيّة

و هل ترك العاشور فينا مسرّة   ابعد مصاب الطفّ باقٍ لفرحة

تذكّرت مايروى عن النبيّ اذ اتى ا   بهنّ اسارى نحو اشقى البريّة

عرايا حيارى ربّقت بحبالها   يسقن عنيفاً كالاماء بذلّة

فادخلن في النادي و غصّ بأهله   و هم بين فرحانٍ و ساكب عبرة

فقام يزيد بينها متصفّحاً   وجوه كريماتٍ فياخسر صفقة

فشاف اسيراً و هي تستر وجهها   بزندٍ عن النظّار من بين نسوة

فقال و من هذى فقالوا سكينة   فسائلها عنها فأنّت و رنّت

و قد خنقتها عبرة كاد نفسها   تسيل من الاماق من عظم محنة

فقال لها مِمَّ البكاء سكينة   فقالت اصبر بعد هذى الرزيّة

بنيّة خير المرسلين و ما لها   ستارٌ عن النظّار يا طول حسرة

فناح و ناح القوم من عظم رزئها   ولم يتمالك من بكاءٍ و زفرة

لیك دارای نشان است مر آنان را مهر
دوستی شان نتوان داشت ز هرکس باور

هر که را دل بشد از شادی ایشان مسرور
وآنکه را از غم، اندر غمشان سوخت جگر

اوست از طینت ایشان و بدیشان ملحق
مرد بر مبدأ خود عود کند بار دگر

او بود دوست مر آنان را و آنانش دوست
دوست دارند دو همجنس بسی یکدیگر

لیکن از عظم بلاشان نه بجا مانده سرور
اف بر این گیتی و آه از فلك بد اختر

بهر ما آیا عاشور نهاده است سرور ؟
یا که از وجد پس از ماتم طف مانده اثر ؟

ز آنچه مروی ز اسیران است آوردم یاد
نزد اشقای خلایق چو گرفتند مقر

همه عریان همه حیران، همه در بندگران
رانده با خواری، مانند کنیزان یکسر

جا گرفتند در آن مجلس و مردم انبوه
شاد برخی و روان اشك گروهی ز بصر

بتماشای همه پردگیان خاست یزید
تا ببیند رخشان وه که بسی برد ضرر

دید آنگاه اسیری که همی پوشد روی
ز آن اسیران بکف از دیدهٔ اهل محضر

گفت این کیست بگفتند سکینه است و ازاو
باز پرسید و بر افروخت بجانش آزر

گریه‌اش راه گلو بست و روانش زاندوه
همره‌اشك برون خواست شد ازدیده مگر

گفت از چیست ترا گریه و زاریت چرا
گفت زین غم نتوان داشت شکیب افزونتر

دخت پیغمبر و استاده در این محضرعام
آه از این محنت عظمی که ندارم معجر

بگرستند از آن غم که دل سنگ گریست
گریه را منع نیارست که شد زور آور

فقال يزيد بن البغي عبيدكم — عتوت و ما اقساك يا ابن البغية
فقال لزجرٍ ردهن لأرتأى — و انظر في امري و يسكن فورتي
فقالت له مهلاً فاكثر عبرتي — لطيفٍ رأيت اذ ارحت بليلتي
فقال لها قصي على فأوقفت — لتحكي رؤياها لشر الخليقة
فقالت و اني منذ قتل والدي — منعت رقادي في الطريق وراحتي
فقد ركبوني فوق ادبرِ اعجفٍ — يعنفني زجر بن قيسٍ بزجرةٍ
الى ليلتي هذى فأغمي ساعة — على اذا قصر من النور حضرتي
شرائفه الياقوت يلمع نورها — زبرجدة اركانها ذات لمعةٍ
و ابوابه العود القماري بينما — الاحظه عجباً به بعد حيرتي
اذا فتحت ابوابه فاذا بدا — مشايخ زهر كالبدور ببهجةٍ
و يقدمهم منهم وصيف سألته — عن القصر والقوم الكرام الأجلة
فقلت لمن هذا البناء فقال للحـ — ـسين ابيك الخير يا خير نسوةٍ
فقلت و من هم قال ذلك ادم — و نوح و ابراهيم صاحب خلة
و موسى و عيسى ثم اقبل بعدهم — عظيم كبدرٍ بازغٍ في الدجية
حزيناً كئيباً قلت من هو فقال ذا — ابوك رسول الله خير الخليقة
فقلت ايا جداه اما رجالنا — فقد قتلوا في نينوى شر قتلةٍ

از ره خشم و عجب گفت زنازاده یزید | بقساوت شدی ای زادهٔ مرجانه سمر
زجر را گفت اسیران را باز آر بجای | تا فرودآیم از این خشم و کنم نیك نظر
دخترك گفت بهل ز آنکه بود گریه مرا | ز آنچه دوشینه همی دیدم در خواب اندر
گفت برگوی و بماندش که بدان حال پریش | خواب خود قصه کند در بر آن منشأ شر
گفت در راه نه آرام مرا بود و نه خواب | ز آن زمانی که دلم خست غم قتل پدر
زادهٔ قیس که بد زجر ، مرا راند بزجر | و اشتری مرکب من بود جریح و لاغر
ساعتی دوش بیاسودم و رفتم از هوش | دیدم از نور یکی قصر همایون منظر
بس درخشنده و دندانهٔ آن از یاقوت | پایه اش نیز ز تابنده زبرجد شده بر
همچنان داشتم از دیدن آن کاخ شگفت | که بد از عود قِماری همش آراسته در
ناگهان باز شد ابواب و نمودند جمال | رخ بر افروخته پیرانی تابان چو قمر
پیشرو بود غلامی و بگفتم که مرا | دهد از قصر و از آن زمرهٔ اخیار خبر
گفتم از کیست مر این کاخ بگفتا زحسین(ع) | باب نام آورت ای بر سر نسوان افسر
گفتم این جمع کیانند بگفت این آدم | و آن دگر نوح و براهیم ، خلیل داور
موسی و عیسی و آنگاه رخی تافت منیر | چون بتاریك شبی چهرهٔ بدری ازهر
همدم ماتم و اندوه ، بگفتم این کیست ؟ | گفت جدّ تو رسول است ، جهان را سرور
گفتم ای جدّ گرامی چو بجوئی ز رجال | سخت گشتند بطف کشتهٔ تیغ و خنجر

و اطفالنا يا جدّ قد ذبحوا كما … يذبح شاة ليس تسقى بشربة

و اما النساء قد سبين حوا سرا … و قد حملت من فوق كل مطية

ايا جدّ لو شاهدتنا فى مسيرنا … اسارى على الاقتاب من غير سترة

يسبوننا انى مررنا كأننا … من الزنج او من اهل بغي و بدعة

ايا جدّ لم يرعوك فينا كأنهم … على كفرهم فى اعصر الجاهلية

احلّوا على العدوان هتك حريمنا … و سبى ذرارينا و نهب البقية

ايا جدّ لو شاهدتنا اذ اتوا بنا … الى مقتل اسرى فيا طول عولة

ايا جدّ لو شاهدت فرخك ظامئا … جريحا طريحا فى تراب المذلة

علا صدره شمر بنعليه بعد ما … ترضض من جولان خيل بحلبة

ايا جدّ لو شاهدتنا فى مناقل … يلاحظنا من اهلها كل سوقة

يرانا عرايا كل برّ و فاجر … لشاهدت خطبا من عظيم البلية

فعانقنى جدّى حزينا و ضمنى … الى صدره يبكى و ابكى لمحنتى

و يبكون رسل الله معنا و اشتكى … اذا بمناد قال يا بنت صفوة

دعينا فقد اوجعت منا قلوبنا … و ابكيت خير الرسل من طول شكوة

فجاء وصيف منهم و اقامنى … و ادخلنى قصرا و مر بنسوة

اذا خمس نسوان و لكن مراة … عليها ثياب زى اهل المصيبة

کودکان تشنه لب از کینهٔ دشمن مذبوح گوسفندان را مانند ، جدا آمده سر
جمع نسوان همه حسرت زده گردیده اسیر بر فراز شتران قطع نمودند سفر
گر همی دیدی ما را بره ای جد گرام برقتب یکسره بی مقنعه در هر معبر
زشت گفتند گذشتیم ز هر سو گفتی زنگیانیم مگر ، ورنه ز دین رفته بدر
ننمودند مراعات تو در بارهٔ ما گوئیا بر صفت کفر بجایند ایدر
نهب اموال و اسیری زنان هتك حریم بشمردند ز کین جمله حلال این لشکر
گر همی دیدی آن ناله و آن طول عویل چون اسیران را بر حربگه افتاد گذر
گر همی دیدی مجروح تو پروردهٔ خویش تشنه لب ساخته از خاك مذلّت بستر
شمر دون برشده با موزه بر آن سینهٔ پاك خسته زآن پس که بد از سمّ ستورش پیکر
در محافل همه جا دیدی اگر ما همه را بتماشا شده انبوه گروهی بیمر
گر همی دیدی ، دیدی ز محن امر عظیم همه را برهنه دیدند چو هر فاجر و بر
جدّم از حزن ببوسید و در آغوش گرفت سخت بگریستم او هم ز غم افشاند گهر
بگرستند رسل نیز و بدم شکوه هنوز قائلی گفت که ای خیر بشر را دختر
دل بدرد آمدمان یکسره ، لختی خاموش هم بگریاندی از شکوهٔ خود پیغمبر(ص)
خادمی پیش شد آنگاه و بر انگیخت مرا برد در کاخ زنانی همه با حشمت و فر
بانوان پنجتن اندر بر هم دیدم لیك ، یکتن از غم ببرش جامهٔ چون نیلوفر

اذا بقميصٍ في يديها مضرّجٍ   بدمٍ و قد كانت تنوح بعبرةٍ
و تلطم خدّيها و تجري دموعها   على وجنتيها كاللئالي السنيّة
فقلت من النسوان قالت وصيفة   خديجة الكبرى و مريم و التي
تليها مقاماً فهي بنت مزاحمٍ   و اخرى لديها امّ موسى العليّة
فقلت ومن ذات القميص المضرّج   فقالت هي الزهراء امّ الرزيّة
فصرت الى امّي فقالت سكينة   فقلت نعم يا خير امٍّ وجدّة
فقامت فضمّتني اليها تحسّراً   و قد خنقتها عبرة بعد زفرة
و تلطم خدّيها و تجشأ بالبكا   تنوح بتضوارٍ تصيح بعولة
فقلت ايا اماه اوتمت من ابي   على صغرٍ قالت فياطول و يلتي
فقالت و من احنى عليكن بعده   و من لمكّن بعد نشرٍ و فرقة
و اين رجالي اخبري عن عليلهم   و عن حاله مع طول سقمٍ و علّة
فقلت ارادوا قتله غير مرّة   و قد درأ الأسقام منه المنيّة
و قد سلبوه يوم نهبٍ ولم يكن   يطيق نهوضاً من سقامٍ و كآبة
ايا امّ لو شاهدته و هو ناحلٌ   عليلٌ ضعيفٌ في اوامٍ وجوعة
و قد ركّبوه فوق ادبر اعجفٍ   على قتبٍ قد اعنفوه بزجرة
اتوه بغلٍّ جامعٍ في نحوله   فغلّوه كالعبد الأسير بذلّة

در کفش پیرهن یوسف خود خون آلود — نوحه یعقوب صفت داشت ز فقدان پسر

لطمه بررخ بزدی از غم وچون درّخوشاب — اشك بـر چهرهٔ او جاری از دیدهٔ تـر

گفتم این عدّه کیانند ؟ کنیزی گفتا — یك خدیجه است و دگرمریم فرخنده سیر

و آنکه او راست مکانت بقفا آسیه است — و آن دگر موسی عمران را باشد مادر

گفتمش صاحب این پیرهن خونین کیست ؟ — گفت این امّ مصاب است بتول اطهر (ع)

شدم آنجا و مرا خواند و بگفتم لبیك — ای ز هر جده و هر مام بگیتی بهتر

خاست باحسرت ازجای وبخویشم پیوست — گریه اش بست گلو ، داشت فغانی بیمر

لطمه برروی زدآنگه بفزع سخت گریست — نالـه سر کرد و خروشید بسان تندر

گفت از طول محن آه ، چو گفتم ای مام — بین یتیم آمدم از باب بدوران صغر

نیز گفتا پس از آن کشته شما راکه نواخت — بهر این جمع پراکنده که آمد رهبر ؟

چون شدند آن همه مردان و چه شد آن بیمار — که چنان عود همی سوخت زتب در مجمر

گفتم آهنگ نمودند بسی قتلش لیك — رنج بیماریش این داهیـه را بود سپر

جنبش از جای نیارست ز بس رنج و محن — خصم بر بود از او زیب چو از ما زیور

کاش ای مام بدیدیش که رنجور و نحیف — تشنه و گرسنه بیمار همی برد بسر

جای او بر شتری لاغر و خصمش بستم — روز تا شام همی راندی و شب تا بسحر

تن زارش بکشیدند بدان بند گران — خوار مانند اسیری ز غلامان تتر

فمهما رأى من ثقله و احتمائه
بحرّ هجير ظلّ يبكي لنسوة

و اغلالها مع ضعفها و حبالها
على قتب البعران من غير جلبة

سألناهم فك العليل فشددوا
و شدّوا بحبل رجله من عداوة

فأفخاذه سالت دماً و تقرحت
لشدة ما شدّوه من تحت ناقة

و قد كان يبكي ليله و نهاره
و مهما رأنا ناح نوحاً برنّة

ومهما راى رأس الحسين على القنا
بكى نحو ثكلى اعولت بالعشيرة

فأنت و رنت ثم قالت اهكذا
جرى بعدنا فيكم فياعظم ضيعتي

فمن غسّل المقتول قرة اعيني
و كفن من واراه اثناء حفرة

ومن زاره من بعد ذاك من الورى
فقلت و حر الحزن يلهب مهجتي

الا غسله عبراتنا و دماؤه
و اكفانه رمل الفلاحين ذرت

تركناه مرضوض القرا و منكلاً
على الارض تحت الشمس عادم سترة

و زواره وحش الفلا و طيورها
و يبكي عليه المعصرات بهطلة

فصاحت وقالت في عويل و لوعة
فوا ولدا يا خير حيّ و ميت

و واقله النصار و اسوء ما جرى
لما لم يراعوا فيك حقّ القرابة

اذاً بالنسآء الثاكلات فقلن لي
دعي تسترح بنت النبي براحة

فاهلكتها من شدة النوح والبكا
و اهلكتنا من ذكر هذي الرزية

با چنان بند گران ، تابش خور، گرمی راه — هر زمان اشك فشاند از غم نسوان چو مطر

قید زنجیر و غل و پیکر رنجور زنان — نیز هر یک شتر برهنه ای را بزبر

بند بیمار فزودند و ببستندش پای — چون بجستیم رهائیش ز خصم ابتر

پای زیر شکم اشترو رانها مجروح — خون روان ز آنها چون آب که جاری بشمر

هر زمان دیدی ما را ز غمش بود فغان — روز و شب یکسره از اشك همی سفت درر

همچنان مام جوان مرده بر آورد عویل — هر زمان بر سر نی دید سر پاك پدر

جدّه‌ام زین سخنان ناله برآورد و بگفت — غم از این گونه اگر بوده زهی‌قدر وخطر

نور چشمان من آن کشته که داد او را غسل؟ — که کفن کرد و که بسپرد بخاکش پیکر ؟

پس‌ازاین وقعه مراو را بزیارت که شتافت؟ — این سخن گفتم و برجان ز غمم بود اخگر

غسلش ازخون تن خویش وسرشك ما بود — نیز او را کفن از ریگ بیابان در بر

بنهادیمش بر جای بهم کوفته پشت — او فتاده بزمین برهنه در تابش خور

وحش‌وطیرش‌همه‌زوّارو بر آن‌جسم‌شریف — دیدهٔ ابر بیفشانده ز امطار قطر

صیحه زد فاطمه (ع) گفتا بفغان وا ولداه — ای بهر زنده و هر مرده ز نیکی مفخر

ننمودند مراعات تو و قرب رسول (ص) — آه از این محنت و از قلّت یار و یاور

اندر این حال زنان غمزده گفتند خموش — بهل آرام دمی دخت شفیع محشر

بس بگریاندی از غصه نمودیش هلاك — جان او خستی از قصهٔ این غم یکسر

فصاح يزيد بالبكاء و قومه ينوحون حيرانين من قبح صنعة

فلعنة رب العرش والفرش والسما و لعنة كل العالمين و لعنتى

عليهم مدى الاعصار ما ناح نائح و مادام ذكر فى الورى من رزية

وصلى مليك العرش والفرش والسما على ال خير المرسلين برحمة

كريم بن ابرهيم عبدكم الذى اتاكم بظهر مثقل من خطيئة

ولم يحتسب الا ثنائا ولاءكم و بغض اعاديكم و نصحا بتوبة

و منها قصيدة قصيرة فى الرثى :

ابهضنى الدهر و اشجانى من رزء ساداتى و ابكانى

ساقهم المقدور حتى قضوا غرثى ظمايا رهن اكفان

اف لكم كيف اعدتم قرى ضيفانكم يا اهل كوفان

دعوتم نحوكم ابن الرسول و نصرتم اهل عدوان

اف لكم سميتموا مسلمين و هدمتم دار ايمان

تعظمون البيت من غدركم ولم تراعوا حرمة البانى

ماذا تجيبون نبيا اذا اوقفكم فى جسر نيران

• • •

زین سخن جملهٔ حضار گرستند و یزید
تا که از کشت بد خویش چه بینند ثمر

لعنت پادشه عرش و سموات و زمین
لعنت جملهٔ آفاق و من خسته جگر

بر چنان فرقهٔ دون باد در ادوار زمان
تا بود ماتم و تا نوحه کند خنیاگر (۱)

مستمر رحمت خود دارد بر آل رسول (ص)
مالك عرش و شه چرخ و خدیو اغبر

بنده تان پور براهیم کریم آرد روی
سویتان وز گنهش پشت خمیده است و کمر

خواستار است سه خصلت ز شما دیگر هیچ
مهرتان ، بغض عدو ، توبه بسوی داور

و از آن جمله است قصیدهٔ کوتاهی در سوگواری :

خست ز اندوه مرا دور زمان
غم سادات نمودم گریان

راندشان دست قدر تا که شدند
تشنه و گرسنه در خاك نهان

کوفیان ، اف بشما زین رفتار
بچه سان گشته پذیرا مهمان

خوانده فرزند نبی (ص) جانب خویش
یاری دشمن او کرده بجان

اف شما را ، همه مسلم بشمار
کرده کاشانهٔ ایمان ویران

خانه را کرده زحیلت تعظیم
جسته از حرمت بانی نسیان

داد خواهید ، چه پاسخ برسول (ص)
بر پل نار چو وا داردتان

---

(۱) بمعنی نوحه گرهم آمده است . (مترجم)

خاصمكم يومئذٍ سائلاً ‌ ‌ ما ذنب اولادي و نسواني
قتلتموا نسلي و وازرتموا ‌ ‌ في هتكهم ذرّيّة الزاني
افٍّ لكم اين بنواحمد (ص) ‌ ‌ و ال هندٍ و ابن مروان
هذا يزيد و ابوه و من ‌ ‌ تابعه في الدّرك الدّاني
دونكم اصلوه من سعيكم ‌ ‌ من غير ما ظلمٍ و عدوانٍ
شتّان ما بين دعاكم لهم ‌ ‌ لتهتدوا يا جند شيطانٍ
و بين ما صرتم تعادونهم ‌ ‌ ولم تراعوا حقّ ايمانٍ
قتلتم نسلي بلا مأثمٍ ‌ ‌ لكي ترضّوا ال مروان
دفنتموا قتلاكم دونهم ‌ ‌ القيتموهم ارض قيعانٍ
حنوطهم رمل الفلا غسلهم ‌ ‌ دمٌ بلا غسلٍ و اكفانٍ
لم يكفكم ذاك الى ان حطـــــــمتم عظمهم من ركض فرسانٍ
يا لهفتا تؤسر في جمعهم ‌ ‌ بنات خيرٍ خير نسوانٍ
ثمّ تساق كسياق الاماء ‌ ‌ عارية من فوق بعرانٍ
يهدونها ظلماً الى شاربٍ ‌ ‌ للخمر لعّابٍ بقدحانٍ
والله يا ال نبيّ الورى ‌ ‌ حيّرني الرّزء و اعياني
اذكر من احزانكم ايّها ‌ ‌ و كلّها يهدم اركاني

دشمنی جوید و پرسد آن روز   وُلد من را چه گنه بود و زنان
نسل من کشته و در پرده دری   گشته اولاد زنا را اعوان
اف شما را ، بکجا ولد رسول ؟   و آل هند آنگه و پور مروان
این یزید و پدرش با اتباع   در فروتر درکات نیران
اینك از کوشش خود بی ستمی   در سقر حشر شما با آنان
آل من خوانده که جوئید هدی   فرق بس ، لشکریان شیطان
با عداوت که بدیشان جستید   برده یکسر حق ایمان ز میان
بی گنه نسل مرا کشته مگر   آل مروان بشوندی شادان
کشتگانتان همه بسپرده بخاك   طرف هامون شهدا را ابدان
خون و ریگ آمدشان غسل و حنوط   تن بی غسل و کفن شان عریان
بس نبود این ، که ز تازاندن اسب   خردشان کرده سراسر ستخوان
ای دریغا ز صبایای رسول (ص)   خیر نسوان و اسیر دونان
رانده مانند کنیزانشان خصم   برهنه جمله فراز شتران
ارمغان برده سوی شارب خمر   و آن مقامر پسر بوسفیان
بخدا ، عترت پیغمبر ناس (ص)   غمتان خستم و گشتم حیران
من کدام اندهتان یاد کنم   هر یکی می‌شکنندم ارکان

عَبْدُكُمُ الْجَانِي كَرِيْمُ الَّذِيْ — اَعْيَاهُ اَعْلاَلُ لأَحْزَانِي

لَيْسَ لَهَا غَيْرُكُمْ دَافِعٌ — وَفَضْلُكُمْ كَافٍ لأَشْجَانِي

صَلَّى عَلَيْكُمْ رَبُّكُمْ مَا بَدَا — شَمْسٌ وَمَا كَرَّ الْجَدِيْدَانِ

ومنها قصيدة فى الرثى :

كَيْفَ الشِّفَاءُ مِنَ الأَسْقَامِ يَا قَلْبُ — وَآلُ اَحْمَدَ قَدْ اَعْنَاهُمُ الْكَرْبُ

هُمْ شَارِقٌ وَمَوَالُوهُمْ ضِيَاؤُهُمْ — اَنَّى لَهُمْ بَهْجَةٌ اِنْ كَانَ لاَ يَشْبُو

هُمْ مُهْجَةُ الدَّهْرِ اِنْ مَلَّتْ يَمَلَّ بِهَا — كُلُّ الْجَوَارِحِ يَعْلُوهَا لَهَا كَأْبٌ

هُمْ شَاخِصٌ وَالْبَرَايَا ظِلُّهُمْ فَاذَا — مَا قَامَ قَامَ وَاِنْ مَا انْكَبَّ يَنْكَبُّ

فَكُلَّمَا فِي الْبَرَايَا بَانَ مِنْ حَزَنٍ — اَوْ مِحْنَةٍ اَوْ مَتَى مَا نَالَهُمْ ثَلْبُ

فَاِنَّمَا هُوَ مِنْ بَلْوَى اَصَابَهُمْ — اِذَا انْطَفَى السُّرُجُ فَالْجُدْرَانُ لاَ تَعْبُو

وَاللهِ اِنِّي مَتَى مَا صِرْتُ مُفْتَكِرًا — فِي كُلِّ بِرٍّ لَهُ مِنْ رَبِّهِ قُرْبٌ

وَمَا يُلاَقِي مِنَ الأَشْرَارِ مِنْ مِحَنٍ — نَصِيْبُهُ الذُّلُّ وَالْخُسْرَانُ وَالنَّصْبُ

وَحَظِّ كُلِّ كَفُوْرٍ اَنَّهُ الشَّرَفُ — وَالْبَسْطُ وَالْقَبْضُ وَالأَمْوَالُ وَالصَّحْبُ

يَئِسْتُ مِنْ رَاحَةِ الدُّنْيَا وَلَذَّتِهَا — عَلِمْتُ اَنْ لاَ لَهَا فِي مُؤْمِنٍ اَرَبٌ

وَطَنَّتْ نَفْسِي لآلاَمِ الدُّهُوْرِ كَمَا — قَدْ وَطَّنُوْا وَالْبَلاَيَا عِنْدَهُمْ دَأْبٌ

بنده تان شخص بزهکار ، کریم	که ز احزان و علل شد پژمان

جز شما دافع احزانم نیست	جودتان درد غمم را درمان

تا دمد مهر و شب و روز آیند	بر شما باد درود از یزدان

و از آن جمله قصیده ایست در سوگواری :

ای دل از رنج و الم چون بری امّید شفا	بجهان آل رسول آمده رنجور بلا

دوستان پرتو و آنان همه خورشید وجود	مهر اگر تیره شود روشنی اوست کجا؟

دهررا روح روانند وچوجان گشت ملول	گیرد اعضای بدن را غم و اندوه فرا

همگی شاخص و ابناء بشر سایه صفت	سایه در میل و قیام است بشاخص بر پا

زین سبب هر چه زاندوه بخلق آرد روی	یا بهر گاه که در یابدشان رنج و عنا

نیست جز اینکه بود عکس غم آل رسول (ص)	شد چوخاموش چراغ آید از آن تیره فضا

بخدا گاه که آرم ز تفکر بنظر	حال هر بنده که او راست تقرب بخدا

یاد آرم که بسی دیده ز اشرار گزند	بهرهٔ او همه خواریّ و زیان است و جفا

و ز دگر سونگرم کافر دون صاحب جاه	مال و یاران بودش داد و ستد نیز بجا

شوم از لذت و آسایش گیتی نومید	دانمش نیست بمردان خدا روی صفا

خویش آمادهٔ آلام زمان گردانم	بوده چونانکه بلا شیوهٔ ارباب ولا

فَيا صَرِيعَ البَلايا لا يُفِيقُ الا ... تَرضى بِشِيمَةِ سادات لَها لَبُّوا
فَاقْطَعْ رَجاءَكَ فِي الدُّنيا عَنِ الجَذَلِ ... اعِدَّ لِلحُزْنِ جِلبابا لَهُ رَحَبُ
بَنُو سُمَيَّةَ مَأْمُونُونَ فِي تَرَفٍ ... و آلُ فاطِم قَدْ اضناهُمُ الرُّعْبُ
بَنُو اُمَيَّةَ فِي رِيٍّ و فِي شِبَعٍ ... و آلُ فاطِم عَطشى مَضَّهم سَغَبُ
و آلُ مَرجانَ فِي دُورٍ مُزَخرَفَةٍ ... و آلُ فاطِم قَدْ اواهُمُ الخَرِبُ
بَنِي الكِرامِ ء انتُم ساكِتُونَ الا ... اصرَختُم مُستَغِيثا دُونَكُم يَطبُو (١)
هَبْ لَمْ تَكُونُوا احضُورُوا يَومَ صَرخَتِهِ ... فَتَنصُرُوهُ كَرَهطٍ عَنهُمُ ذَبُّوا
هَلَّا تَصُبُّونَ دَمعا فِي مَناحَتِهِ ... اذا سَمِعتُم اما مِن ناصِرٍ يَصبُو (٢)
اما مُغِيثٌ يُغِيثُ المُستَغِيثَ بِهِ ... اما مُجِيرٌ فَبادَ الوُلدُ و الصَّحبُ
اما بِجَمعِكُمُ مِن مُسلِمٍ فَيَقِي ... ضِياعَ خَيرٍ فَهالَ الأمرُ و الخَطبُ
اما بِكُم مَن يَخافُ اللهَ سَطوَتَهُ ... فِي صِبيَةٍ مالَها فِي دِينِكُم ذَنبُ
لَبَّيكَ يا داعِيا قَد ذابَ مُهجَتُنا ... مِن نَدبِهِ اذ اتانا بَعدَهُ النَّدبُ
لَبَّيكَ يا داعِيا اشوى بِصَرخَتِهِ ... اكبادَنا ثُمَّ طاشَ العَقلُ و اللُّبُّ
اِن فاتَنا يَومُ عاشُورا فَلَم نَكُ فِي ... مَعاشِرٍ عَن حَرِيمِ الخَيرِ قَد ذَبُّوا
فَها لِأَفواجِنا فِي كُلِّ زاوِيَةٍ ... مَناحَةٌ و بِها مِن دَمعِنا سَيبُ

---

(١) يدعو (٢) يميل

دیده بگشا و ببین ای که غمت برده زهوش … سوی پاکان که بلا را همه گفتند بلی[۱]

قطع امّید بیکباره کن از شادی دهر … قامت جان را در پوش ز اندوه قبا

دهر دارد دل اولاد زنا ایمن و شاد … عترت فاطمه (ع) رنجور ز بیم اعدا

سیر و سیراب نگر یکسره آل سفیان … تشنه و گرسنه ذرّیهٔ پاك زهرا (ع)

جای آراسته آرامگه افعی کفر … گنج توحید بویرانه گزینند مأوی

چون خموشید کریمان و ننالید بجان … بر غریبی که کند خواهش یاری ز شما ؟

گیرم آن روز نبودید که در نصرت او … جان چو یاران کرامش بنمائید فدا

نتوانید مگر گریه بر او چون شنوید … بانگ تنهائی او را بصف کربلا

گوید آیا نبود یاور و فریاد رسی … که غم مرگ عزیزان شکنند پشت مرا

مسلمی نیست از این جمع در این ورطهٔ سخت … تا مراعات کند حرمت آل طاها (ص)

کیست در بارهٔ اطفال ز حق آرد بیم … کودکانی که ندارند در این کیش خطا

ای که فریاد تو بگداخت روان را ، لبّیك … چون بگوش آمدمان از پس قتل تو نوا

سوخت ای آنکه فغانت جگر ما ، لبّیك … غم تنهائی تو هوش ببرد از سر ما

گر نبودیم پی پاس حریم تو ز خصم … روز عاشورا در زمرهٔ اصحاب وفا

اینك از ماست بهر گوشه گروهی مجموع … جاری ازدیده چو باران ز غمت اشك عزا

۰ ۰ ۰

نُقيمُ فِي كلِّ صوبٍ مأتماً و لنا ... فيهِ عويلٌ زفيرٌ صيحة وَيَبُ

رُوحي فداؤُك يا بن الخيرِ حين غدا ... يعلوك شمرٌ بِبتارٍ فلا يَنبو

آهٍ لشلوك اِذْ رضُّوا بِخيلِهم ... قراكَ ركضاً فدقَّ الصدرَ و الجنبُ

يا للرجالِ بنات الطُّهرِ قد سُبيت ... سغبى وعطشى وحسرى مالها اَتبُ

وَ حمِلتْ فوق اقتابٍ مكشَّفةً ... على صِعابٍ ودارت حولها الرَّكبُ

اِن استغاثت لها شتمٌ و مِرزبةٌ ... وانْ بكت حسرةً مِن فوقِها ثغبٌ (١)

حتى اتوا نحو خمَّارٍ بِهِنَّ كما ... يؤتى بأسرى مجوسٍ يا لهم ويبُ

فِي مجلسٍ غصَّ بِالفجارِ واشتغلوا ... بِشربِ خمرٍ و قد الهاهم اللعبُ

وَ قد اقيمتْ على اقدامِها بطراً ... منهم زماناً فلم يمكنهم الثَّبُّ (٢)

وجيءَ بِالرأسِ مشجوج الجَبِينِ على ... طستٍ يضيءُ كبدرٍ فِي الدُّجى يشبو

فحطَّهُ فرحاً من تحتِ مائِدةٍ ... مُقامراً شارِباً خمراً له دعبُ

يصبُّ فضلةَ جاماتٍ اذا شربتْ ... ممَّا يلي الطَّستَ ذا فِي كفرِهِ حسبُ

شالَ الدَّعيُّ قضيباً مِنْ تجبُّرِهِ ... وَ ظلَّ ينكتُهُ اِذْ سرَّه الغلبُ

يدعو مشايخَهُ مِنْ قعرِ هاوِيةٍ ... يا ليتهم شهدوا اذا اليوم وانكبُّوا

سُرُّوا بأعمالِنا فِي اخذِ ثارِهم ... مِن آلِ احمد اِذ افنتهم الشُّطبُ (٣)

---

(١) طعن (٢) الجلوس (١) السيوف

هر طرف بر پا ماتمکدهٔ هست و در آن ... شیوهٔ ما همه فریاد و فغان است و بکا

جان بقربان تو ای سبط رسول مدنی (ص) ... شمر دون چون سر پاك تو ز تن کرد جدا

آه از آن پیکر مجروح ،که از سمّ ستور ... خصم بشکست ز کین سینه و پهلوی ترا

راد مردان ، حرم فاطمه گشتند اسیر ... تشنه و گرسنه بی مقنعه بی برگ و نوا

جای هر یك بجهاز شتری سرکش و تند ... روی بگشاده و محصور سواران دغا

ناله‌شان را همه بد ضربت و دشنام‌جواب ... گریهٔ حسرتشان را ز سرِ نیزه جزا

رانده گشتند چنین جانب خمّار یزید ... خصم گفتی برد از خیل مجوس این اسرا

بزمی آکنده ز فجار و در آن جمله زلهو ... مست از باده و دلباختهٔ نرد هوی

ایستادند در آن محفل و دشمن ز غرور ... خستگان را دمی آسوده نمی داشت روا

طشت زر آمد و در آن سر بشکسته جبین ... چهره‌ای نور از آن تافته چون بدر دجی

زیر آن سفره نهادش ز ره وجد یزید ... بازی و شرب وی افزود و مزاحش بملا

کفر او راست بس این امر که ما زاد شراب ... از ره کینه همی ریخت در آن طشت طلا

چوب خزران بکف از شادی این فتح بزرگ ... زدی آنرا بسر اطهر شاه شهدا (ع)

خواندی اجداد خود از هاویه گفتی ای کاش ... که ببینند و ستایند خدا را آبا

شاد گردند بخو نخواهیم از آل رسول (ص) ... که بر انداخته تیغم همه را از غبرا

يا لهفتا اذ غدا الشامي يطلب من — يزيد منها فتاة علّه يحبو
فأرعبت فرقا من ذاك و التجأت — بأختها ويلتا ما ذلك الخطب
يا لهف نفسي اذ قامت تذكرهم — فلم يفدهم حياء بل لها سبّوا
بني الكرام كريمات النبي غدت — مكشفات يراها العجم و العرب
تقام حيث تقام السبي عندهم — للعرض ويل لأيديهم فقد تبّوا (١)
لاشك ان حسينا ناله محن — لم يلفها احد اذ كلّها صعب
لكن هلم و انصف انه شهر السيـ — ـوف ما فاته غزو و لا ذبّ
امّا عليّ فقد شاف الرجال غدوا — صرعى ثلثا فما واراهم الترب .
و شاف نسوانه اسرى مكشفة — حسرى تساق عنيفا ما لها جشب (٢)
ماذا لقي اذ اتوا للنهب فانتشرت — نساؤه فسلبن الحلى و الثوب
ماذا لقي اذ راى منها لقد ضربت — منها لقد جرحت منها لها نحب
ماذا لقي اذ راى الحامين قد صرعوا — قتلى فظلّ فريدا ما له صحب
يرى الرجال بوطء الخيل قد طحنوا — يرى النساء عرايا حوله تكبو (٣)
ماذا لقي اذ راى الأطفال باكية — عطشى وسغبى عرايا نالها النّصب
و اذ اتوا بكريمات مخدّرة — الى الشّام و نظار لهم الب (٤)

---

(١) خسروا (٢) الثوب الغليظ (٣) تقع (٤) الأتيان من كل جانب .

آه از آن دم که از آن پردگیان خواست کنیز | شامی دون ز یزیدش بدی امّید عطا
سوی خواهر بفزع عصمت حق برد پناه | وای از این محنت جان سوز و بلای عظمی
سوزدم دل که چو بر خاست باظهار جلال | خصم افزود بگستاخی و ننمود حیا
عترت طه (ص) بی مقنعه ، ای قوم غیور | هم عجم را و عرب را همه اندر مر آی
خصم بگزید هلاکت چو ز کین داد قرار | معرض بیع اسیران ، اسرا را مأوی
بی گمان هست فزون از همه اندوه حسین (ع) | کس ندیده است چنین محنت طاقت فرسا
ولی انصاف ده او حفظ حریمش فرمود | داشت تا قبضهٔ شمشیر بصفّ هیجا
لیك سجاد (ع) همی دید سه روز است بجای | پیکر مردان بی غسل و کفن در صحرا
او همی دید حریمش شده بی پرده اسیر | رانده با سختی و از حسرتشان بود غذا
چه کشید او چو عدو تاخت پی نهب خیام | در گریز اهل حرم ، زیورشان شد یغما
چه بدش حال چو میدید زندشان دشمن | بفغان برخی و مجروح گروهی ز آنها
چه براو رفت چو برمصرع یاران نگریست | همه را دید بخون غرقه و خود را تنها
دیدی او پیکر احباب لگد کوب ستور | گرد او جمع ، زنانی همه عاری ز غطا
تشنه و گرسنه در گریه چو دیدی اطفال | حالت او نتوان گفت ز تأثیر قضا
و اندر آن حال که ناموس خدا در ره شام | بود در منظر مردم ز رجال و ز نسا

. . .

و اذ اتوا بحبال في مذلتها ... فربقوها كأغنام لها شعب (١)
و ادخلت هكذا في مجلس جمعوا ... فيه الجموع و في اطرافه ثبوا
اوقفن في عقره و القوم حامدة ... شماتة و لهم في سرهم دعب
و دونهن علي واقف و به ... غل كعبد اسير مضه الضرب
و اذ امرن بايواء الخراب فلا ... يزورها ما خلا العبدان و القشب ٢
فاين هذى البلايا اللات اهونها ... يذوب منه الحشا و الكبد و القلب
من ان يصول الفتى كالأسد في سرب ... يروى غليل جواه العضب و الضرب
يصمي و يفرى العدا لم يخط اسهمه ... يشفى غليل حشاه الرمح و الثغب
لكن هما واحد لا فرق بينهما ... مصاب هذا لذا هذا لذا نصب
اذ كلهم شمس قدس قد اضاء بها ... هياكل فاضاء الشرق و الغرب
يجرى لأولهم فضل لآخرهم ... لم يلف بينهم في مفخر حجب
يا آل طه فقد والله المنا ... مصابكم و لهيب الحزن لا يخبو
ان قدر الله تأخيرا لخلقتنا ... فلم تكن معكم يوما لكي نتبو
فها نجالس في اعصارنا حزنا ... لرزئكم و لنا في ذكره نحب
اني كريم بن ابرهيم عبدكم ... ارجو الشفاعة اذ اخزاني الذنب

---

(١) تفرق (٢) الأراذل

و آن زمان‌کزره‌کین خصم رسن‌شان افکند همچو اغنام پرا کنده و در دشت رها
تا در آن مجلس‌از این‌گو نه‌نمودندورود مجمعی بود کران تا بکران زاهل شقا
آن میان جملگی استاده و دشمن ز سرور بشماتت همه در شکر و گهی بذله سرا
همچنان عبد اسیر آمده سجاد (ع) بپای با تن خسته کشید از غل و زنجیر چها
چه رسیدش چو بویرانه گرفتند مکان جز غلامان نشد از حالتشان کس جویا
پس چسان این همه آلام و محن را ماند که گدازد همه کوچکتر آنها احشا
تا که چون شیرژیان حمله برد مرد دلیر ز آب شمشیر کند آتش دل را اطفا
کشد و دَرّد و دشمن کند آماج سهام دهد از تیر و سنان جوش درون نیز شفا
لیک‌در بین‌نه‌فرقی است‌که این‌هردو یکند انده و محنت آن پیر ، غم این برنا
ز آنکه تابنده خور عرصهٔ قدسند و از آن شرق تا غرب چو اجسام کند کسب ضیا
اولین شان راآن فضل‌که آخرشان راست یکدگر را همه بی پرده برفعت همتا
بخدا در غمتان ما را ای آل رسول(ص) شرر افروخته در سینه و دلها شیدا
خلقت ما اگر افکند بتأخیر خدای ور نبودیم بیاری که بجوئیم غزا
می نشینیم بهر دوره که باشیم بحزن بفغان در غمتان باشدمان ذکر رثا
این منم چاکرتان پور براهیم کریم بشفاعت بودم با همه آثام ، رجا

. . .

يعفو الكرام عن العبدان ان خدموا	منذ الشباب الى ان جاءهم شيب
قد شبت فى بابكم شغلاً بخدمتكم	و ذكركم و رجائى عنكم التوب
صلى الاله عليكم ما استضاء بكم	من دونكم و استضاء الشرق و الغرب

و منها ايضاً قصيدة فى الرثى:

تلومنى الى م يا عذولى	فى ثكلى برزئى الجليل
و كيف اسلو و بنو البتول	قد قيدوا كالزنج بالكبول
و منهم قد شد بالحبول	يساق فى عنف على الابيل
نساؤهم يمسين فى اليل	رجالهم تقتل بالصقيل
القوا على الرمضاء فى هجيل	و اوطئوا بحافر الخيول
لهفى على على العليل	الدنف المأسور و الضئيل
و جسمه الناحل فى الكبول	يا لهفتا لزينب الثكول
حين اتت مصارع القتيل	تنوح بالويلات و العويل
يا للنبى و لذا التليل	يا لعلى و لذا الجديل
و يا لحسنى و اخى البسيل	و يا لانصارى و للشبول
يا لهفتا قد هتكت سدولى	بقتل شبل افضل السليل

عفو آرند کریمان ز غلامان بخصوص | بکهوات رسد اندر ره خدمت چو فتی

پیر در خدمت درگاه شما گشتم من | ذکرتان شغلم و عفوگنهم استدعا

ما سوی تا بشما روشن و آفاق وجود | بر شما رحمت دادار ، برون از احصا

و از آن جمله نیز قصیده ایست در سوگواری:

لائم ، تا کی ملامت من را | در اندهم از مصیبت عظمی

تسکین بچه جویم و بنی زهرا (ع) | زنگی مانند ، بستهٔ غلها

برخی برسن کشیده شان اعضا | بر پشت هیون و رانده در صحرا

نسوانشان را اَنین جان فرسا | مردان ، مقتول صارم برّا

اندر تَف خور فتاده بر غبرا | پامال ز سمّ توسن اعدا

بر آن علی (ع) علیل وا لهفا | بیمار و اسیر و ناتوان پویا

با لاغریش به بند آهن ، جا | بر زینب داغدیده واحزنا

چون هشت بمقتل شهیدان پا | میگفت چنین ببانگ وا ویلا

سبط تو برو فتاده یا جدّا | شبل تو بخاکش ای پدر مأوی

ای حصن من ، این برادر والا | یاران من ، این اُسود رزم آرا

شد هتك ، حجاب حرمتم دردا | از قتل مهین سلالهٔ طاها (ص)

بلا تراث و بلا ذحول … جفوا على سيدي الجليل
يا لهف اذ نودي بالرحيل … و جيء للترحال بالأبيل
و حملوا النساء و الشبول … لم يدعوا لهن من سميل
سكينة تبكيه بالهطول … يا ملجأي و منجاي الجليل
ليس لنا بعدك من كفيل … قم و احم عن ضياعك الذليل
نحن بنات السيد الرسول … و عترة فاطمة البتول
نساق في الأوعار و السهول … الى دعي كافر جهول
و ام كلثوم لدى القفول … دموعها تحدر كالسيول
تقول يا سيدي النبيل … ليس لنا بعدك من بديل
يا ملجأ الوفاد و السؤل … من ذا يسلي قلبي الملول
يا لهفتا من رزئي الثقيل … و ما لها في القلب من غليل
اذ سمعت سيدها النبيل … ينشي ما ينبي عن رحيل:
يا دهر اف لك من خليل … كم لك بالاشراق و الأصيل
من طالب و صاحب قتيل … و الدهر لا يقنع بالبديل
و انما الأمر الى الجليل … و كل حي سالك سبيلي
استيقنت بالموت بالحلول … و للبلاء الضخم بالنزول

کس را نه بمال و خون بر او دعوی — کشتند ز راه جور آن مولی
دردا چو بشد بکوچشان آوا — آورده شد اشتران ره پیما
بنشانده به پشتشان همه اسری — تا جامهٔ کهنه شان شده یغما
افشاند سکینه اشك ، ابر آسا — کای پشت و پناه و ای مرا منجی
کس نیست پس از تو سر پرست ما — بر خیز و حمایتی ز ما فرما
مائیم بنات سرور بطحا (ص) — هم عترت پاك فاطمهٔ عذرا (ع)
ما رانده بسنگلاخ و هم بیدا — زی نسل زنا کفور نابینا
کلثوم گه جدائی از قتلی — میریخت ز دیده لؤلؤ لالا
میگفت که ای امیر بی همتا — ما را نه بدیل تست در بلوی
ای وارد و خواستار را ملجا — از کیست دل ملول را سلوی ؟
ای انده من ، ز محنتی کبری — وز سوزش دل که شد در او پیدا
از سرور خویش چون شنید آوا — کز رحلت خود چنین نمود انها :
اف بر چو تو دوست باد ای دنیا — بس بوده ترا بصبح و شب مانا
خواهنده و یار و کشتی آنها را — قانع به بدل نه دهر بی پروا
امر است بسوی ایزد یکتا — وین ره که مراست بسپرند احیا
در یافت حلول مرگ از آن فحوی — دانست نزول داهیهٔ دهیا

تَلَقَّتِ الْقَضَاءَ بِالْقَبُولِ ... بِغَيْرِ اسْتِنْكَافٍ اَوْ نُكُولٍ
لِأَنَّهَا بِنْتُ الْفَتَى الْبَسِيلِ ... مَنْ سَيْفُهُ مَاضٍ بِلَا فُلُولٍ
مُقَاتِلُ الْأَبْطَالِ وَ الْفُحُولِ ... وَ اشْرَفُ الْهُدَاةِ لِلسَّبِيلِ
يَا سَادَتِي يَا مَنْ هُمْ دَلِيلِي ... اِلَيْهِمُ الْمَلْجَا وَ هُمْ جَذِيلِي
عَبْدُكُمُ الْكَرِيمُ ذُو الْفُضُولِ ... اَتَاكُمُ بِذَنْبِهِ الثَّقِيلِ
يَأْمُلُ مِنْ فَضْلِكُمُ الْجَزِيلِ ... قَبُولَ اَعْمَالٍ لَهُ قَلِيلٍ
وَ الْعَفْوَ مِنْ ذُنُوبِهِ الْجَلِيلِ ... ثُمَّ اِلَى حِمَاكُمُ دُخُولِي
يَا مَرْجِعَ السُّؤَّالِ وَ السُّؤْلِ ... يَا مَنْ اِلَيْهِ دَائِماً وُكُولِي
اِشْفِ صُدُوراً ضِقْنَ بِالْغَلِيلِ ... اَقِرَّ عُيُوناً شَأْنُهَا الْهُمُولُ
اِئْذَنْ لِزَرْعِ الْخَصْمِ بِالذُّبُولِ ... وَ مَا رَجَوْنَا فِيكَ بِالْحُصُولِ
وَصَلِّ يَارَبِّ عَلَى الرَّسُولِ ... وَ الِهِ بِفَضْلِكَ الْجَزِيلِ

منها قصيدة اخرى فى الرثى :

شُبَّ فِي الْقَلْبِ شُجُونِي ، شِمْتُ مُذْ رَيْبَ الْمَنُونِ
لَيْسَ يَنْجُو مِنْهُ نَفْسٌ ، وَ كَأَنِّي حَانَ حِينِي

• • •

پذرفت ، قضای حق شود اجرا — سر ، باز نزد ، نجست استعفا

او دخت علیّ (ع) عالی اعلی — کش تیغ برنده بود در هیجا

سرکوب دلاوران پر غوغا — سر حلقهٔ رهبران روح افزا

سادات من ، ای هداتم از ظلما — ملجا و وکیل دنیی و عقبی

شد چاکرتان کریم را کالا — سنگین گنهی و جوید استدعا

از فضل عمیمتان بود جویا — کین قطره فتد قبول آن دریا

از جرم عظیم او کنید اغضا — آرید پناه خود ورا مثوی

ای مرجع (خواستار و خواهش) ها — وی تکیه گهم همارهات درگا

این تنگی سینه ها شفا بخشا — وز روشنی اشك دیده ها بزدا

فرمای بکشت خصم دون افنا — محصول امید ما ز جود افزا

بر احمد و آل او (ص) خداوندا — رحمت فرما بفضل بی احصا

از آن جمله است قصیدهٔ دیگری در سوگواری:

شرارم در دل از احزان چو دیدم گردش دوران

رهائی ز آن نه کس را گوئیا عمر آمدم پایان

. . .

جِدَّ لَا تَغْتَرَّ مِنْ طُولِ الْأَمَانِيِّ يَا خَدِينِي

فَالْأَمَانِيّ بَيْتُهَا اَوْهَنُ مِنْ بَيْتِ الْهَبُونِ

قَدْ تَبِيتَ بِتَمَنٍّ لِقُصُورٍ وَ عُيُونٍ

فَتَقُومُ الصُّبْحَ مِنْ صَخْرٍ تَوَسَّدْتَ وَ طِينٍ

رُبَّمَا اَصْبَحْتَ تَرْجُو الْعَيْشَ فِي حِصْنٍ حَصِينٍ

لَمْ تَقُلْ اِلَّا وَ قَدْ وُورِيتَ فِي السِّجْنِ السِّجِّينِ

اِنَّمَا الدُّنْيَا فَنَاءٌ لَمْ تُقَدَّرْ لِلْقُطُونِ

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقُ الْمَوْتِ عَلَى ذُلٍّ مُهِينٍ

كَيْفَ يَبْقَى مَنْ بِنَاهُ صِيغَ مِنْ مَاءٍ وَ طِينٍ

وَهُوَ مَشْحُونٌ بِآفَاتٍ سَقَامٍ وَ شُجُونٍ

لَيْسَ فِي الدُّنْيَا سُرُورٌ قَطُّ اِلَّا لِلْأَفِينِ

هَلْ يَكُونُ بَعْدَ عَاشُورَا سُرُورٌ لِرَزِينٍ

هَدَمَتْ وَقْعَتُهَا بُنْيَانَ صَبْرٍ وَ سُكُونٍ

اَوْقَدَتْ فِي الدَّهْرِ نَارًا فِي ظُهُورٍ وَ بُطُونٍ

اَحْرَقَتْ مِنَّا كُبُودًا ثُمَّ شَبَّتْ فِي الْعُيُونِ

فَأَسَاحَتْ دَمْعَهَا مِنْ بَعْدِ قَرْحٍ لِلْجُفُونِ

بکوش ای دوست ، طول آرزو ندهد فریبت هان

ز تار عنکبوتی سست تر دان آرزو را خان

شب اندر آرزوی کاخها و چشمه هایت جان

ز سنگ و گل بیابی مسند خود را سحرگاهان

بسا در حصن محکم بامدادان زندگی خواهان

نگشته چاشتگه محبوس بینی خویش در زندان

جهان فانی است وز بهر اقامت نیستش بنیان

ز جام مرگ هر جانی چشد با خواری و خذلان

کسی کآمد سرستش زآب و گل کی ماند جاویدان ؟

پر از آفات و از اسقام و همدم جمله با احزان

سروری نیست در گیتی مگر بر مردم نادان

ز بعد محنت عاشور ، دانا کی شود شادان ؟

ز هم پاشید بنیان شکیبائی وقوع آن

فکنده آتش اندر آشکار دهر و هم پنهان

جگرها سوخته ما را ، شرار افکنده در چشمان

نموده پلکها مجروح و جاری اشك از مژگان

يا لرزءٍ دائمٍ قد هدّ اركانَ الرّكين ١
اذ اتى الطفّ حسين اذ دعاه قوم دونٍ
لو تفضّلت علينا يابن هادٍ بالرّكون
ليس فينا من امامٍ عالمٍ كافٍ مبينٍ
فاتاهم عالماً بالسّرّ للقوم الخئون
نكثوا اذ جاءهم من بعد عهدٍ و يمينٍ
لست انساه ينادى القوم بالصّوت الحزين
قائلاً ناشدتكم بالله هل لا تعرفوني؟
ليس جدّى احمد المختار ذو المجد الأثين ؟
و ابى الكرار صهر الخير ذو الفضل المبين
حمزة عمّ ابى من لم يماثل بالقرين
جعفر عمّي عرفتم ما اراكم تنكروني
ليس هذا سيفه عندى و انتم تشهدوني
و على رأسى تاج الخير كالبدر المبين
فأجابوا ليس فيما قلت حاشا من ميون

---

(١) الجبل .

دریغـا از غـمی دائم کـه پـاشد کوه را ارکان

حسین(ع) آمدچو درطف‌خوانده‌اوراانزدخوددونان

که کاش ای شبل هادی ز آمدن بر ما کنی احسان

امـام عـالـمی کـافی نـداریـم انـدر این سامـان

بـه پنهـان غـدرشان آگـاه ، آمـد جـانب آنـان

چو روی آورد بشکستند آن محکم شده پیمـان

نه از یادش برم چون بانگ زد زاندوه بر ایشان

که آیا می شناسیدم شمـا سوگـنـد با یزدان ؟

نه جدّم احمد مختار (ص) صاحب حشمت دوران؟

بود دامـاد او من را پـدر ، کـرّار در میدان

همانا عمّ بـابم حمزه بی مـانندی از نـیکـان

مرا عمّ است جعفر،کس نباشد منکـر این عنـوان

نمی بینیـد در نـزدم نبی را صـارم بـرّان ؟

نه تـاج من عمـامهٔ اوست مـانند مه تابـان ؟

بگفتـند آنچـه گفتی راستی را بـاشدی شایـان

. . .

قَالَ اِنْ كُنْتُمْ عَلٰى مَا قَدْ ذَكَرْتُ تَعْرِفُونِىْ

فَبِمَا ذَا حَلَّ ثَارِیْ وَ بِمَا ذَا تَقْتُلُوْنِیْ

يَا لَحُزْنِیْ حِيْنَ نَادٰی بَعْدَ فِقْدَانِ الْعَوِيْنِ

هَلْ لَكُمْ يَا مَعْشَرَ الْحُضَّارِ فِیْ اَنْ تَرْحَمُونِیْ

هَلْ بِكُمْ يَا اُمَّةَ السَّوْءِ كِرَامٌ يَنْصُرُوْنِیْ

هَلْ بِكُمْ حُرٌّ يَخَافُ اللّٰهَ فِیْ نَسْلِ الْأَمِيْنِ

اِنْ يَكُنْ فِیْ ظَنِّكُمْ حَلَّ لَكُمْ اَنْ تَرْجُمُونِیْ

لَيْسَ مِنْ جُرْمٍ لَدَيْكُمْ لِلْبَنَاتِ وَ الْبَنِيْنِ

هٰذِهِ اُسْرَةُ طُهْرٍ ظَلَّنَ مِنْ غَيْرِ مُعِيْنٍ

حَافِظُوا غَيْبَةَ خَيْرٍ فِیْ بَنِيْهِ وَ ارْحَمُونِیْ

قَدْ كَتَبْتُمْ وَ دَعَوْتُمْ وَ وَعَدْتُمْ اَنْ تَفُونِیْ

فَأَتَيْتُ نَحْوَكُمْ ضَيْفاً فَلَسْتُمْ تَقْبَلُونِیْ

ثُمَّ اَنْتُمْ هٰؤُلَاءِ هَمُّكُمْ اَنْ تَقْتُلُونِیْ

فَاِذَا لَمْ تُؤْمِنُوا لِیْ بِشَأْنِكُمْ فَاعْتَزِلُونِیْ

اِنْ اَبَيْتُمْ فَدَعُونِیْ اَرِدِ الْمَاءَ الْمَعِيْنِ

ذٰلِكُمْ مَاءُ فُرَاتٍ نَالَهُ كُلُّ لَعِيْنِ

بگفتا گر شناسیدم بصدق گفته ام زینسان

حلال از چیست خونم وز چه قتلم بشمرید آسان؟

دریغم چون ندا در داد و از کف داده بود اعوان

که ای حضار آیا رحم بر من کس کند زاینان

و یا زین قوم بد بر یاریم هستند آزادان؟

شود آزاده ای در حق آل الله ز حق ترسان؟

حلال ار رجم من شد در گمانتان ای ستمگاران

ندارندی گنه در نزدتان این جمع فرزندان

خود این آل رسولند این چنین بی یار و سرگردان

بمن رحمی که حفظ الغیب جدّم را شود برهان

مرا خواندید و بنوشتید تا باشیدم از یاران

نپذرفتیدم اینسان آمدم چون نزدتان مهمان

میان بستید آنگه کشتنم را از ره طغیان

ز من گیرید هان دوری نمیجوئید اگر ایمان

وگر جوئید ابا ، بنهید تر سازم لب عطشان

فرات است این که آمد هر لعینی جرعه نوش از آن

وَ مَنَعْتُمْ مِنْهُ صِبْيَاناً ظِمَاءً لِلْأَمِينِ

فَأَجَابُوا مَا اِلَى الْمَاءِ سَبِيلٌ بِيَقِينْ

مَا لَكُمْ اِلَّا كُؤُوسُ الْمَوْتِ مِنْ اَيْدِي الْمَنُونِ

لَهْفَ نَفْسِي اِذْ غَدَا فَرْداً وَحِيداً مِنْ عَوِينْ

وَ يَرَى اَصْحَابَهُ صَرْعَى عَلَى ذُلٍّ مَهِينْ

وَ بَنِيهِ ضُرِّجُوا بِالدَّمِ تُلُّوا لِلْجَبِينْ

وَ بَنَاتِ الْخِدْرِ يَنْدُبْنَ بِوَيْلٍ وَ اَنِينْ

وَ عَرَاهُ عَطَشٌ غَشَّى كَدُخٍّ لِلْعُيُونْ

لَهْفَ نَفْسِي حَرُّ شَمْسٍ وَ حِرَابٍ وَ شُجُونْ

وَ عَجَاجٍ وَ حَرَاكٍ وَ جُرُوحٍ وَ رَنِينْ

وَ اشْتِيَاقٍ لِلِقَاءِ اللهِ وَ الْقَلْبِ الْحَزِينْ

كَمْ بِهِ اَوْ قَدَ نَارَ الْعَطَشِ الْمُبْلِي السَّدِينْ

وَ الْعِدَى بَيْنَ يَدَيْهِ فِي رَنِينٍ وَ طَنِينْ

لَا يُبَالُونَ بِأَسْرٍ وَ بِقَتْلٍ وَ فُتُونٍ ١

فَغَدَا مُسْتَسْلِماً لِلْمَوْتِ وَ الْوَعْدِ الْيَقِينْ

---

(١) آتش زدن.

ز آل مصطفی (ص) بستید بر لب تشنگان طفلان

بگفتندش یقین ره برد سوی آب می نتوان
ز جام مرگ نوشد هر که باشد از شما ظمآن

دریغم چون بجا بی یار و یاور ماند در میدان
بدید اصحاب با خواری بخاك و خون شده غلطان

بروی افتاده فرزندان رخ از خون لالهٔ نعمان
بنات پردگی با بانگ وا ویلاه در افغان

بچشم از تشنگی چون تیره دودش پرتو رخشان
دریغم ، تابش خور ، جنگ و غمهای شه خوبان

غبار و جنبش و زخم بدن با ناله همدستان
دلش محزون ، بسر شوق لقای ایزد منّان

عطش سوزنده پیه تن بجانش آتش افروزان
ز شادی پیش رویش در ترنّم لشکر عدوان

نه از اَسرو نه از اِحراق و نه از قتل رو گردان
بمرگ حتم تن در داد و دل بگست از کیهان

• • •

شهر السيف على اسم الله و العزم المتين

خاض في لجة زخار الاعادي كالسفين

فبدا مصقوله فيهم كذئب في ضئين

او سموم في هشيم او كنار في عهون

فأباد القوم حتى اغتنموا كل شرون

اذ راى غرة اسلاف كرام في حنين

خاطبوه حسبهم مالك في هذا الرجون

قد بكى مما اتوا ما في خفاء و علون

حسبهم ما حاولوا منك و ابكوا (١) للعيون

فتحول في سرور و نعيم من سجون

غمد السيف فألقى نفسه غير ضنين

لهف نفسي حين اذ نكس مخضوب الجبين

فبه من كل اوب احدقوا مثل الجفون

جاءه القوم فقالوا يا اريحوا ذا الطعين

فاتى منهم لعين قال يا قوم اشهدوني

---

(١) بكاءاً خ ل

کشید او تیغ ، عـزمش قـاطع و دادار پشتیبـان
در آن دریـای لشکر همچو کشتی آمدش جولان
ز تیغش مضمحل چون گوسفند از گرگ آن دونان
و یا خـار و خس از باد سمـوم و پشم از نیـران
بکشت آنسان که شد در هر شکـافی دشمنی پنهان
نمایـان دیـد ناگـه نزد خود بـگـذشتگان نـالان
بگفتندش چه مانی؟ بس بود این فرقـه را عصیان
نهـان و آشکـار آمـد ز جـور خصم اشك افشان
بس ایشان را ، ز کین کردند بر تو خلق را گریان
ز زندان کوچ کن ، روی آر سوی شادی و رضوان
نمود اندرنیامش تیغ وخویش افکند و برکف جان
دریغم چون فتـاد و غـرق خـونش جبههٔ تـابـان
سپه همچـون جغـون بگـرفت گـرد خسرو پـاکـان
بگـفـتـندی ز قـتـلش درد اورا بـایـدی درمـان
لعـینـی گفت بـاشیـدم گـواه ای نـاجـوانمردان

• • •

اِنَّنِی اَقْتُلُ مَنْ اَعْلَمُهُ نَجْلَ الْأَمِینِ

فَعَلاً مَخْزَنَ عِلْمِ اللهِ وَ النُّورِ الْمُبِینِ

فَغَدَا یَضْرِبُ بِالْبَتَّارِ مِنْ غَیْرِ حَنِینِ

لهف نَفْسِی حِینَ شَالُوا الرَّأْسَ كَالْبَدْرِ الْمُبِینِ

تَرَكُوا جُثْمَانَهُ یَلْفَحُ بِالرَّمْلِ السَّخِینِ

نَدَبَ الْمَلْعُونُ قَوْماً اَنْ طَئُوهُ بِالصُّفُونِ

فَأَتَوْا بِالْخَیْلِ رَكْضاً عَنْ یَسَارٍ وَ یَمِینِ

خَبَطَتْهُ الْخَیْلُ حَتَّى جَعَلَتْهُ كَالطَّحِینِ

مَزَجَتْ تُرْبَةَ اَرْضِ الطَّفِّ مِنْهُ بِالسَّدِینِ

فَغَدَتْ اَذْكَى شَذًى مِنْ طِیبِ مِسْكٍ وَ رَقُونِ

ثُمَّ شَدُّوا نَحْوَالَ الْخَیْرِ وَ الْحَبْلِ الْمَتِینِ

سَلَبُوا مِمَّا عَلَیْهَا كَانَ مِنْ شَیْءٍ ثَمِینِ

اَحْرَقُوا مِنْهَا خِبَاءَ الْعِزِّ وَ الْمَجْدِ الْأَثِینِ

حَمَلُوهُنَّ عَلَى الْأَقْتَابِ مِنْ غَیْرِ كُدُونِ

سَاغِبَاتٍ ظَامِئَاتٍ فِی اَنِینٍ وَ حَنِینِ

بَاكِیَاتٍ نَادِبَاتٍ لَاطِمَاتٍ لِلْجَبِینِ

کشم آنرا که دانم اوست نجل خسرو ایمان

بشد بر مخزن نور مبین و حکمت سبحان

زدی تیغ از شقاوت بر گلوی شاه مظلومان

دریغم چون سرش بر نوك نی شد چون مه تابان

عدو افکند جسم او بریگ تفتهٔ سوزان

بگفتا ابن سعد آرند تازان برتنش اسبان

شدند اسبان ز هر سو بر همایون جسم شه تازان

هم از سمّ ستوران پیکرش با آرد شد یکسان

بخاك کربلا آمیخت پیه او از این جولان

ز مشك و زعفران خوشتر بشد آن خاك در میزان

سپس سوی حریم احمد وحیدر (ص) بشد عدوان

گران قیمت زر و زیور بیغما برد از نسوان

بسوزاندند خرگاهی ز رفعت برتر از کیوان

به بی پوشش جهاز آمد زنان را جای از خذلان

گرسنه ، تشنه در آه و فغان محروم از آب و نان

به پیشانی زنان ، گریان و از فرط الم مویان

يا لحزني اذ اتت بنت حسين في انين
حضنت شلو ابيها و هي تبكي من شجون

سمعت من نحو حلقوم ابيها برنين
شيعتي ما ان شربتم ماء عذب فاذكروني

او مررتم بغريب او شهيد فاندبوني
و انا السبط الذي من غير جرم قتلوني

و بجرد الخيل بعد القتل عمداً سحقوني
ليتكم في يوم عاشورا جميعاً تنظروني

كيف استسقي لطفلي ثم هم لم يرحموني

فأتوها من عناد زبنوها كالزبون

يا لرزء شامل زلزل اركان الحجون
ماله قط نفاد في دهور و قرون

غير ان يخرج قهر الله بالسيف العلين
يطلب الثار بعون الله مع قلب ارون

عجل الله له الروح بنصر و عوين
دونكم يا ال طه من قصيد ذي شجون

دریغم چون سکینه (ع) شد بمقتل نوحه پردازان

ببر بگرفت جسم باب و اشك از دیدگان باران

نوائی را شنید از حنجر بابش بدین عنوان

کنید ای شیعیانم زآب خوش یاد از من عطشان

بمن موئید از هر کشته و آواره از سامان

منم سبطی که کشتندم بدون جرم کین توزان

شدم خرد از پس کشتن ز سمّ اسب بد خواهان

مرا ای کاش در عاشور دیدید ای وفاداران

که بر طفلم بجستم آب و نامد رحمی از دونان

چو مست اشتر بدفعش حمله ور شد لشکر شیطان

فغان زین جاودان غم کوه را ارکان از او لرزان

نیابد هیچگه پایان نه در ادوار و نه ازمان

مگر ظاهر شود با تیغ، قهر حق، شه امکان

بعون ایزد و قلب قوی، از خصم خونخواهان

بنصر و یاوران تعجیل در امرش کند رحمان

شما را این قصیده است،آل طه (ص)، مجمع احزان

مِنْ كَرِيمٍ عَبْدُكُمْ انشأ مَعْ قَلْبٍ حَزِينٍ

اِنَّمَا كُلُّ كَرِيمٍ يصِلُ العَبْدَ المَهِين

صِلَتِي تَوفِيقُ نَشْرِي فَضْلِكُمْ لَا تَمْنَعُونِي

مُنْيَتِي خِدْمَتُكُمْ فِي كُلِّ عُمْرِي فَاقْبَلُونِي

وَ رَجَائِي مِنْكُمْ فِي الحَشْرِ اَنْ لَا تَتْرُكُونِي

سَادَتِي مَالِي سِوَاكُمْ مِنْ مَلَاذٍ فَارْحَمُونِي

وَ الِي غَيْرِكُمْ مِنْ جُودِكُمْ لَا تَكِلُونِي

و منها قصيدة اخرى فى الرثى :

ظَلِلْتَ عَلَى الأَيَّامِ جَذْلَانَ غَافِلاً — وَ عَايَنْتَ مَا فِيهَا كَمَا الصَّبْرِ زَائِلاً

مِنِ اعْتَبَرَ الأَيَّامَ صَارَ مُجَرِّباً — وَ شَاهَدَ فِيهَا كُلَّ خَافٍ مُمَثَّلاً

كَفَاكَ دَلِيلاً فِي زَوَالِ نَعِيمِهَا — وُجُودُ الأَخِيرِ بَعْدَ مَا كَانَ اَوَّلاً

عَلَى مَ تَذُمَّ الدَّهْرَ وَالدَّهْرُ نَاصِحٌ — لِمُسْتَكْشِفٍ مِنْهُ الحَقَايِقَ سَائِلاً

مَتَى غَشَّ فِي ضَرَّائِهِ وَ بَلَائِهِ — وَ شَبَّهَ يَوْماً قَطُّ بِالحَقِّ بَاطِلاً

اَلَمْ يُخْبِرِ الدَّهْرُ الصَّدُوقُ بِحَالِهِ — اَلَمْ يَبْدُ مِنْهُ مَا بِهِ كُنْتَ جَاهِلاً

وَ قَدْ كَشَفَ الدُّنْيَا بِأَوْضَحِ كَشْفِهَا — سَرَائِرَهَا اَنْ لَا تَكُونَ مُدَاحِلاً [1]

---

(١) مخادعاً .

کریم این بنده‌تان بسروده آنرا با دلی پژمان

بود بر بندهٔ دون هر کریمی را عطا شایان

بنشر فضل توفیقم ببخشائید بی حرمان

بعمرم خدمت آرم ، هم قبول آیم ، بس این آرمان

امید اندر قیامت ترک ننمائیدم از احسان

پناهی جز شمایم نیست ، رحمی سرورانم ، هان

بغیر خود مرا ننهید از الطاف بی پایان

و از آن جمله قصیدهٔ دیگری است در سوگواری :

بعیش و غفلت بگذشت روزگار ترا
چو ابر زائل دیدی هر آنچه در دنیا

مجرّب آید هر کس ز دهر گیرد پند
نهان آنرا بیند بچشم از پیدا

ترا بس است دلیل زوال نعمت آن
وجود اخری از بعد بودن اولی

نکوهش تو چرا دهر را و او خالص
برای هر که حقایق از او شود جویا

دغل نمود کی اندر بلا و سختی خویش ؟
شبیه ، هرگز باطل بحق نمود کجا ؟

زحال خود خبر آیا نداد دهر صدوق
وز آنچه داشت نهان آگهت نکرد آیا ؟

جهان نمود عیان و آشکار تر نتوان
نهان خویش که نشناسیش بروی و ریا

. . .

فمن نال منها الأهل و المال برهة — و لم تلقه من بعد حين مكبلا ١

و من ذا رأى منها سرورا و لم يصبه حزن طويل لا له عنه معدلا

و من ذا علا فيها مقاما يسره — و لم يذهب الأيام حتى تسفلا

و من عاش فيها برهة في مصحة — و لم يك من مس السقام متللا

و من سر يوما من لقاء حبيبه — و لم تنقض الأيام الا و شمعلا ٢

الم تجز الأخبار فيما جرى على — خيار البرايا في النوائب اولا

فلم تترك الأيام منهم مسلما — و ما منهم الا و في الدهر ابتلا

و اي عزيز لم يفقه مذلل — و اي كريم لم يكن فيه خاملا

و اي نبي لم ينله مصائب — و اي ولي عن بلاياه ارجلا ٣

و قد نال كل منهم منه محنة — فلا احد الا و بلواه اشملا ٤

و لكن كان الدهر قدر شره — على حسب الأقدار قدرا مماثلا

فكل علي القدر منه نصيبه — على قدره مثلا بمثل معادلا

فخير البرايا اكثر الناس محنة — و اعظمهم بلوى و اكثر خاذلا

فهذا رسول الله اعظم من اتى — بلاءا فلا معشاره نال مرسلا

و تلك بنوه الطاهرون فعند ما — اصابهم تلقى الحمام مقللا

---

(١) تاركاً اهله بمضيقة (٢) تفرق (٣) امهل (٤) اى عمه ٠

که گشت بهره ور از اهل و مال او لختی ؟   که رفته‌اش تو ندیدی و اهل و مال بجا
وز او که دید سروری و رخ بدو ننمود   غمی مدید که هرگز ازآن نگشت رها
که یافت پایه‌ای اندر جهان که شد شادان   نشد زمانی کافتاد از آن شکوه و علا
در او که بود که سر برد مدتی سالم   بنا خوشی پس از آن در نیوفتاد از پا
که گشت روزی مسرور از لقای حبیب   که بعد چندی از یار خود نگشت جدا
ز دور پیشین آیا ترا خبر نرسید   که بوده بهرهٔ نیکان هماره رنج و بلا
بجا نهشت سلامت جهان تنی زآنان   کسی نماند از ایشان که او نکرد افنا
در او زبون نشد از خاذلی کدام عزیز ؟   در او کدامین آزاده را نبود اخفا
نشد کدام نبی مبتلا برنج و محن ؟   و یا کدام ولی یافت مهلتش ز عنا ؟
رسیده هر یك از آنان بمحنتی ز جهان   تنی نمانده مگر گشته شاملش بلوی
ولیك گوئی شرّ زمانه شد تقدیر   بحسب قدر و جلال کسان بقدر سوا
هر آنکه رتبهٔ او شد بروزگار بلند   بود بلایش همسنگ قدر و استعلا
بدین قیاس ، گزین جهان فزونش رنج   بلا بزرگتر او را و بیشتر اعدا
خود این رسول خدا (ص) محنتش عظیم چنان   که عشر آنرا پیغمبری نشد دارا
هم آن همایون ابناء او که با غمشان   دگر بهیچ نخواهی شمرد مردن را

• • •

فمنهم بكوفانٍ و منهم بطيبةٍ ... و منهم بطفّ بالبلايا مزمّلا

و منهم بطوسٍ قد تضمنه الثرى ... و منهم غريب قد تبوّأ بابلا

اعزّيك ياخير النساء بأيّها ... و يعجز عنها الدّهر ان يتحمّلا

فداؤك نفسي يا ابنة الخير كم عزا ... عليك و يبغيك الزّمان الدّواغلا

اعزّيك بالرّأس المشقّق قرنه ... صريعٍ على المحراب بالظّلم مبسلا

امِ الجسد المخضرّ بالسّم غيلة ... و جثمانه قد صار اعجف ناحلا

امِ الجسد المرضوض تحت سنابك الخيول صريعٍ في العراء مرمّلا

امِ الدّنف المأسور فوق مطيّةٍ ... يساق عنيفاً في القفار مكبّلا

امِ الحاسرات النّاحلات الثّواكلِ ... تساق على الاقتاب عنفاً مراحلا

اذا شئن ان يبكين يوماً تحسّراً ... قرعن باطراف الرّماح تثوّلا (١)

افاطم لو شاهدت فرخك ظامئاً ... جريحاً طريحاً بالعراء مجدّلا

يصول عليه واحدٌ بمثقّفٍ ... و اخر بالمصقول يحمل صائلا

و اخر يرمي بالجنادل شلوه ... و اخر بالانبال ظلّ مناضلا

اذا لنشرت الشّعر ثاكلةً له ... و اجريت دمع العين كالصّوب هاطلا

افاطم لو شاهدت بنتك حين ما ... تنادي رسول الله تخشى الدّواغلا

---

(١) بالشّتم و القهر

بکوفه بعضی و برخی به یثرب از آنان
بتن لباس بلا بعضشان بکربلا

گرفته آن یك را خاك طوس در آغوش
دگر غریب و به بغداد آمدش مثوی

دهم ، گزین زنان ، تعزیت ترا ز کدام
که روزگار نیارد تحمل این غمها

شوم‌فدای‌تو،دخت‌رسول(ص)چندرسید؟
ترا بلا و غمت جست دهر بی پروا

بدان شکافته فرق ، اوفتاده در محراب
بتیغ جور و ستم ، مرترا دهم سلوی ؟

و یا بدان تن رنجور سبزه گون از زهر
که گشت کاسته از کید خصم و سمّ جفا

و یا به پیکر مسحوق زیر سمّ ستور
بخاك وخون شده‌آغشته ، مانده در صحرا

و یا اسیر بر اشتر نشاندۀ رنجور
بدشت رانده و دربند آهنش اعضا

و یا بحسرت نسوان داغدیده نزار
ابر جهاز هیونان بزجر ره پیما

اگر زحسرت روزی گریستن جستند
شدند منع بدشنام و کعب نی زبکا

اگر توفاطمه (ع) فرزند خویش میدیدی
فتاده تشنه و مجروح و خسته بر غبرا

یکی بنیزه بر او حمله مینمود از کین
یکی بخست تنش را بتیغ جان فرسا

نمودی آن یك آماج سنگهایش جسم
بخست آن دگر او را بتیرهای رسا

زغم هراینه این دم بر او فشاندی موی
چوتند باران کردی روان سرشك عزا

توکاش فاطمه بر دخت خود نظر کردی
چوازهراس‌محن‌گفت‌کای‌رسول‌خدا (ص)

ايا جدُّ هذا نورُ عينك بالعرا — جديلاً عريّاً بالدماء مرمّلا
ولو شفت يا بنت الرسول سكينة — تساق عنيفاً كالاماء و تعضلا
فما انس لا انس الحسين اذا غدا — ينادي باعلى صوته القوم قائلا
اناشدكم بالله هل تعرفونني — بأنّ رسول الله جدّي اولا
الم تعلموا انّي ابن بنت محمد(ص) — و انّ عليّاً والدي متبتّلا
و حمزة خير النّاس عمّ لوالدي — و جعفراً الطيّار عمّي مفضّلا
و امّي البتول الطهر بنت نبيكم — و ذا سيف جدّي قد تروني حاملا
عمامة جدّي ما انا متعمّم — بها و ابي ساقي القيمة عادلا
اناشدكم بالله فيما ذكرته — ا عنه براح او تظنون اخطلا ١
فقالوا له اللهم لا، كلّ ما ذكر — حق فلا منه براح ولا ولا
و ذلك امر غير منكور مسلم — فقال لهم ويلاً لكم و تزحّلا ٢
اذاً بم صرتم تستحلّون مهجتي؟ — وشيخي غداً ساقٍ على الحوض منحلا
فقالوا له لا نتركنك غير ان — تذوق حماماً ظامئاً متذللا
فحاطوه من كلّ الجهات كأنّهم — يرون قتال الله خيراً معجّلا
فقد قتلوا اطفاله و رجاله — رجالاً علت اقدارهم ان تماثلا

(١) فاسد الكلام (٢) بعداً

ببین تو ای جد، این نور چشم تست حسین (ع) — بخون طپیده و عریان فتاده در بیدا
تو دخت احمد (ص) دیدی سکینه را ای کاش — چو راندیش چو کنیزان بزجر ، خصم دغا
ز یاد هرچه برم کی برم ز یاد ، حسین (ع) — سپاه را چو ببانگ بلند داد ندا
که می شناسید آیا مرا بحقّ خدای — نخست باشد جدّم پیمبر (ص) والا
سلیل دخت محمد (ص) منم ، ندانیدم ؟ — علی (ص) بود پدرم منقطع بحق ز صفا
مراست عمّ پدر ، حمزه بر گزیدهٔ خلق — مراست جعفر طیّار ، عمّ بی همتا
بتول (ع) مادر من ، دختر پیمبر تان — حسام جدّ من آمد حمایلم مانا
بود عمامهٔ جدّم رسول (ص) افسر من — بعدل خود پدرم ساقی است روز جزا
در آنچه گفتم حقّ خدای خوانمتان — بود گریزی از آن یا گمانتان که خطا
خدا گواه گرفتند کآنچه را گفتی — حق است و نیست مفرّی کنون از این دعوی
نه مسلمی است که این امر را کند انکار — بگفت دوری حق بادتان قرین و فنا
چنین چو هست، حلال ازچه خون من‌دانید — بزرگ بابم ساقی است حوض را فردا
جواب گفتند اینك ترا رها نکنیم — مگر بذلّ و عطش مرگ را زنی صهبا
ز هر طرف بگرفتند گرد او گفتی — قتال ایزدشان خیر عاجل است و روا
ز کینه کشتند اطفال و هم رجالش را — رجال بی بدلش را برتبهٔ علیا

رجالاً كراماً شامخي القدر في الورى … فلا شامخ الّا و عنهم تسفّلا

فمنهم علي بن الحسين شبيه من … تعالى عن الانداد خلقاً و هيكلا

و قال حسين بعد ما نال نحبه … عفا الله رسم الدّهر بعد و بتّلا

و قاتل قوماً قاتلوك فما الّذي … على الله اجراهم عن الخير حوّلا

و منهم ابوالفضل بن حيدر من له … مقام ابى ربّ الورى ان يعادلا

و اثر في الله الحسين و رهطه … على نفسه حتى فداه و قتّلا

و منهم سليل المجتبى قاسم وقد … رثاه حسين حين ظلّ مجدّلا

فقال له بعداً لقوم خصيمهم … ابوك كفى بالله عدلاً و فاصلا

يعزّ على اليوم تدعو فلم تفز … منى بجواب بعد ما كنت مبسلا

و منهم كريم الخلق والخلق مسلم … و خيّر ليلاً ان يقوم و يعدلا

فقال اذا خلّيت عنك فما الّذي … اقول لربّي حين احضر موئلا

فلا و اله الخلق لست مفارقاً … و مالي سلاح لا ترانى ناكلا

و مالي حيوة كنت عنك مدافعاً … اقاتلهم بالصّخر ان كنت اميلا

كذا نجل عبد الله سعد اجابه … فلا و اله الخلق لست مخبّلا

و لست اخلّي عنك بعد محمّد (ص) … الى ان الاقى الموت او فيك اقتلا

كذلك بشر قام بعد مخاطباً … اذا يفترسني السّبع ان كنت خاذلا

بلند مرتبه مردانی آن چنان در خلق — که هر چه اعلی ٬ در نزد جاهشان ادنی

علی سلیل حسین (ع) است یکتن از آنان — شبیه احمد (ص) بیچون بسیرت و سیما

پس از شهادت او این چنین سرود حسین — بر افکنند اثر دهر ، ایزد یکتا

کشندگانت کشد حق ٬ چه داد جرأتشان؟ — ابر خدا و شدند از ره رسول جدا

وزآن رجال ابوالفضل شبل حیدر(ع) آنك — مقام او را ایزد بکس نکرد اعطا

حسین و یاران بر جان خویشتن بگزید — براه یزدان تا آنکه کشته گشت و فدا

بود از آنان، فرزند مجتبی (ع) قاسم — چو شد شهید حسینش چنین نمود رثا

بگفت دوری حق آن گروه را که بود — خصیم ، باب تو، دادار بس بفصل قضا

گرانم آید امروز ، یاریم جوئی — شوی قتیل و نبینی تو نصرتی بسزا

بخَلق و خُلق کریم است مسلم از آنان — که شد مخیّر رفتن بلیل عاشورا

بگفت اگر ز تو پیوند بگسلم اکنون — بروز حشر چه گویم جواب حق شاها

من از تو حق خدای جهان جدا نشوم — بجاست تا که سلاحم نه باکم از هیجا

مراست تا ببدن روح ، آرم از تو دفاع — سلاحم ار نبود ، آورم بسنگ وغا

جواب گفت چنین سعد ، پور عبدالله — که نگسلم بخدا وز جنون نه‌ام سودا

پس‌از پیمبر(ص)دست‌از تو بر نخواهم‌داشت — که تا بمیرم یا جان دهم براه شما

ستاد بِشر و بدینگونه نیز کرد خطاب — درندگان بدرندم ، گرت نهم تنها

و قام زهير للخطابة قائماً — يقول مناى فيكم ان اجدلا
كذا قال كل ما يليق بحاله — فجازا هم خيراً حسين و انحلا
فلما راى منهم ثباتاً و همة — على ان يشقوا فى المعارك قسطلا
دعاهم لكشف الستر عن ذات عينهم — اراهم مقامات الجنان و سجلا
فشاهد كل داره و مقامه — فصار حريصاً ان يبادر عاجلا
فقد قتلوا قوماً يجل مقامهم — عن الوصف فضلاً ان يكون مؤملا
فلو كان خير الرسل في الدهر ظاهراً — لكان يعزى اولاً ثم اولا
فبوساً لكم يا امة السوء انما — قتلتم به عدل الكتاب المفضلا
فبوساً لكم يا امة السوء انما — هدمتم به بيت الاله المجللا
فبوساً لكم يا امة السوء انما — تركتم به ديناً على الرسل انزلا
فبوساً لكم يا امة السوء انما — قتلتم به من جل عن ان يشاكلا
فبوساً لكم يا امة السوء انما — قتلتم به سر الاله المكملا
كفرتم و رب البيت كفراً مصرحاً — و حاشا لمن قد شك ان يتملا
وما انس لا انس الحسين اذا غدا — فريداً وحيداً بينهم متبتلا
يرى طاهرات عاطشات يفدن من — اوام و ما بالقوم بالماء باذلا
و هن بنيات البتول و بضعة — من الطهر لم يأمن عليها الدواغلا

بپای خاست زهیر ، ایستاده، گفت ای شاه — شهادتم برهت از خداست استدعا

هر آنچه بود سزا، هریکی بگفت وحسین(ع) — جزای خیر بهر یك زجود کرد عطا

چو پایداری ایشان بدید و همتشان — پی شکافتن گرد جنگ در غوغا

بخواند شان که کند کشف سترشان از چشم — جنانشان بنمایاند شان بکشف غطا

بدید هر یك از ایشان مقام ومنزل خویش — شد آزمند بسبقت ز دیگر سعدا

خسان گروهی کشتند ، جاهشان برتر — ز وصف ، تا چه رسدکآرزو شود ، حاشا

اگر گزین رسل (ص) بود در جهان ظاهر — رسید تسلیتش بهر یك یك شهدا

عذابتان رسد ای قوم زشت خوکه زکین — کتاب کشتید ، از قتل زادهٔ طاها (ص)

عذابتان رسد ای قوم زشت خوکه زکین — بقتل او بشکستید رکن خانه خدا

عذابتان رسد ای قوم زشت خوکه زکین — بقتل او همه گفتید ترك راه هدی

عذابتان رسد ای قوم زشت خوکه زکین — بقتل او همه کشتید بی قرین مولی

عذابتان رسد ای قوم زشت خوکه زکین — بقتل او همه کشتید سرّحق مانا

شدید کافر ، حقّ خدا ، بکفری فاش — نه شك کننده اش از اهل ملت بیضا

ز یاد هر چه برم کی برم ز یاد حسین(ع) — میان دشمن ، تنها ، بریده از دنیا

بدید پردگیان از عطش بحالت نزع — خسی زآب روان جرعه‌ایش نیست سخا

تمام ، دخترکان بتول (ع) و پارهٔ تن — رسول (ص)را و بر ایشان نه ایمن ازبأسا

يرى لاطمات ناشرات من الأسى — يرى ثاكلات نادبات و مطفلا

يرى من امام ثلة قد تمردوا — عن الحق لا يرعون ربا و مرسلا

فيعجب ان القوم ما لهم ابتغوا — دما هو ثار الله حلا محللا

ويخشى على النسوان منهم لانهم — يريدون نهب العاصمات الثواكلا

وينظر في عرض الثرى ويرى به — مصارع فتيان له و مقاتلا

لقد شحطوا من اجله بدمائهم — تدوسهم الافراس مهما تجاولا

يراهم صبيا مرضعا و مراهقا — طريرا و مختطا وكهلا و حوقلا

و ينظر حينا نفسه متوحدا — ظمينا جريحا ساغبا متبتلا

فقام يناديهم ليقطع عذرهم — غدا ان يقول الخصم قد كنت غافلا

فنادى باعلى صوته القوم هل بكم — نصير لآل الله يرجو النوائلا

وهل من مغيث يبتغى الاجر عنده — غدا و معين يرتجى ان ينفلا

وهل من يخاف الله في نسل احمد (ص) — و عترته الادنين ان لا تذللا

و هذا نداء عم في الدهر كله — فلا عامل في الخير الا تقبلا

و لا مومن الا و قد وجبت له — اجابته ان كان بالحب اجبلا

فلبيك يا وجه الاله فان اكن — بعيدا فلم استطع لكى اتقاتلا

فلم اك ممنوعا عن النصر منهم — بقلبى و قولى ما اكون موجلا

بروی ، لطمه زنان دیدشان و موی پریش ‌‌ ‌ ‌ زنان مُطفل و ماتم رسیده ، نوحه سرا
به پیش روی همی دید زمره‌ای طاغی ‌ ‌ ‌ ز ترك حقِّ خدا ونبی نکرده حیا
شگفت داشت‌که قوم از چه بشمرند حلال ‌ ‌ ‌ دمی که‌خون‌حق‌است ،از چه‌سفلك آن جویا
هراس داشت بنسوان خود زقوم که بود ‌ ‌ ‌ بداغدیده زنانشان ارادهٔ یغما
بسوی دشت چو میدید میفکند نظر ‌ ‌ ‌ بقتلگاه جوانان خود بعرض ثری
براه او شده غلطان بخون و پیکرشان ‌ ‌ ‌ ز ترکتاز ستم خرد ، توتیا آسا
ز شیرخوار و مراهق ز نو رسیده جوان ‌ ‌ ‌ بدیدشان همه مقتول و پیر و هم برنا
گهی بخویش همی دید یکّه و عطشان ‌ ‌ ‌ جریح و گرسنه بر بسته چشم دل ز بقا
بقطع اعذار آغاز کرد و بر زد بانگ ‌ ‌ ‌ که روز حشر نجویند از اعتراف ابا
ندا نمود که آیا بنصر آل الله ‌ ‌ ‌ بود تنی ز شما و ز خداش جود، رجا
بود مغیثی کز حق بحشر جوید اجر ؟ ‌ ‌ ‌ بود معینی کز ایزدش امید نوا ؟
بود تنی که ز بیم خدا شود حامی ؟ ‌ ‌ ‌ که خوار نایند اولاد سرور بطحا (ص)
بطول دهر بود این ندا هماره بلند ‌ ‌ ‌ مجیب ، هر که شود راه خیر را پویا
نه مؤمنی است مگر آنکه واجب است بر او ‌ ‌ ‌ اجابتش اگر آمد سرشت او ز وفا
بزرگ جلوهٔ پروردگار ما ، لبّیك ‌ ‌ ‌ اگر چه دور فتادم ز رزم خصم امّا
زیاری تو از ایشان کنون نیم ممنوع ‌ ‌ ‌ بعمر ، نصر توام بر زبان و دل مُجری

وَلِی مقولٌ وَالحمدُلله اطْوَلُ ـــ طَلِيقٌ ذَلِيقٌ لايَزالُ مُجادِلاً

وَ اِنّی بِحمدِالله مُنْتَصِرٌ لَکُم ـــ بِسَيْفِ لِسانٍ لا يُرىٰ مُتَفَلِّلاً

فَما هاجَ مِنهم واحِدٌ بِنِدائه الـ ـــ ذى احْرَق الأَيّام مِنهُ و اشعلا

وَ هاجَ السَّموات العُلىٰ بِنِدائه ـــ وَ ثارَ الثَّرىٰ مِنْ نَدْبِه و تزلزلا

وَ هاجَ بِه الأَملاكُ فِى ملكوتِهم ـــ وَما دَبَّ فوقَ الأَرضِ ناحَ واعولا

وَ هاجَ بِه الْمَوجُودُ فِى كُلِّ عالَمٍ ـــ وَ فِى كُلِّ وَقتٍ دَهشَةً مِنه مجملاً

قَد استأذنوه فى الغياث فلم يجب ـــ وَ اقبل نحو الكافِرِين مجادِلاً

فَصالَ عَلَيهِم صَوْلَةً لم يُضاهِها ـــ سوىٰ غضبِ الجبّارِ ان حَلَّ شامِلاً

وَقَد حاطَ مِن كُلِّ الجِهاتِ بِجمعِهِم ـــ بِوَحدَتِهِ كَأَنَّه كانَ جَحفَلاً

فَأَوقَعَ فِيهِم نارَ حَربٍ كَأَنَّها ـــ عَذابٌ مِنَ الرَّحمنِ قَد كانَ مُنزَلاً

وَ او قَد نِيرانًا عَلَيهِم كَأَنَّها ـــ سُرادِقُ نارِ الله ظَلَّ مُظَلِّلاً

اِلَى ان رَأىٰ لَوحًا عَلَيه عُهودُه ـــ اَلَّتِى عاهَدَ الرَّحمن قَد حَلَّ نازِلاً

رَأىٰ اسطُرًا مَرسُومَةً رَسمَ القَضا ـــ عَلىٰ ظَهرِهِ يا مُوفِيًا مُتَبَتِّلاً

لَقَد كُنتَ مَرضِيًّا لَدَينا و نَرتَضِى ـــ لِأَجلِكَ ما تَرضىٰ لِنَفسِكَ قابِلاً

فَاِنْ كُنتَ تَختارُ البَقاءَ نُرِيدُه ـــ وَ اَنتَ اِمامٌ مِثلَ ما كُنتَ فاضِلاً

وَ اِنْ كُنتَ تَختارُ الفَناءَ فَاِنَّما ـــ لَكَ الحُكمُ وَالمُلكُ المُعَظَّمُ اَجلاً

سپاس حق را اینك مرا رساست زبان — برنده نیز و روان ، در مصافشان گویا
بحمد حق کشم از خصمتان بتیغ لسان — من انتقام و نه کندی در آن شود پیدا
نتافت یکتن از آنان بدان ندا که فتاد — از آن بخرمن گیتی شرار آتش زا
فرا گرفت سماوات را از آن هیجان — زمین بشد متزلزل چو زو شنید صدا
بتافتند ملایك بعرصهٔ ملکوت — بتافت هر چه ورا بود بر زمین مأوی
بهر زمان ومکان هر چه یافت زیب وجود — شدند ، باری یکسر به بیم جلوه نما
همه اجازهٔ یاریش خواستند و نگفت — جواب و جانب کفار تاخت رزم آرا
ببرد حملهای آنگونه کش نبد مانند — بغیر قهر خداوند چون شود اجرا
بدان گروه ز هر سو احاطه کرد چنان — که بودیك تنه چون جیش خارج از احصا
شرار جنگی آنسان در آن سپاه افکند — که گفتی آمده نازل عذاب حق ز سما
بر آن گروه دمید آتشی که سایه فکند — خیام آتش پروردگار شان گویا
بدید ناگه لوحی فرود شد ز سپهر — که عهد حق را در آن سپرده بود امضا
به پشت آن دوسه سطری قضا نوشته چنین — که ای ز ملك جهان منقطع بجانب ما
تو برگزیدهٔ مائی و هر چه بپسندی — برای خویش ، همان را دهیم برتو رضا
گر اختیار کنی زندگی ، اراده کنیم — تو لایزال امامی ، گزین هر دو سرا
وگر براه شهادت قدم نهی بیقین — مسلّم تو بود پادشاهی عقبی

فقال الهي بعد قتل احبتي ... سئمت و اهوى بعدهم ان اقتلا
ابعد علي في الحيوة ملذة ... ابعد اخي امشي على الارض رافلا
و لا سيما لو كان في القتل نصرة ... لدينك لا ابغي اذا عنه معدلا
فحلق بالملوح المنزل رافعا ... و اثر قتلا في الحبيب تذللا
و شمر عن ساق وصال عليهم ... عن الاهل و الاولاد و الدهر باتلا
اذا وجه اسلاف كرام بدا له ... ينادونه دعهم و جئنا معجلا
الينا الينا حسبهم ما تجرأوا ... على الله فاستسلم له وانت جاذلا
فلما دعوه قد تغشاه غشية ... و خر صريعا في التراب مرملا
فحاطوا به من كل اوب كانهم ... يرون قتال الله فوزا معجلا
لقد قتلوه قتلة ليس يرتضي النـ ... ـبي لسبع مثله ان يقتلا
فيا عين جودي بالبكاء عليهم ... و ياقلب ذب من حرحزن مبلبلا
فليس يطيب العيش من بعد رزئهم ... وما طيب عيش المرء ان كان ثاكلا
فدونكم يا ال طه (ص) قصيدة ... يناشدها عبد لئيم مؤملا
كريم بن ابراهيم عبدكم الذي ... سوى بابكم لم يدر في الدهر موئلا
له مدمع جار لعظم مصابكم ... على حر قلب ليس يبرد عاجلا

٠ ٠ ٠

بگفت یا رب احبـاب من چو کشته شدند   شدم ملول و مرا هم شهادت است هوی
پس از علی(ع) بود آیا حیات لذت بخش؟   پس از برادر بنهم چـه گام بر غبـرا ؟
بـویژه گر همـه دین تـرا رسد یـاری   ز قتل من ، نشوم منحرف از این معنیٰ [۱] ؛
بـسوی چرخ برین لوح را فکند و گزید   بـراه دوست بخـواری در آمدن از پـا
میان بهمت بر بست و حمله برد بخـصم   نموده گیتی و فرزند و اهل جمله رها
بدیـد چهرهٔ بگـذشتگـان که میگـوینـد   گـذار دشـمن و بشتـاب سوی ما جانـا
بیا بیا کـه بر ایزد بس است جـرأتشان   سپـار جـان بخـداوندگـار و شاد بـیا
بشد زهوش چواورا بسوی خودخواندند   ز زین فتاد وبخون شد طپان بروی حصی
احاطه کردند از هر طرف بر او گفتی   قتـال ایزدشان فوز عـاجل است و روا
ز جور او راکشتند کشتنیکه رسول(ص)   روا نـداشت بـدانسان کشند وحش فـلا
بسوکـواری ایشان کنون ببـار ای چشم   ز سـوز آتش انـدوهشان گـداز ، دلا
پس از مصیبتشان زندگی گـوارا نیست   صفـای زنـدگی مرد داغـدیـده کجـا ؟
بودبرای شما این قصیده، آل رسول(ص)   سروده عـبـد لئیـمی امیـدوار عطـا
کریم ، پور براهیـم بندهتان چونـان   که غیر در گهتـان نیستش دگـر منجی
ز عظـم مـاتمتان اشك او مـدام روان   بسوز دل ، نـه بـزودی ورا امیـد شفـا

---

(۱) مقصد

فوالله لا ادری لنفسی صالحاً … و لم ادرمنی ما علیه اعولا
و لم ابتغ فیما امرتم رضاکم … اکون علیه یوم حشری معولا
نعم اننی و الحمد لله لم ازل … سخوطاعلی نفسی لجرمی مسخلا ١
و ابغض نفسی دائماً حیث انها … عصتکم و لم ابرح علیها مولّلا ٢
وانی اری فی القلب حب عبیدکم … و بغض اعادیکم و لم اك داخلا ٣
فان کنتم موفین کیلی فتلکم … بضاعتی المزجاة ختماً و اولا
علیکم سلام الله ما ذر شارق … و مادام نجم فی السموات افلا

و منها قصیدة بدیعة فی الرثی

الحمد لله حمداً ما له بتر … و لیس یبلغ ادنی حده الفکر
حمداً یلیق به فی قدس عزته … مخلداً ما بدا المقدور و القدر
حمداً تعاجز عن احصائه الفطن … حمداً تقاصر عن ادراکه النظر
و کیف یقدر افهام مقدرة … علی ثناء تناهی دونه القدر
و اخبر الله ان الحمد خص به … فلا یحیط به من دونه بشر
سبحان ربك رب العز عن شرف … عن وصفهم و لرسل الله یغتفر
بالحمد فاتحة التکوین مبتدأ … کما به فتح التدوین و الزبر

(١) عائباً (٢) طاعناً مبالغه است (٣) فاسد الباطن

بحقّ حق کـه مرا نیست صالحِ عملی　　نـه اتکال بـخیری ز خـویشتن ، کـلاّ
بـأمر تـان ننمـودم عمـل نبـردم راه　　که تکیـه گه بـودم روز حشر استرضـا
سپاس حق را آری هما ره جـویم خشم　　بنفس خود ز گنـه ، عیب او کنـم بملا
ز امر تـان چو مرا نفس کرده سر پیچی　　بدشمنی دهمش سر زنش بصبـح و مسا
بـدل همی نگـرم بندگانتـان را مهر　　چنـانکه دشمنی خصمتـان بـدون ریا
ز لطف اگر همـه پیمانه ام تمام دهـید　　ببدء و ختم همین اندك است مـایه مرا
درودتـان ز خـداونـد تـا بتـابد مهر　　شود ستـارهٔ رخشنـده تـا نهان بسمـا

و از آن جمله قصیدهٔ بدیعه ایست در سوگواری :

سپـاس بیـرون ز انجام ، ویـژهٔ داور　　فـرود پایـهٔ پستش فـراز فـکر بشـر
سپـاسی او را شـایـان عـزّ بی پـایـان　　شود مـدام کـه مقـدور آشکـار و قـدر
قـرین عجز ز احصاء آن ثنـا دانش　　قصـور جستـه ز ادراك آن سپاس نظـر
برای فهمی محـدود چـون بود مقدور　　کـنـد سپـاسی از قـدرت قـدر بـرتـر
بشر احاطه نیـارد کـه گـوید او را حمد　　خدای ، حمد کند خویش را و داده خبر
منـزّه است ز وصف بشر خدای عـزیـز　　رسل معـاف ، کـه تـنزیـه او بـرنـد بسر
بحمـد آمـده دیباچـهٔ وجود آغـاز　　چنـانکـه فاتحـهٔ مصحـف و کتب یکسر

. . .

فجلّ ذات لواء الحمد خصّ بها ... بذاك قد نزل الآيات و السور

اقامها في الورى حتى تودى من ... اسرار ما زاغ عنه العقل و البصر

فصلّ ربّ على المختار من قدم ... على الورى حيث لا عين ولا اثر

اتى اليهم و لم يمنعه عزته ... من التفوه انى مثلكم بشر

طورا يعاشرهم طورا يساورهم ... كفعل كفو بكفو ماله بطر

و هو الذى كان اذ ما كان ذوسحر ... ولا سماء ولا شمس ولا قمر

بل كان اذ لم يكن لوح ولا قلم ... ولا البرايا ولا اولى ولا اخر

بل كان في جبروت القدس في ازل ... اذ ليس فعل ولا اسم ولا خبر

فجاء و القوم في ظلماء جهلهم ... معبودهم شجر ربوه و الحجر

يسوم في ذا مواشيهم يبول على ... ذياك ثعلبهم و الكلب و الحمر

كانوايعيشون في ضيق وحمضهم ... لحم الضباب وشحم الناب والبسر

اعلى متاجرهم قطع الطريق وان ... ابوا سليما فخلى الحاج و البعر

فقام صلى عليه الله بينهم ... يهديهم الدين والايمان ان بصروا

اعزهم فاذلوا كل ذى شمخ ... اذالهم من سواهم كلما ذخروا

اغناهم بعد ما كانوا على عدم ... هداهم و هم الضلال و الكفر

فاصبحوا في رفوه من معيشتهم ... و منهم ينشر الاثار و الخبر

زهی بزرگ وجودی که شد بدو مخصوص　　لوای حمد و بدین نکته نازل است سُور

بداشت حقش در خلق تا کند اظهار　　سرائری که در آن عقل خیره ماند و بصر

ببر گزیدهٔ خود داورا درود فرست　　که بد رسول و ز گیتی نه عین بد نه اثر

بسوی خلق رخ آورد و منع او ننمود　　جلالتش که بگوید منم ز نوع بشر

گهی بلطف بأستاد و گه بقهر نشست　　بدان صفت که دو تن هر دو کفو یکدیگر

وجودداشت هم آنگه که کس نداشت وجود　　نه از سپهر نشان بود و نه ز شمس و قمر

نه ،بلکه بود و نبود آفریده لوح و قلم　　جهان بکتم عدم همچو اهل خود مضمر

نه ، بلکه گاهی او تکیه‌ور بگاه ازل　　که هیچ حرف نه ازفعل بد نه اسم وخبر

بیامد آن شه و قوم عرب ز ظلمت جهل　　گهی شجر بخدائی ستوده گاه حجر

ز پستی آن یك همواره مرتع انعام　　همه مبال وحوش این ز زشتی منظر

به تنگدستی از سوسمار و پیه شتر　　گزیده توشه و از آن نه هیچ چیز بتر

بهین تجارتشان رهزدن و گر از خصم　　سلیم مانده بجا ، قطع خار و جمع بَعَر

بایستاد در ایشان ، بر او درود خدای　　مگر بجانب ایمان شوند راهسپر

بفرّ او همه جستند برتری بمهان　　گشود دولتشان بر سر امم شهپر

به بی نیازیشان ره نمود از پس فقر　　چنان براه هدایت ز چاه کفر اندر

ز زندگانی آسوده کامیاب شدند　　رسید ز اینسان آوازه شان بهر کشور

صاروا ملوك بسيط الأرض يلحقهم ---- من كل قوم زعيم تحته زمر

حتى دنا من رسول الله رحلته … فقام فيهم خطيباً بعد ما حشروا

فقال انى سأدعى كى افارقكم … و تارك فيكم امرين فاذكروا

خليفتين عليكم فامسكوا بهما … كتاب ربى و اهلى مالكم عذر

فلا يفارق ذكر الله خالقه … ولايفارق اهلى الذكر ما عمروا

حتى اذا اغمض المبعوث ناظره … عنهم تولوا فيابوساً لما غدروا

لم يشهدوا غسله حمداً لنائحه … لما استخفوا به سرعان ماكفروا

فبعد ما غصبوا مرقى خليفته … فاءوا لاظهار ما فى قلبهم ستروا

فأحرقوا اولاً باب الهدى حنقاً … وبعد ظلماً على اهليه قد دمروا

ثم اعتدوا و سطوا عنفاً ببضعته … فقتلوا طفله بالباب اذ دغروا

و بعد ذا ضربوها بالسياط بلا … جرم تقدم يا عظماً لما جسروا

و بعده طمعوا فى قوت صبيته … فاستأصلوهم لما من حقهم زغروا

كم لطمة لطموا كم شتمة شتموا … كم قرم اتهموا كم صبية جذروا

و بعده عمدوا نحو الكتاب فمــــــــــــزقوة و يلا لهم من نقص مادبروا

كم سورة حذفوا كم اية حرفوا … كم كلمة صرفوا كم عزمة نكروا

لما اطمأنوا وصار العرف ماعرفوا … والنكر ما نكروا ابدوا الماكفروا

زدند سکهٔ اجلال در بسیط زمین
ز هر گروه به پیوستشان سرو سرور

که تا بشد ز جهان رحلت نبی (ص) نزدیک
شدند جمع و بپا خاست اندر آن محضر

بگفت بایدم از این جهان ببستن رخت
بیادگار گذارم دو امر را رهبر

دو جانشین که بدانها زنید چنگ امید
کتاب وعترتم،از این دو نیست هیچ مفر

نه هیچ گاه ز یزدان جدا شود قرآن
نه عترت از آن ماند بدور تا محشر

رسول(ص) بست ز گیتی چو دیدهٔ حق بین
بتافتند رخ ، ای سخت قوم زشت سیر

گسسته رشتهٔ ایمان نیافتند حضور
بغسل او پی تسکین خاطر حیدر (ع)

بپایگاه خلافت چو بر شدند بغصب
بکین دیرین بستند استوار کمر

نخست درگه دین را بسوختند بخشم
بدون اذن در آن خانه یافتند مقر

سپس بجوربگشتندحمله ور به بتول (ص)
چنانکه طفلش کشتند از شکنجهٔ در

بدون جرم زدندش بتازیانهٔ ظلم
جسور تا بچه حد آن گروه بد اختر !

دگر ربوده عقارش بغصب و بنمودند
معاش اطفالش را ز کینه سدّ ممر

چه زشتها که بگفتند و لطمه ها که زدند
بزرگ را زده بهتان و خردشان مضطر

نظام قرآن از هم گسیختند ای وای
بنقص ایشان از مصحف همایونفر

سور نموده بسی حذف و آیه ها تحریف
عزائم انکار ، الفاظ کرده زیر و زبر

بأمر و نهی گرفتند چون زمام بدست
ز کفر پنهان اظهار داشتند ایدر

كم سنّة غيّروها عن مواقعها — و واجب حرّفوه بعد ما حظروا

و الله قد لعبوا بالدّين لعبهم — بالصّولجان و امر الله قد بتروا

و بعد ذا فلقوا هام الوصيّ و قد — دلّوا عليه و عهد الله قد خفروا

ثمّ اعتدوا وسقوا سبط النّبيّ لهم — سمّا فذابت له الأحشاء و السّحر

و كلّ ذا كان لكن ما تكاد به — الجبال تنهدّ و الأفلاك تنفطر

و قيعة الطّفّ يا خسراً لصفقتهم — فقد تزلزل منها الجنّ و البشر

يا ال احمد ايّاً من مصائبكم — ابدى وقد حار فيها اللّبّ والفكر

ذكرت عاشور و الكفّار محدقة — بآل احمد بالضّوضاء تعتكر

قد حوصروا بينهم ما بين منجدل — على التّراب و مجروح له عبر (١)

و ثاكل و مريض في ملاحفه — وصبية بالبكا و النّوح قد زفروا

وعاطشات تلظّت في الهواجر من — اوامها و من الأحزان تزدفر

قام الحسين يصلّي حين قد حضر الصّــــــــــلوة بالقوم يا زلفى لمن حضروا

و النبل ماطرة من كلّ ناحية — والقوم خلتهم عطشى بها مطروا

حتى غدا بعضهم مصمى بحضرته — يا طيب مستشهد في الله احتضروا

و هم يصلّون صفّاً ليس يشغلهم — عن ربهم بأس اهل البغي و الخطر

---

(١) جمع عبرة

ز جای خویش بدادند بس سنن تغییر — مدار واجب انداختند از محور

چو گوی وچوگان بازیچه دینشان در دست — نموده منع ز فرمان خالق اکبر

سپس مخالف عهدی که با خدا بستند — شکافتند ز کین فرق حیدر صفدر (ع)

بحیله زهر بسبط نبی (ص) بنوشاندند — گداختش همه احشاء و پاره گشت جگر

بُد این مصائب لیک آن غمی که شد نزدیک — کز آن چو کوه شکافد سپهر نیلوفر

غم طف است که لرزیده جن وانس از آن — در این معامله دشمن بسی ببرد ضرر

کدام یك غمتان راشمارم، آل رسول (ص) — که گشته حیران در هر یکی عقول و فکر

بیادم آمد عاشور و آن احاطهٔ خصم — بشور و غلغله بر گرد آل پیغمبر (ص)

شدند عترت محصور و پاره ای مجروح — بچشم گریان ، برخی ز خاکشان بستر

یکی بماتم ، افتاده دیگری بیمار — بآه و زاری اطفال با دو دیدهٔ تر

زنان تشنه بتاب اندر از حرارت روز — ز بانگ ماتمشان کرده گوش گردون کر

بایستاد که آرد بپا نماز حسین (ع) — خوش آن گروه که بردند آن نماز بسر

گرفت شدّت ، باران تیر از هر سوی — ز شوق یاران گفتی به تشنه ریخت مطر

که تا شدند گروهی بخون طپان چون صید — خوش آن شهادتشان و آن منای جان پرور

بصف گذارده اینان نماز و باز نتافت — ز ذکر ایزدشان روی ، بأس آن لشکر

. . .

حتى قضوا ما عليهم من صلوتهم — قام الحسين خطيباً كي ليدكروا

يقول يا صحب هاتيك الجنان لكم — تزينت فبداراً يا لها ظفر

انهارها اتصلت روضاتها زهرت — اثمارها طلعت ولدانها غرر

ابوابها فتحت اشجارها بذخت — قصورها تلعت قد زانها الثمر

هذا كم الخير مشتاق و والدتي — قدومكم وابي في الخلد ينتظر

اذا خرجن النساء الطاهرات من الخــــــدور مهتوكة يا فزعة بصروا

جاءت تشجع اصحاب الحسين على — حرب العداة و منها العين تنفجر

يصحن ايها ايا للمسلمين ايا — يا عصبة الحق حان الحين و الخطر

ذبوا اعاتكم الرحمن عن حرم الــــــرسول هجمة ذي الفجار وانتصروا

حاموا حريم نبي الله اذ طفقت — يوسرن ايها فان القوم قد ظفروا

فهاج غيرتهم حتى تقارب ان — يصول ارواحهم من كثر ما نفروا

من قبل ان تبرزوا الابدان فاقتحموا ـــــ مهوى القتال و هم كالاسد اذ طبروا

ولا يبالون من سيف ولا سمر — و ليس يردعهم قتل ولا شتر

خاضوا بحار العدى كالاسد حين رات ـــــ شاءا بواد و لا حصن و لاوزر

لم يشعروا بهجوم القوم حين سطوا ـــــ ولا بكثرة ضوضاء اذا زاروا

فالبسوهم ثياب الموت خلتهم — خياط موت و لا خيط ولا ابر

اداء حق بنمودند چون بحقّ ادا　　بخطبه استاد آن شاه و گشت یاد آور

که ای گروه من اینك بهشت در رهتان　　گرفته زیور و پیشی سزد بیکدیگر

نهاده سر بهم انهار و باغها خرّم　　شکوفه رسته و غلمان بچهره رشك قمر

گشوده درها ، اشجار سر کشیده باوج　　قصور بر شده را برفزوده زیب ، ثمر

بودرسول(ص)هم‌اکنون‌دراشتیاق وبتول　　قدومتان را، چونان‌که درجنان حیدر(ع)

شدند پردگیان ناگهان برون ز خیام　　بچشم مردان، بس بیم خصم ، برهنه سر

بیامدند به تشجیع دوستان حسین (ع)　　بجنگ دشمن و جوشان بسان چشمه بصر

زدند بانگ که ای مسلمین و فرقهٔ حق　　نمود چهره و نزدیك شد هلاك و خطر

بدفع حملهٔ فجّار از حریم رسول (ص)　　کنید یاریشان ای خدایتان یاور

حمایتی ز حریم نبی (ص)که شد نزدیك　　فتند در کف دشمن که گشته زور آور

شرارغیرتشان آنچنان فروخت‌که خواست　　برد روانشان بر حمله پیشی از پیکر

ز فرط خشم فکندند خود بورطهٔ جنگ　　بحمله هر یك بر خصم چیره چون قسور

ز طعن نیزه و از زخم تیغ ، بی پروا　　نه بیم قتل و نه از شتم داشتند حذر

زدند خویش بانبوه خصم چون شیران　　که در فلات بر اغنام آورند گذر

نه باکشان ز هجوم عدو بوقت نبرد　　نه گاه همهمه هر چند شور افزونتر

لباس مرگ چو خیاط موت پوشاندند　　بدون رشته و سوزن سپاه را در بر

بالرمح قد ذرعوا بالسيف قد قطعوا ‏ ‏ ‏ بالسهم خاطوا فلا والله ما قصروا

او هم بياطرة بالرمح قد فصدوا ‏ ‏ ‏ بالسيف قد حجموا يا كثر ما فزروا

اوهم غمام روس الخصم حبهم ‏ ‏ ‏ والبيض برقهم والرعد ما شخروا

حتى اذا نزل المقدور طاف بهم ‏ ‏ ‏ من كل اوب جموع طال ما كفروا

كم بارق رفعوا كم طاعن وضعوا ‏ ‏ ‏ كم نبلة نزعوا كم فتنة حدروا

كم فارس قتلوا كم راجل صرعوا ‏ ‏ ‏ كم حرمة هتكوا كم سيد حقروا

كم خيمة حرقوا كم مال انتهبوا ‏ ‏ ‏ كم مطفل ثكلوا كم صبية اسروا

كم جثة وطئوا كم اروس قطعوا ‏ ‏ ‏ كم ثوب انتهبوا كم مهجة هدروا

ابكي لأي مصاب نالهم حزنا ‏ ‏ ‏ وكاد يعجز عن احصائه البشر

وكل رزء لهم تالله مشتمل ‏ ‏ ‏ على مصائب لم يستقصها الفكر

من كل وجه اصيبوا بالبلاء فما ‏ ‏ ‏ ضعف اصابهم كلا ولا فتروا

حتى قضوا نحبهم عطشى على نهر ‏ ‏ ‏ صرعى وحسرى حيارى نالهم قتر

فظل فردا وحيدا ثاكلا بهم ـــ قد مضه حزن اسر الاهل والضجر

يرنو الى القوم اذهم كالسباع غدوا ـــ لنهشه ولهم في قتله اشر

فسل بتاره مستكفيا ثقة ‏ ‏ ‏ بالله قد خلته ليثا له نغر

فشت جحفلهم كالشاء اذ جفلت ‏ ‏ ‏ من صولة الليث لا يبقي ولا يذر

به نیزه ذرع نمودند و قطع کرده به تیغ | به تیر دوخته نامد قصورشان ز هنر
و یا بنیزه چو بیطار رگ زدند ز خصم | به تیغ ریخته خون ، بس زدندشان نشتر
و یا چو ابری بارانشان سر دشمن | چنانکه صارمشان برق و بانگشان تندر
به گیرو دار چنین تا قضا نمود نزول | نمود روی ز هر سوی عدّه ای بیمر
چه تیغها و سنانها که شد فراز و فرود | چه تیرها بشد از کیش وخاست فتنه و شر
بسی سوار فکندند و بس پیاده بخاك | دریده حرمت و کوچك شمرده بس‌سرور
بسا سرادق و اموال و مُطفل و اطفال | بحرق و نهب و بکاء و اسارت آمد در
بسی بدنها پا مال و قطع کرده رؤس | ربوده جامه و خونهای پاك کرده هدر
کدام ماتمشان را بگریم از اندوه | که رو بعجز ز احصاء آن نهاده بشر
بحقّ یزدان داراست هر غمی ز آنان | مصائبی را بیرون ز کنجکاو فکر
ز هر طرف شده آماج تیرهای بلا | بپایمردیشان همچنان نداشت اثر
که تا ز جان بگذشتند تشنه بر لب نهر | قرین حسرت و حیرت بخاکشان پیکر
دچار ماتمشان شه بجای ماند وحید | هم از اسارت اهلش ز غم بجان آزر
پی دریدنش آورده چون سباع هجوم | بشادمانی از این سو سپاه بد گوهر
چنین چو دید کشید از نیام قهر حسام | بسان شیری غژمان بقوّت داور
سپاهشان بپراکند همچنان که هژبر | پراکند رمه ای گوسفند را در بر

حتى اذا جاءه المقدور سلم للالـــــه ... اذ سبق الميثاق و القدر
فكان ما كان لا سقياً لربعهم ... بذمة الله فى الذرات قد خفروا
اعجب بقوم يرون القوم مسلمة ... و ليس اغناهم الايات و النذر
اليس قتل حسين قتل احمد بل ... بثاره ثار رب العرش قد هدروا
يا قوم ما الكفر الا بغض خالقنا ... و هل بلاحبه الايمان يعتبر
اليس بغض حسين بغض ربكم ... ما بعد ما شهد القرءان و الاثر
فلاجزاء لكم الا الدعاء بان ... حشرتم معهم يا سوء ما حشروا
يا ال طه (ص) كريم مذنب اثم ... و قد احاط به الاثام و الخطر
ما كان متكلى الاعمال قط فان ... اسات اقنط انى لست اغتفر
بل اتكالى عليكم اهل مغفرة ——— و اهل تقوى بكم فى الحشر افتخر
قد جاء عبدكم العاصى بتحفته ——— يرجو القبول و اصحاب السخا غفر (١)
ان الهدايا على مقدار مهديها ... فما لمن لا له قدر و لا خطر
منى الذى جاز منى ثم يلزمكم ... ما جاز منكم و كل تبعه اثر
صلى الاله عليكم طول ملككم ... و ملككم دائم لم ينهه الاخر

و منها قصيدة اخرى فى الرثى :

(١) جمع غفور

شنید تا که ز حق «ارجعی» و شد تسلیم
که بسته بود بدین گونه عهد عالم ذر

شد آنچه شد که نبارد خدا بر آنان فیض
ز نقض عهد الستی و قتل آن سرور

شگفت از آنان کاین قوم مسلم انگارند
ز حق نیامده وعد و و عیدشان باور

مگر نه قتل حسین است قتل شخص رسول (ص)
نریختند از آن خون کردگار مگر؟

بجز عداوت حق کفر چیست هان ای قوم
درخت دین را بی مهر او کجاست ثمر؟

مگر نه بغض حسین است عین بغض خدای؟
پس از گواهی قرآن بدین مفاد و خبر

هماره حشر شما تا بحشر با ایشان
که این عقیده ندارد بغیر از این کیفر

اثیم ومذنب آمد کریم، آل رسول (ص)
تباهکار و بحصر اندر از گناه و خطر

عمل نه تکیه گهم شد که گر برفت خطا
گمان کنم گنه خویش ذنب لا یغفر

مراست بل بشما اتکا بعفو گناه
بأهل جود و تقی، بس بحشرم این مفخر

غلام مجرمتان راست تحفه‌ای نا چیز
پی قبول ، که بخشنده اند اهل نظر

نشان هدیه ز اهدا کننده است پدید
چه هدیه است کسی را که نیست نام‌آور؟

ز من هر آنچه سزا و ز شما همانکه رواست
که بر صفات مؤثر اثر بود رهبر

درودتان ز خدا تا که ملکتان بر جاست
که ملك سرمدتان از کرانه است بدر

و از آن جمله قصیدهٔ دیگری است در سوگواری :

. . .

اما لك عن ربع البلاء صدود — و كل حبيب كان فيه فقيد

فليس به ليلى و لا هند بعدها — و ليس به قيس و ليس حميد

و سكانه وحش الفلاة و طيرها — و غيلان اكناف القفار و فود

فلا الدار تلك الدار لا الاهل اهلها — كأن لم يكن للحي فيه عهود

فأين اخلائي و اين خيامهم — و اين محط دورهم و حتود

(خلت دور هم منهم و اقوت عراصهم — و ساقهم نحو الفناء عصود

فهم في بطون الارض رمت عظامهم — و ضمهم بعد القصور لحود

فلا تطأن من بعدهم ترب دورهم — لانهم تحت التراب رقود

فدونك ذي الاطلال تبكي عليهم — و دونك ذي الاطيار كيف غريد

اباد صروف الدهر منه رسومهم — فكم لك فيه بعد ذاك لبود

قد استخلفت ريحانه سبخة به — و غزلانه غول الفلا و فهود

فلا غرو ان خان الزمان باهله — و قد خان من للعالمين عمود

بأحمد و الذرية الطاهرين من — اطائب منهم قائم و حصيد

فمنهم كسير الجنب قد ضاع حقها — علاها بسوط الاقتراف مريد

و منهم بسم الخائنين مقتل — و منهم بسيف الظالمين شهيد

و منهم باغلال الاعادي مكبل — و منهم لارجاء القفار طريد

نیست زین منزل آلام ترا روی نفور؟ — همگی یاران گم‌گشته در این دار غرور
نه زلیلی و نه از هند در آن مانده نشان — نه بود نامی از قیس و حمیدش مذکور
واردینش همه غولان براری و قفار — ساکنانش نگری جمله وحوشند و طیور
این نه آن خانه که بوده است و نه اهلش آن اهل — زنده‌ای هرگز گوئی نه در آن جسته حضور
دوستانم بکجایند و کجا خرگهشان — چه شد آن بنگه و بنیاد سرای معمور؟
ساحت از آنان پرداخته و خانه تهی — همه را رانده اجل سوی فنا داده عبور
هم عظام همه در بطن زمین گشته رمیم — هم مقام همه از بعد قصور است قبور
خاکشان را پس از آنان بقدم رنجه مدار — خفتگانند در این خاك ولکن مستور
بین بدین اطلال اکنون که بر ایشان گریند — هم بدین مرغان کز نغمه بپرداخته شور
گردش دهر بر انداخته ز آنان آثار — تا از این گونه ترا زیست چه باشد مقدور
شوره زارش همه بر جای گل و لاله ببین — جای غزلان همه غولان نگر و کلب عقور
غدر با اهل خود از دورزمان نیست شگفت — که بود غدرش با رکن عوالم مشهور
احمد و عترت او (ص)، بعضی از آنان بر جای — بعض دیگر ببِر داس حوادث مقهور
پهلوی آن یك بشکسته و حقّش پامال — جسته با سوط جفا قهر بر او خصم جسور
آن یکی مقتول از زهر عدوی غدّار — و آن دگر کشتهٔ تیغ ستم قوم کفور
آن یکی بستهٔ زنجیر جفای دشمن — در قفار آن دگری راندهٔ اطراف و ثغور

و منهم لمحبوس بسجن مطبق — يديم عليه بالسياط عنود
و منهم غريب سيق فى دار غربة — وحيداً و بالسم النقيع كميد
و ذلكم قد كان لكن مصيبة — لديها مصاب العالمين زهيد
مصاب حسين (ع) يالها من مصيبة — بناها على مر الدهور مشيد
فذاك مصاب لا سلو بمره — و ذاك مصاب ذاب منه كبود
و انى سلو المرء من طول محنة — اساها على كر الدهور جديد
و انى سلو المرء من عظم مأتم — اباد جميع الدهر و هو ابيد
و كل فؤاد من شجاه مقطع — و كل محيا من اساه كميد
فما انس لا انس الذى جمع الورى — وحيداً فريداً احدقته جنود
ينادى الاهل من مغيث يغيثنا — و هل ذائد عنا البلاء يذود
و هل من يخاف الله فينا و هل بكم — ليمنع عن ال الرسول (ص) رشيد
فلم يأته منهم جواب و انما — اتاه رماح شرع وحديد
بلى قد اجابت فرقة هاشمية — و طائفة حظ لهم وجدود
رجال تولى الله اجلال شأنهم — و ليس لهم فى العالمين عديد
بهم تنثنى فى كل خير خناصر — بهم يبتدى الوصاف ثم يعيد
نجوم سعود فى سماوات خيلهم — و فى تحت اجام الرماح اسود

پاره ای مظلوم افتاده بزندان ظلام دایم از سوط عدو پیکر پاکش رنجور

گونهٔ برخی از زهر، دگر گونه برنگ پس از آن کآمده آواره ز موطن مهجور

این مصائب همه بوده است ولکن آن غم که غم عالمیان را برِ آن نیست ظهور

غم جانسوز حسین (ع) است و فغان زین اندوه ـ که مشیّد شده بنیادش بر سیر دهور

این غمی هست که از آن بگدازد اکباد وین غمی هست که تسکین نپذیرد بمرور

سوز آن غم که شود تازه ز ایام کجاست مرد را تسلیت از طول زمانش میسور

چون تسلی برد از عظم مصابی که نمود عالمی فانی و خود باقی تا نفخهٔ صور

هردلی پاره‌اش از حزن وهم از سوزش آن ـ گشته دیگرگون هر چهرهٔ تابنده چوهور

نبرم هر چه برم از یاد، آن جامع خلق فرد و تنها بکف لشکر دشمن محصور

گفتی آیا بود آنکس که بفریاد رسد یا بود آنکه ز ما شرّ بلا دارد دور؟

باشد آن‌کس‌که زحق در حق ما آرد بیم یا حراست‌کند از آل نبی (ص) فرد غیور

ز آنچه فرمود بجز نیزه و شمشیر ستم نفرستادند آن قوم جوابی منظور

فرقه‌ای هاشمیش، آری، گفتند جواب بودشان وآنان کز بخت نصیبی موفور

راد مردانی،حق خواسته شان رفعت قدر وز جهانشان نکند مثل،در اندیشه خطور

عطف، انگشت اشارت سویشان در هرخیر ـ وصف راجانبشان روی رجوع است وصدور

چرخ توسن را آراستگان اختر سعد در نیستان رماح آمده شیران غیور

وَ قَدْ اوقدوا للحربِ ناراً لهيبها — يسوق لأجنادِ العدى و يقود

اقاموا حراباً ذلك اليوم دونه — جميع حروبِ العالمين قعود

اقاموا عليهم فِي الطفوفِ قيامةً — ضجيج لهم من هولها و صديد

و قد ثار فيها عيثر اطبق الفضا — تقول علاهم في السماءِ رديد

فامطاره رأس العدى و بروقه — لموع سيوفٍ و الصياح رعود

اكبر رب البيت فِي شبلِ حيدرٍ (ع) — و قد صال كالضرغامِ و هو ضهيد

و قد جفلوا من بينِ ايديه خلفهم — كشاءٍ اتاها في الفلاةِ رصيد

يقول و بيتِ الله اولى جميعكم — بأحمد (ص) نحن ما بذاك جحود

و انی علی بن الحسين و شبل من — عنِ الحوضِ فِي يوم القيام يذود

و قد قام بين العسكرينِ و وجهه — كبدرٍ تمامٍ قارنته سعود

يرى وجهه فيهم كأن محمداً (ص) — بخيبر قد دارت عليه يهود

كفاه الذی قال الحسين لفخرِه — الهی جلا من للرسولِ نديد

و ذلك قدر عن ادانِی حده — اعالی وهم العالمين بعيد

و لم انسه اذ قال يا ابت انتصر — فأجهدنی حر الظما و حديد

فقال له صبراً بنیّ هنيهةً — سيسقيك من اوفى الكوسِ حميد

فظل ظميئاً ساغباً متضرجاً — برمضاء من حرِّ الهجيرِ يفيد

رزم را آتشی افـروخته کز شعلهٔ آن / جیش دشمن را راندند و کشاندند بگور

داشتند آنروز آنگونـه مصافی ستوار / که مصاف همه عـالم بر آن جسته فتور

محشری در طف بر خصم نمودند بپای / کز هراس آمدشان ضجّه چو از بیم نشور

گردی آن معرکه انگیخت که پوشاند فضا / بر فلك گفتی ابری است چو شامی دیجور

صیحهٔ خصم و سر دشمن و برق شمشیر ـ رعد و باران بد و برقی که از آن داشت ظهور

می ستایم حق در بارهٔ شبل حیدر (ع) / حمله ورگشت چو شیری بشجاعت مفطور

لشکـر از پیش رمیدنـد ز بیمش گفتی / بـرده در بادیه درّنده بر اغنام عبور

گفت اولی بـرسولیم حق کعبه قسم / منکری نیست و گر هست نباشد معذور

شبل حیدر منم ای قوم، علیّ بن حسین (ع) / که کند منع عدو در حشر از شرب طهور

بـا رخی رخشان استـاد میان دو سپاه / بدر را ماندی کز اخترش افزون شده نور

مـاه رخسارش در هـالهٔ دشمن گفتی ـ که رسول (ص) است بخیبر ز یهودان محصور

فخر بس قول حسینش که بگفتا یـا رب / شبه احمد (ص) بغزا داشته همت مقصور

وین بود جاهی کز پست ترین رتبهٔ آن / برتـرین پـایهٔ افکار بشـر باشد دور

نبرم گفته‌اش از یاد که دریاب ای باب / کز تف تشنگی و آهنـم اینك رنجـور

گفت زود است که پیغمبرت از ماء معین / جام لبریز دهد، باش کـه گردی مسرور

تشنه و گرسنه فرجام و تن آغشته بخون / اندر آن دشت سوی ظلّ جنان شد زحُرور

و ثنّ بذكرى ذى الجناحين عمه — سلالة من للمؤمنين عمود
جزى الله عباساً عن الدين خيره — فكان ابى الضيم و هو جليد
(وواسى الرجال الصالحين بنفسه) — و ليس سوى وجه الاله يريد
فداوك نفسى يا ابن ساقى كوثر — اتقضى على نهر و انت مجود
و ثلث بسبط الخير اعنى ابن قاسم —— فذلك ايضاً فى الطفوف شهيد
قضى فى سبيل الله روحى فداوه — و ليس له فوق البسيط عديد
وقد عاش ما قد عاش للدين حامياً — بسيف حديد ليس فيه بيود
و يضرب من يوم انتضاه على العدى —— الى محشر لا يووينه غمود
و من ذا راى سيفا و قد مات ربه — و يقطع ادبار العدى و يبيد
فسيفك سيف ليس فيه تفلل — و سهمك سهم ليس عنه محيد
اولئك ذاقوا مرة الحرب ساعة — و ادركهم من بعد ذاك جدود
و كابدت للانذال عمرا مجاهدا — و بلواك فى كل الاوان جديد
فداوك روحى كم تجرعت مرة — الحقود الى ان قد اتاك عصود
و عشت حميدا طول ما دمت عايشاً —— و قد مت مظلوماً و انت سعيد
كذا كل شخص قد قضى نحبه بها — و لم ينتظر احرارهم و عبيد
فعاد بها روحى فداه عميدهم — غريباً فقيد الصحب و هو فريد

دومین ، نام بر از عمّش دارای دو بال — آنکه آمد ز شرف خسرو ایمان را پور
حق بعباس(ع) دهد از دین بهتر پاداش — درندادی بستم تن،که قوی بود و صبور
راد مردان را فرمود مواسات بجان — ز آن نبد هیچ بجز وجه خدایش منظور
زادهٔ ساقی کوثر (ع) ، بفدای تو روان — کی سزد درگذری عطشان در نزد نهور ؟
سوم ،از سبط نبی (ص) کاظم قاسم کن یاد — بود او نیز شهید طف و زآنان مذکور
داد جان در ره حق جان من او را بفدا — شبهی او را نبود در همه عالم مأثور
تا روان داشت بتن،حامی دین بود مدام — با اب تیغی برّنده و عاری ز فتور
زندآن تیغ ازآن روز که بر دشمن آخت — در نیامش نه قرار آید تا روز نشور
این چنین تیغ که دیده است که دارندهٔ آن — خفته درخاك وبودخصم هنوزش مقهور
هان بود تیغ تو تیغی که نه کندی است درآن — تیرت آن تیرکز او نیست گریزی مقدور
تلخی جنگ چشیدند زمانی آنان — بختشان افکند آنگاه در آغوش سرور
لیك عمری تو ببردی ز خسان رنج جهاد — هرزمان تازه شدت محنت اعوام وشهور
برخیت جان،که چشیدی چه بسا تلخی کین — آمدت تا که ز دادار ، قضای مسطور
زیستی تاکه بدت زیست، پسندیده خصال — رفته مظلوم و شهیدآخر از این دارغرور
هم از این گونه بشد دور یکایك سپری — خواند هر بنده و آزاد اجل را منشور
بازگشت آنگه ،جان برخی او، سرورشان — داده یاران زکف ومانده غریب و محسور

فلا ناصر يفدى له بفدائه	ولا ذائد عنه الجنود يذود
فيا ليتني في ذلك اليوم كنت اذ	دعاهم و منعي عن حماه عتيد
و فاديته نفسي و اهلي مبادرا	فصالح ما اعطى اليه يعود
فثم اعتذرت منه بعد فدائه	بأن لكم ما عندنا و نجود
فليس لعبد من نقير و انما	يكون لرب ما حوته عبيد
فصال عليهم صولة حيدرية	و ذب عن الأهلين و هو وحيد
فيفرى و يرمي من روس و جثة	الى قرب ان يفني العدى ويبيد
تجلى له الجبار في وجه احمد (ص) ——	كئيبا حزين القلب و هو كميد
فقال الى ما يا حسين فاثرن	جواري كفي ما نال منك ضديد
فلما راى وجه الاله تفترت	جوارحه ثم اعتراه سجود
فخر صريعا في التراب لوجهه	فخال العدى ان قد عراه خمود
فبادر اقوام اليه بطعنة ——	واخرى بضرب السيف و هو جريد ١
و اخرى باحجار و اخرى باسهم	و اخرى لهم سوط العناد و عود
لقد قتلوه قتلة لو تقدم الـ ——	رسول اليهم ليس ثم مزيد
و من عجب الأيام ان عميدها	يضام و يعلو بالجفاء عبيد

---

(١) مجرّد عن اللباس

نه ورا یار که جان سازدش از مهر فدا — نه کسش حامی ،از صدمهٔ آن قوم جسور

بودم‌ای‌کاش‌در آن روزوچو یاران‌را خواند — منع خصمش‌را آماده ز خرگاه و خدور

جان و اهلم برهش باختمی پیش قدم — ز آنچه بخشوده،گزین بردمی اورا بحضور

معذرت خواستمی بعد فدا کردن جان — که شمائید در هستی ما را گنجور

بنده را نیست نقیری و بدست آنچه وراست — خواجه اش داشته از داشتن آن مسرور

حمله آورد بر آن قوم چو حیدر(ع) که بخصم — منفرد آخت بپاس حرمش بازوی زور

بس ببرید و بیفکند ز دشمن سر و تن — خواست گفتی که کند ریشهٔ آن قوم کفور

جلوه فرمود بدو در رخ احمد(ص) دادار — رنگ دیگر گون ، زخم دلش از غم ناسور

گفت تا چند کشی خصم و کشی رنج، حسین — خصم را رزم تو بس،جوی مرا قرب حضور

دید چون چهر حق افتاد پی سجده بخاک — داد رخ درهمه اعضاء وی از شوق فتور

شد بتعظیم لقایش بزمین نقش ز زین — خصم مدهوشش پنداشت در آن فتنه و شور

سوی او برخی با نیزه ببردند هجوم ، — حمله ور بعضی با تیغ و تن پاکش عور

کینه جو جمعی با سنگ و گروهی با تیر — فرقه ای سوط و بکف چوب گروهی منفور

ور پیمبرشان فرمود ، ستم می نفزود — ز آنچه با جور نمودند مراورا منحور

عجب از گردش ایام که سردار جهان — ظلم را گردد مقهور و غلامان مغرور

. . .

ايقتل سبط الخير في الطف ظامئاً … وفي النهر وحشان السواد ورود

ايقتل من لولاه ما جمع الورى … مجامعها ، بالغول و هو فريد

و يجمع بالافضال شمل عدوه … و يهلك ظلماً شمله و يبيد

و يسدى يداً للعالمين بجوده … و ينهب منه طارف و تليد

بنفسي حسين في التراب معفراً … جريداً جريحاً بالظماء يفيد

بنفسي حسين حين ينظر تارة … يميناً و اخرى للشمال يحيد

فحسبك ما احرقت من كل مهجة … و حسبك ما قد ذاب منه كبود

و حسبك ما اجريت من كل ماطر … و حسبك ما قد ناح منه رعود

فعد في صلوة فيهم و لعائن … على كل من فيهم اتاه (١) حسود (٢)

عليهم صلوة الله ما ذاب مهجة … لهم و على الاشجار ناح غريد

و لعنة رب البيت و الخلق كلهم … على قاتليهم ما السماء تميد

فيا ال طه (ص) ما لعبد عبيدكم … الى غيركم في العالمين سنود

فدونكم هذا القصيد و انه … بكم و اليكم في المال يعود

فما الحسن الا منكم و اليكم … و كل قبيح منتهاه عنود

كريم بن ابرهيم يطمع فيكم … سواء له ان تمنعوا و تجودوا

---

(١) اهلكه (٢) مصدر حسده.

کی سزد تشنه شود کشته بطف سبط رسول(ص)— شرب آب آنگه بر وحش بیابان میسور؟

کشته تنها به بیابان نسزد آنکه نگشت — گر نبود او نه بشر جمع و نه گیتی معمور

او کند جمع ، پراکندگی خصم ز لطف — جمعش از دشمن بر تفرقه آید مجبور !

دست احسان و عطایش بعوالم همه باز — رفته بر نهب نو و کهنهٔ مالش دستور

جان من برخی برخاك طپان‌جسم حسین (ع) — بی‌کس و تشنه روان جانب جنات و قصور

جان فدایش چو نظر کرد گهی جانب راست — گه بچپ تا که شود یاری و نامد منصور

بس بود ز آنچه بجانها زدی آتش ز بیان — و آنچه بگداخت جگرها همه تا نفخهٔ صور

بس بود ز آنچه بیفشاندی از چشم سحاب — و آنچه ز آن رعد خروشید و بر آورد ثبور

گوی بدرود بدین گفته و باز آ بدرود — گفتن ایشان را وز لعن عدو جوی سرور

تا گدازد جان در ماتمشان ، ایشان را — رحمت ایزد و تا مرغ بپردازد شور

قاتلین شان را چندانکه زند دور ، سپهر — لعنت خانه خدا ، لعن خلایق جمهور

آل طه (ص) نبود عبد عبیدی چو مرا — جز شما تکیه گهی در همه عالم منظور

از من این نظم ثمین را بپذیرید که هست — باز گشتش بشما چون ز شما جسته صدور

نیست حسنی مگر آنرا بشما بدء و رجوع — و آنکه خصم آمدتان ختم بدوجمله شرور

چشم دارد بشما پور براهیم ، کریم — خواه منعی رسدش خواه عطائی موفور

• • •

و لست اريد الأهل و الجاه والغنى ـــــ و اني على بعض العباد اسود

جزائي ثبات في ولاكم و دفعكم ـــــ عداتكم عني بذلك جودوا

فصلوا عليهم ايها السامعون لي ـــــ عليهم صلوة العالمين و عودوا

و قولوا كما ادعو الاله وامنوا ـــــ على دعوتي عل الكريم يجود

الهي و خلاقي و ربي و سيدي ـــــ و من كل محتاج اليه يعود

تجاوز بلطف عن محبي محمد (ص) ـــــ و عترته القربى و انت مجيد

و منها قصيدة اخرى في الرثى :

الى الله اشكو لوعة الكربات ـــــ و فرقة احبابي و فقد حماتي

الى الله اشكو فقد احمد (ص) انه ـــــ مصاب امض القلب بالحرقات

و فقد ولاتي واحدا بعد واحد ـــــ و غيبة شمس الحق في الظلمات

و خفية اعلام الهداية و التقى ـــــ و خفوة اهل الكفر و التبعات

و قلة اهل العلم و الحلم و الهدى ـــــ و كثرة اهل البغي و العشوات

ولم يبق من دين الاله سوى اسمه ـــــ ولا من كتاب غير مرتسمات

كأن نبيا لم يجئ بهداية ـــــ و ان اماما لا يكون بات

و من ذكر الرحمن و الدين بينهم ـــــ يكن كضئين في ذئاب فلاة

و نصبح و الرحمن يطلب بالتقى ـــــ و يطلبنا الاهلون بالنفقات

جاه ومالم نبود مقصد و نی اهل و عیال همت خویش ندارم بریاست مقصور

خصمتان دفع کنید از من و بخشید ثبات مهرتان را ، بود این بهتر پاداش امور

سامعین ، جمله بر ایشان بفرستید درود رحمت عالمیانشان همه در سیر دهور

باز آئید و بر این دعوتم آمین گوئید شاید از لطف ببخشاید دادار غفور

داورا ، خالق من ، ربّ من وسیّد من وآنکه روسوی وی آرند ز نزدیك و زدور

بگذر ازمرحمت‌ازجرم‌محبان رسول (ص) با ذوی القربی ،ای یافته مجد از توظهور

و از آن جمله قصیدهٔ دیگری است در سوگواری :

برم از سوزش غم شکوه بسوی دادار غصهٔ دوری یاران ، غم فقد انصار

شکوه‌آرم بحق از فقد رسول مدنی(ص) که غمش رنجه نموده‌است دلم را ز شرار

روی بنهفتن اخیار یکی بعد دگر غیبت شمس حق اندر افق تیره و تار

و آن نهان بودن رایات رشاد و تقوی و آشکاری و تبهکاری خیل کفار

اهل علم وخرد و حلم و هدایت همه‌کم و اهل جور و ستم و بغی و ضلالت بسیار

نبود باقی جز اسم ، ز دین یزدان نه ز قرآن مبین مانده بجز رسم آثار

گوئیا بهرهدایت‌نه‌بپاخاست رسول(ص) یا نیاید پس از این قائم آل اطهار (ع)

بین این خلق کسانی که ز حق یاد کنند گلّه‌سان در کف گرگان دغایند دچار

حق ز ما خواهد تقوی چو شب‌آریم بروز قوت جویند ز ما عائلهٔ ما ناچار

يطالبنا الاخوان طراً بحقهم — و يطلبنا الاعداء بالزحمات
و يطلبنا النفس الشقية بالهوى — و يطلبنا الشيطان بالخطوات
و يطلبنا الوالى بطاعة امره — و يطلبنا الاموال باللحظات
و يطلبنا القلب المعنى براحة — و انى له فى هذه الصدمات
فيارب عون اننى مبتلى فكن — معيناً لمحياى و بعد مماتى
و يا نفس كفى لا تكونى جزاعة — تاسى برسل الله فى النكبات
تاسى بال الله و اصطبرى لما — دهاك من الالام و الكئبات
فايهم اضحى سليماً من الاذى — و ايهم امسى بغير عداة .
الم يكسروا اسنان احمد (ص) حين ما — دعاهم الى التوحيد و القربات
الم يرجموه حين جاء يصدهم — عن اللات و العزى واخذ مناة
الم يهجموا ظلماً على بيته الذى — تضمنه الاملاك بالبركات
الم يحرقوا باباً لقد قام دونه — ملائكة الرحمن بالخدمات
فيا مهجتى ذوبى لبنت محمد (ص) — اذا انتحبت بالباب بالثكلات
و قد شمت العادى بها ان عزكم — تولى و ليس الوحى بعد بات
و قولى ليخرج زوجك الحين مسلماً — و الانشردكم عن الحجرات
فنادت اباها يا ملاذى و ملجاى — ضياعك ضاعت بانتهاز جفاة

حقّ خود را طلبند از ما اخوان یکسر — دشمنان در صدد آنکه رسانند آزار

نفس امّاره همی خواندمان بهر فساد — سوی خود شیطان میجویدمان راهسپار

والی از ما متوقع که بریمش فرمان — حفظ خود جویند اموال و نظارت در کار

دل محنت زده آسایش خود را خواهان — راحت اوست کجا زین همه رنج و تیمار؟

مبتلا گشته ام ای داور بیچون مددی — از کرم در دوجهان باش مرا یاور و یار

لختی ای نفس مکن شکوه و تشویش بهل — پیروی کن ز رسل در غم چرخ دوّار

پیرو آل نبی(ص) باش وشکیبائی جوی — ز آنچه ز آلام و محن جان تو دارد بیمار

روزی آسوده بسر برد کدامین ز آنان ؟ — یا شبی ایمن بغنود ز خصم خونخوار؟

نشکستند مگر اعدا ، دندان رسول (ص) — خواندشان چون سوی توحید خدای قهار

پیکر پاکش از سنگ نخستند مگر ؟ — بازشان داشت چو ز اصنام و سجود احجار

یا که برخانه اش از ظلم نبردند هجوم — خانه‌ای راکه ملك داشت ز رحمت سرشار

درگهی را مگر آتش نزدند از ره جور — که بد استاده بخدمت ملکش لیل و نهار

بگذاز ای جان، حالی زغم دخت رسول(ص) — چو بصد آه وفغان در پس در یافت قرار

گفت دشمن بشماتت که شد آن عزت وجاه — پس از این وحی شما را نرسد دیگر بار

شوی را گوی برون آید و تسلیم شود — ور نه آواره نمائیم شما را زین دار

بانگ برداشت بتول ای پدر ای ملجأ من — خصم فرصت بکف آورد و شدند آل تو زار

الى الله تشكو فى اغتصاب حقوقها —— و تضييع نسل الخير والحرمات

فيا لهف نفسي حين قالوا لردعها ايا فاطم كفى عن الحمقات

وقد احرقوا باب الوصي بنارهم —— و دقوا به الزهراء (ع) بالرفسات

فقد ضربوها لطمة لاح قرطها و سوطا فظلت تسكب العبرات

فيا امة ضلت وراء نبيها و خاضت شقاء لجة الهلكات

و لما تنشف ، ما اقل حياءكم ثياب النبي من ندى الغسلات

كفرتم و ربي لا سقى الله ربعكم و خلدتم في اسفل الدركات

فان شئت ياخلي استمع ما تعاملوا عليا و قد بادوه بالشنعات

و قادوه بالتقليد عنفا و انه امير الورى يا فظعة الفعلات

فلم يلبثوا الا و فلق هامه شقي و القى الخلق في الغمرات

و ان شئت يا صاح استمع نبأ الذي —— قضى صابرا لم يشف غيظ بغاة

رأى منهم غدرا و مكرا و حيلة و هتك عروض اعظم الوقعات

الى ان سقته السم شر خليقة بمكر شقي دائم الحسرات

و اعظم برزء هد اركان ما يرى و ما لا يرى فضلا عن النسمات

مصاب حسين (ع) يا له من مصيبة —— اسالت عيون الخلق بالعبرات

ايقتل سبط الخير (ص) و النهر دونه —— ظميئا و يلقى ضاحي الضحوات

شکوه آورد بحق ز آنکه حقش رفت بغصب — کرد تضییع ،عدو نسل رسول مختار (ص)

سوزدم جان ز دمی کز پی منعش دشمن — گفت ای فاطمه (ع) بس کن سخن ناهنجار

سوختند از شرر جور و ستم درگه قدس — وز لگد پهلوی زهرا(ع) بشکستند اشرار

گوشوارش چو نمودار شد از سیلی خصم — خست بازویش و بگریست چنان ابر بهار

هله،ای امت گم گشته چو بگذشت رسول(ص) — وی فرو رفته بدریای هلاکت ز کنار

ز آب غسلش کفن پاك نخوشیده نبی(ص) — شرمتان هیچ و نه آزرم ، گروه غدار

بخدا شرك بجستید ، نباردتان فیض — ابدی مسکن تان شد درك اسفل نار

خواهی ای یار شنو ز آنچه بجستند سلوك — با علی (ع) و آنچه نمودند ز زشتی اظهار

گردنش را رسن از عنف فکندند و خود او — بود سردار جهان، وه چه قبیح این رفتار

دیر نگذشت بر آنان مگرش فرق شکافت — تیغ بن ملجم و شد امر خلایق دشوار

اگر ای دوست بخواهی بشنو قصهٔ آنك — رفت صابر ز جهان ، کینه نجست از فجار

دید ز آنان چه بسا حیله و مکر و تزویر — هتك شد حرمتش،این داهیه کوچك مشمار

تا بنوشاند بدو جعدهٔ دون زهر مذاب — حیلهٔ زادهٔ سفیان چو نمودش وادار

بس عظیم است غمی کز آن ،بگذشته ز ناس — خلق پیدا و نهان را فتد ارکان از کار

غم جانسوز حسین(ع) است و از این غم فریاد — کش ز تأثیر ،همی چشم جهان گرید زار

کی سزد سبط نبی (ص) کشته شود بر لب نهر — تشنه و اندر تف خور پیکرش افتد بقفار؟

ايلقى ثلثاً لا يوارى و شلوه — غدا من توالي الجرح كالشبكات
ايوطأ شلو بالخيول و طال ما — تواردة الأملاك بالصلوات
بنفسي بنات الطهر (ص) في ليلة مضت — عليهن بعد القتل بالثكلات
بنات صغار ساغبات ظميئة — عرايا طريحات على الهضبات
و اخرى كبار ثاكلات امضها — بكاء صغيرات و فقد حماة
و في جنبها اشلاء احبابها ترى — مقطعة الأعضاء و الرقبات
و في جانب قد عسكر القوم معلناً — صياحهم بالوجد و الصفقات
و هن ظمايا سغب حسر و قد — طرحن عريات على التربات
و هذي تنادي امها، تلك بعلها — و تلك اباها، تلك خير دعاة (ص)
و هذي تنادي و ا اخاه تركتنا — اسارى حيارى في وثاق جفاة
و هذي تنادي الابن ثاكلة له — و هذي لعم تسكب العبرات
و لم تدر ما ذا يفعل القوم في غد — ايقتلن ام يؤسرن كالأموات
يرين بأمس كان جمعاً حماتها — و هن على عز بحفظ كماة
و صرن اسارى كالاماء مذلة — يتامى ايامى ترتجي الهلكات
بنفسي بنات العز اذ جاء منهم — صياح بترحال عن العرصات
فما حالها اذ ودعت جثثاً لها — ضياء و اشراق على الوضفات

سزد آیا که سه روز افتد بی غسل و کفن
جسم چون لانهٔ زنبور ز زخم بسیار

جسمی آیا ز سم اسب لگد کوب رواست
کآورد رحمت یزدان ملکش ز استمرار

جان من برخی احوال صبایای رسول(ص)
بودشان از پی عاشور شبی محنت بار

پاره‌ای گرسنه و تشنه و عریان و طریح
برروی خاك و ازآنان همه بودند صغار

رنجه از گریهٔ اطفال و غم فقد حمات
عدهٔ دیگرشان کآمده ز آن جمع ، کبار

گاه میآمدشان پیکر یاران بنظر
پاره پاره تن بی سر ز یمین و ز یسار

گاه میآمدشان هلهلهٔ خصم بگوش
از ره شادی و آن کف زدن و استبشار

لکن این پردگیان گرسنه و تشنه عموم
خفته حسرت زده و برهنه برخاك ونزار

این یکی مادرخودخواندی وآن شوهرخویش ـ وآن پدرخواندی وآن نیز رسول داد ار(ص)

گفتی این یك که برادر ، بنهادی ما را
بکف قوم دغا ، حیران در قید اسار

این یکی خواند پسررا و براو زارگریست
وآن دگر بر عم خود کرد در اشك نثار

آگهی شان نه،که فردا چه کند کینهٔ خصم
بکشد یا بکَشد همچو کنیزان تتار

دی بدیدند عزیزان و دلیران مجموع
عزّ اهل حرم از صولت آنان ستوار

حالیا جمله اسیرند بخواری چو کنیز
با یتیمان همه در بیم هلاك از اغیار

جان فدا پردگیان را چو ازآن قوم رسید
بانگ کوچیدن ازآن عرصه بحکم اجبار

نتوان حالتشان گفت بهنگام وداع
با بدنهای درخشان طپان بر احجار

و جاؤا بارماحٍ و شالوا روسها	كأنّ بدوراً في سماءِ قناةٍ
و جاؤا بأجمالٍ ضوالع ما لها	وطاء و شالوها على القتباتِ
فمنهنّ بالاغلالِ كان مصفّداً	و منهنّ بالاحبالِ كالامواتِ
و ما حالها حر الهجيرِ اذا غدا	يسعّر اغلالاً على الرّقباتِ
اذا شئن ان يبكين يوماً لما بها	ضُربن بأسواطٍ و كعبِ قناةٍ
وان شئن رفقاً سقن او سترة لها	كشفن لتلقى لفحة الضّحواتِ
و ان شئن ارخاء الحبالِ لحاجةٍ	بهنّ زماناً صفّدوا العقداتِ
اذا قلن نحّوا ذى الروس لعلّه	يقل هجوم النّاسِ في الطّرقاتِ
اتوا بالروسِ في الجمالِ لكى ترى ——	و تبكى لكى يلحظن منهتكاتٍ
اذا سترت بالكمّ اوجه عصمةٍ	يخاطبن كى يظهرن للوجناتِ
كفرتم و ربّ البيتِ ما ذا فعلتم	و صرتم كمن كانوا عبيد مناةٍ
كفرتم و ربّ البيتِ بعد نبيّكم	عليكم عذاب الله و اللعناتِ
كفرتم و ربّ البيتِ من سوءِ فعلكم ——	و قدماً عدلتم عن طريقِ نجاةٍ
فيا ال طه (ص) نحن قوم نحبكم	و نرعى ذمام الرّسلِ في الرقباتِ
نحبّكم و القوم قد باغضوكم	و نوثركم و القوم في الأثراتِ
نقرلكم بالفضلِ و القوم جحّد	و نقتل فيكم اسوء القتلاتِ

برد دشمن سر یاران بسر نیزه فراز — جلوه‌گر گفتی بر چرخ سنانند اقمار
بگزیدند پس آنگه شترانی مجروح — لنگ وعریان ونمودند زنان جمله سوار
برخی از آنان بودند بزنجیر گران — چون کنیزان برسن جمعی با حال فکار
حال آنان چه بدآیا؟ چو بهامون خورشید — تافت بر گردنشان غل زتف آتشبار
روزی ازغم اگر آهنگ گرستن شان بود — زخم دل میشدی از طعن سنانشان تکرار
رفق و ستر ارطلبیدند براندی شان خصم — و اندرآن تابش خورکشف نمودی استار
ور بجستند دمی سستی آن سخت رسن — یافتی بند گرانشان بعقود استقرار
خواستندی چو بیك سوی ، رؤس شهدا — تا شود کاسته زین روی ، هجوم نظّار
جانب محملشان خصم بیاورد رؤس — تا بگریند و ببینند عیانشان حضار
آستین چون بگرفتند بپوشیدن روی — داشت دشمن بعتاب از پی منعش اصرار
آل سفیان ، بخدا از ره دین دور شدید — همچو آنان که گزیدند بت اندر اعصار
شرك جستید بحق رفت نبی(ص)چون زمیان — لعنت حق بشما باد فزونتر ز شمار
بخدا کفر گزیدید از این شیوهٔ زشت — بود تان نیز از این پیش ز ایمان انکار
مهر تان جوئیم ای آل رسول(ص) از دل‌وجان — وز رسل باشدمان ذمّهٔ عهد و اقرار
دوستاریم شما را ، دگرانتان دشمن — کینه جویند و گزینیم شما را مختار
فضلتان را همگی مذعن و آنان منکر — کشتهٔ راه شمائیم ببدتر کشتار

و هم قاتلوكم حيثما وجدوكم ... و نفديكم بالنفس و الملكات

وهم شردوكم نحن فيكم نشرد ... صباحا مساء نورد الورطات

و هم ظلموكم في قلوب قسية ... و نحن نباكي ساكبي العبرات

و قد حكموا في مالنا و دمائنا ... و اولادنا بالقتل و النهبات

و عزتكم انا بلينا بشرهم ... و ضاق الفضا فادعوا لنا بنجاة

و ليس لنا فيما ذكرت عليكم ... بلاء ولا من ، فلا و حياتي

لمنكم جميع المن و الطول كله ... لكم،شكرها فرض على النسمات

و لكنني لما رايت بلاء كم ... بتفريقكم بيني و بين عداة

رجوتكم ان تفرقوا بيننا غدا ... ولا تجمعونا عوض في المثلات

ولا تفرقوا بيني و بين عبيدكم ... كما كنت عمري مورد الخدمات

كريم بن ابرهيم عبدكم الذي ... نطقتم به في فضلكم كلمات

و قد عبقت كل البلاد بنشره ... و شاع و ذاع الامر في الصفحات

فلم يستطع اعداؤكم نشر فضلكم ... فضاق خناق القوم بالحنقات

فقاموا بدفع الناشرين لفضلكم ... ولولا دفاع الله في الحملات

لما كان منا ناطق يطأ الثرى ... لكم و له الافضال بالنعمات

عليكم صلوة الله ماذر شارق ... و ما دار دري على الفلكات

هر کجا قوم بجستند شما را کشتند   مال و جان در رهتان ما بنمودیم نثار

همه گردیدیم آواره چو آواره شدید   صبح و شب عرضهٔ هر ورطه ز خصم مکار

بر شما آمده ز آن سنگدلان جور و ستم   ما سرشك الم از دیده روان بر رخسار

قتل ما ، غارت ما ، کشتن ذریهٔ ما   حکم دادند کز این گونه بر آرند دمار

زین بلا ، حقّ شما عرصه بما آمده تنگ   باز خواهید که ما را برهاند دادار

برشما ز آنچه بگفتم سخن از محنت ورنج   منّتی نیست ، بجانم نه غرض زین گفتار

بل شما راست سزا منت آلاء و نعم   شکرتان فرض بر ابناء بشر در ادوار

لیك چون شامل خود دیدمتان منّ عظیم   خصم را دور ز من داشته مانند حصار

جستم امّید بفردا که جدائی فکنید   بین ما ، جمع نخواهید دگر روز شمار

وز دگر سو ، ز غلامان ننهیدم مهجور   که همه عمر بدم بندهٔ فرمانبردار

بنده تان است کریم بن براهیم همانك   بزبانش بنمودید فضائل اظهار

منتشر کرد و از آن داشت معطر آفاق   امر تان شایع و ظاهر شد از او در اقطار

نشر این فضل نیارست تحمل چو عدو   نای بفشرد ورا خشم فزون از معیار

دوستان تان را باری بعداوت برخاست   حفظ حق گر نبد از حملهٔ او زین پیکار

کس نمی‌ماند ز ما تا بشما آرد روی   وین تفضل ز خدا بود و هداة ابرار

بر شما رحمت حق تا که بتابد خورشید   و اندر افلاك بدینگونه کواکب سیّار

و لعنة ربي عد ما كان ذرة … على من قلاكم مدة الصلوات

منها ـ تشطير[1] في الرجاء الى الله عز وجل:

و فدت على الكريم بغير زاد … ثقيل الظهر بالذنب العظيم

و ما لي ما به ارجو نجاة … من الحسنات و القلب السليم

و حمل الزاد اقبح كل شي … اذا كان الوفود على اللئيم

فلست اساء من صفر الاكف … اذا كان الوفود على الكريم

منها ـ تشطير اخر في الرجاء:

وثقت بعفو الله عني في غد —— و كل ينادي لات حين مناص

و ايقنت ان الله يكرم و فده —— و ان كنت ادري انني المذنب العاصي

و اخلصت حبي في النبي و اله (ص) خلوصا و اني في المودة راص

فان ثبتت حتى الوفاة محبتي —— كفى في خلاصي يوم حشري اخلاصي

منها ـ في مدح السيد الاستاد اعلى الله مقامه:

و كيف يمكنني الاطراء في رجل … اعزه الله من اسم و من رسم

اتاه قدرا و شأنا فوق مشعرنا … و زاده بسطة في العلم و الجسم

١ـ التشطير التنصيف

همچنین لعنت یزدان بشمار ذرّات — خصمتان را ، بشما تا که درود از جبّار

از آن جمله است تشطیر در امیدواری بخدای عز وجل :

شدم بی توشه بر بخشنده نازل — به پشت خویش سنگین جرم ، حامل

نه آن دارم کز آن جویم نجاتی — ز نیکیها و از پرداخته دل

ز هر چیزی است بدتر توشه بردن — کس ار در خان ناکس کرد منزل

نه از دست تهی با کم دگر هیچ — چو بر بخشنده وارد گشت محمل

از آن جمله است تشطیری دیگر در امیدواری :

باشدم فردا یقین بر عفو از ربّ جلیل — چون ندا آید که نبود برگریزکس سبیل

دارم اطمینان‌که حق دارد گرامی واردین — گرچه میدانم بود بار گناهم بس ثقیل

جسته‌ام اخلاص درحب رسول و آل او (ص) — از صفا در دوستی باشد مرا اصلی اصیل

گرولایم تا دم مردن بماند پایدار — بر خلاصم‌بس بود درحشر اخلاصم کفیل

از آن جمله است در مدح سیّد استاد اعلی الله مقامه :

بکنه مدحت مردی چه سان شوم رهبر — کز اسم و رسم ببرد ایزدش بسی برتر

برون ز مشعر ما عزّ و جاه داده بدو — بعلم و جسم فزوده است بسط او داور

منها ـ فى مدحه ايضاً :

اَخلصت حبّى فى ولا كاظمٍ — وَ اِنْ لحانى فيه مَنْ فيه
اُحبّه حبّاً على رغم من — قد بدت البغضاء مِن فيه

ومنها ـ فى الالتجاء الى الرضا عليه السلام:

من يبلغنَّ الرِضا (ع) جلّت كرائمه — عنّى سلام اسيرٍ مبتلى البالِ
يقول يا سيّدى انّى خرجت على — كريمِ وجهكم لا وجهى البالى
فما تبلبل بالٍ لست از عمه — ان يعترينى و ما ذا سوء احوالى
و هل جزاء الّذى قد صار متكلاً — على جنابك ان يلقى ببلبالٍ؟
فما اجيب رجالاً كنت اخبرهم — انّى خرجت على وجه الرِضا العالى(ع)
و سيّدى حافظى عن كلِ طارية — ولا يخيب على ذا الوجه امالى
فاين ما كنت ارجو من حميّتكم — و اين شيمتكم؟ عونا على حالى
قد امرضت سكنى و القلب مضطرب — و الدار شاسعة، فكالا غلالى
فخلصوها مِن الامراض من عجلٍ — فاحسن الخير ما يؤتى باعجالٍ
اشفوا و عافوا وصونوا و احفظوا كرماً — فلا يطول بلومى مقول القالى
لا تشمتوا بى عدوّا صار يشمت بى — فيكم قديماً ولا ترضوا باذلالى

از آن جمله نیز در مدح آن بزرگوار است :

بمهر کاظم (اع) خالص مرا ولایت او — و گر چه خصم زند طعنه در رعایت او
مراست مهرش مهری ، برغم آنکه بود — عداوتش همگی ظاهر از حکایت او

و از آن جمله است در پناهندگی بحضرت رضا علیه السلام :

که برد سوی رضا (ع) صاحب افضال کبیر — او سلامی ز من زار پریشان اسیر
کآمدم جانب رخسار کریم تو برون — سرورا، نی رخ فرسودهٔ خود زشت وحقیر
نه‌گمان داشتم این‌گونه پریشانی خویش — چیست این رنج وچرا در منش اینسان تأثیر؟
بود آنرا که توئی تکیه گه او آیا — این جزا،کو بغم افتد دهد ازکف تدبیر؟
چه دهم پاسخ مردان که بدیشان گفتم — میروم سوی رضا (ع) پادشه عرش سریر
سرورم داردم از جملهٔ آفات مصون — نا امیدیم از این روی نباشد تقدیر
آن حمیّت که امیدم ز شما بود کجاست؟ — شیوهٔ فضل شما کو؟ ، بمن آئید نصیر
همسرم آمده رنجور و دلم گشته پریش — خانه ام دور، ز من باز کنید این زنجیر
برهانید ز امراض مر او را بشتاب — بهترین خیر بود خیر بری از تأخیر
هم شفا داده و با عافیتش حفظ کنید — از کرم ، تا بملامت نشود دشمن چیر
بشماتت منهید آنکه مرا در رهتان — طعنه ها میزد و راضی نشویدم تحقیر

ثُمَّ احْفَظُوا فِى طَرِيْقِى كُلَّ مَا مَعَنَا — بِعَيْنِكُمْ كَرَماً فِى خَيْرِ اِيْصَالٍ

منها ـ تشطير آخر فى الهوى :

يَا قَلْبُ لَا تَدَعِ الْهَوَى — فَتَزِيْغَ عَنْ نَهْجِ الرَّشَادَةِ

اُسْلُكْ سَبِيْلَ اُولِى النُّهى — اِرْفِضْ مَقَالَ اُولِى الزَّهَادَةِ

اِنْ كَانَ وَصْلٌ فَالْمُنى — وَ بُلُوغُهُ لَهِىَ السَّعَادَةُ

وَ اِذَا تَقَصَّرَ طَالِعٌ — اَوْ كَانَ هَجْرٌ فَالشَّهَادَةُ

منها ـ فى الشكر على شفاء السيّد اعلى الله مقامه :

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ سَرَّنَا — مِنْ بَعْدِ بَلْبَالِ الْفُؤَادِ الْقَسِيْمِ

بِشَارَةٌ جَاءَتْ غَدَاةً لَنَا — فِى صِحَّةِ الْحِبْرِ الْعَلِيْمِ الْحَلِيْمِ

وَ السَّيِّدِ الطَّوْدِ الَّذِىْ قَدْرُهُ — اَبْدَى لَنَا عِظَمَ الْاِلٰهِ الْعَظِيْمِ

جَبْهَتُهُ الْغَرَّاءُ تُبْدِىْ لَنَا — عَنْ نُوْرِ مَوْلَانَا النَّبِيِّ الْكَرِيْمِ (ص)

منها ـ فى الرثى :

مَا ذَا الْمُصَابُ الَّذِىْ عَمَّ الْبَرِيَّاتِ ، — تَزَلْزَلَتْ مِنْهُ اَرْكَانُ السَّمٰوَاتِ

مَا بِالْبِلَادِ عَلَيْهَا الْحُزْنُ وَ الْكَرْبُ — مَا بِالْعِبَادِ اُصِيْبُوا بِالرَّزِيَّاتِ

اَرَى الْبَرَارِىَ قَدِ اغْبَرَّتْ مَسَالِكُهَا — اَرَى الْبِحَارَ وَ شِيْبَتْ بِالْكُدُوْرَاتِ

هر چه با ماست بچشم‌کرم اندر این راه — حفظ فرموده ، رسانید بمنزل ز مسیر

از آن جمله تشطیر دیگری است در عشق :

دلا دامن عشق از کف مدار — که از راه رشد اوفتی بر کنار
بنه پای در راه دانشوران — تو گفتار زهّاد را وا گذار
گرت وصل آمد همان آرزوست — سعادت ترا بی گمان گشته یار
اگر کوتهی دیدی از بخت خویش — وگر هجر آمد شهادت شمار

از آن جمله است در شکر بر شفاء سیّد اعلی الله مقامه :

سپاس حق که بفرمودمان بجان مسرور — پس از ملال و پریشانی دل رنجور
ببامداداان ما را بزرگ مژده رسید — ز تندرستی شایستهٔ علیم صبور
بزرگوار ملاذی چنان که منزلتش — رسانده عظم خدای عظیم را بظهور
فروغ جبههٔ تابنده‌اش کند همه حال — برای ما ز جمال نبی (ص) حکایت نور

از آن جمله است در سوگواری :

چیست این غم که گرفت اهل جهان را یکسر — متزلزل شد از آن پایهٔ چرخ اخضر
از چه بگرفته فرا رنج و الم جمله بلاد — وز چه زین گونه گرفتار بلا گشته بشر؟
راه صحرا نگرم تیره زبس گرد و غبار — آب دریا بگل آمیخته بینم اندر

ارى الروائع قد ضلت مراتعها — ارى الطيور و قد صاحت برنات
كادت تجاوب وحش البر من حزن — اهل البلاد بأصناف النياحات
كأنما حل عاشوراً وجدد لـ — للأنام و الدهر انواع المصيبات
فيا فوادى استعد فى مأتم ترك الـ — عيون تهمى بدمع كالمطيرات

منها ـ فى الرثى :

انوح كئيباً و العيون نضيب — و للقلب من نار الكروب لهيب
خليلى قوما خلياني و كربتى — فلى دون حزنى رنة و نحيب
و مالى من بعد الحسين (ع) مسرة — و ليس لطيب العيش فى نصيب
وكيف ارتياحى والحسين (ع) مجدل — و اهلوه منهم مقتل و سليب
رجال بوادى الطف صرعى كأنهم — شموس سماء ما لهن مغيب
نساء على كور الصعاب كأنها — اسارى مجوس فى الاسار نهيب
يرين رجالاً قتلوا و جسومهم — مقصبة بالباترات خضيب
و ابدانهم صرعى بفيفاء قفرة — روسهم فوق القناة ذهوب
بنفسى جسوم حطمتها حوافر — فوا اسفا، هل للجسوم ذنوب
بنفسى رهط باذلوا النفس دونهم — نعم بعدهم كيف الحيوة تطيب
بنفسى بنات الطهر (ص) اذ زرن مقتلا — و ليس لها غير الاله حبيب

هم رواتع همه گم کرده ره مرتع خویش — هم ز غم مویه کنان آمده مرغان یکسر

شده نزدیک که آیند هم آهنگ، وحوش — خلق را از غم، هر دم بنوائی دیگر

راست پنداری ،عاشور نموده است حلول — گشته تجدید ، مصائب را در دهر اثر

ماتمی را توهم آماده شوای دل که بریخت — اشك چشمان را زآنگونه که از ابر مطر

از آن جمله است در سوگواری :

گریم بحزن و خشك شدم چشم اشکبار — وز آتش مصائب ، دل را بود شرار

خیزید ای دویار و گذارید با غمم — کز بهر من ز غصه فغانی است آشکار

بعد ازحسین (ع) نیست مرا شادی و سرور — دل از صفای زندگیم نیست کامگار

شادان چگونه باشم ودرخاك وخون حسین (ع) — یارانش کشته ، عترتش از نهب خصم زار

مردانی اوفتاده بصحرای طف بخاك — مانند ، مهر را و نجویند استتار

بر پشت اشتران چو اسیرانی از مجوس — نسوان اهل بیت و ز نهب عدو فگار

مردان خویش کشته بدیدند و جسمشان — گردیده پاره پاره ز شمشیر جانشکار

ابدانشان فتاده بصحرای قفر و خشك — سرها بنوك نیزهٔ بیداد استوار

جانم فدا جسوم لگد کوب را ، دریغ ، — آیا گناه بود بر آنان بروزگار ؟

قربان زمره‌ای که بجانان فدا شدند — آری بود حیات پس از دوست ناگوار

جانم فدای حال ، بنات رسول را (ص) — در قتلگه که غیر خداشان نبود یار

وَ فِی الْعَیْنِ دمع وَالصُّدُور غَلِیلَة — وَ فِی الْقَلْبِ نَارٌ وَ الْخُدُود تَرِیب

فَوا اسفاهل فوق ذاك مُصِیبَة — وَ هَلْ فوقها فِی الْعَالِمِین خطوب

فَلا ، لا وَرَبِّی ، اِنَّهَا لَرَزِیَّةٌ — علیها قلوب العَالِمِین تَذُوب

وَ لِلطَّیْرِ فِی الْأَوْكَارِ نَوْحٌ وَ رَنَّةٌ — وَ لِلْحُوتِ فِی جَوْفِ الْبِحَارِ نَحِیب

منها - تاریخ انتقال السیّد الاستاد اعلی الله مقامه :

قد كَان مِن كاظِمٍ شرع الهدی بلجاً —— و ذاك ابینَ مِن نارٍ علی علمٍ

ولا ارید بذا اظهار مدحته — ففضله غیر خافٍ عند ذی الحلم

فكان ما كانَ فِی عِزٍ و فِی شرفٍ —— و عاش ما عاش فِی جودٍ و فِی كرمٍ

كنا بنور هداه سالِكِی طرقٍ — فِی الحق قد ضلّ عنها سایر الأمم

فیا له مِن زمانٍ كان منذ بدا — مستشرقاً بِضیاء العِلمِ و الحِكمِ

فقلت مم تغشاه الظلام؟ اذا — نودیت هذا سؤال غیر مكتتمٍ

كان الزمان بنور العلم مبتهجاً —— مذ «غاب بدر الهدی» قد عاد فی الظلمِ

١٢٥٩

و منها - قصیدة فی الرثی انشأتها مستعجلاً :

اَلا یا عین جودی ، ساعدینا — بِدمعِك فی مصاب الأطهرینا

چشمان پر آب وسینه پر آتش ز فرط حزن　　دلها پر از شراره و رخساره پرغبار

از این بزرگتر چه مصیبت زهی دریغ　　برتر از این بعالم ایجاد ؟ زینهار

هرگز بحقّ حق نه چنین محنتی عظیم　　کز آن قلوب عالمیان گشت داغدار

در آشیان ز غصه بود مرغ را فغان　　واندر خروش وجوش ز غم حوت در بحار

از آن جمله است تاریخ وفات سیّد استاد اعلی الله مقامه :

زکاظم(اع) بودراه هدی پدید ازروشنی بجهان • وزآتش برمناره بودفزون این آشکار و عیان

مرا از این سخن نبود غرض اظهار مدحت او　　که فضل او بسی ظاهر است بنزد بخردان بیگمان

ببود او تاکه بود او بجا همه در عین عزوشرف　　بماند او تاکه ماند او بپا بجود و بخشش بیکران

ز نور رهنمائی او ، همه بودیم راه سپر ،　　بسی ره را بحق که بدند از آنها مانده گم دگران

خوشا آن دوره‌ای که در او بدش تابنده چهر نکو　　همه انوار علم وحکم همی تابید از او بروان

بگفتم ازچه زینسان گرفت جهانرا تیرگی سر بسر • ندا آمد مرا ازسروش که این پرسش نباشد نهان

زمان از پرتو علم بود بسی مسرور و روشن بدو　　«ببین ماه هدی مختفی» بظلمت باز گشته جهان

۱۲۵۹

و از آن جمله قصیده ایست در سوگواری که مستعجلاً آنرا سروده‌ام:

ببار ای چشم ، بنما یاری از آن　　تو ما را در غم و اندوه پاکان

الا يا عين جودى فى مصابٍ — بكى فيه عميد المرسلينا (ص)

الا يا عين جودى فى مصابٍ — عليه بكى امير المؤمنينا (ع)

بكت فيه المخدرة البتول (ع) — بكاه المجتبى (ع) بدمٍ حزينا

بكت فيه الائمة بالدماء — بكته الانبياء اجمعونا

بكت فيه ملائكة السماء — و اهل الارض تبكيه شجونا

بكته النار و الجنات حزنا — و اهلهما و ما فى النشاتينا

الا يا عين سحى بالدماء — لرزء محمدٍ و الطاهرينا (ص)

و سحى الدمع فى رزء الحسين(ع) —— ففيه انهد ركن العالمينا

تزلزل منه اركان السماء — و اركان الجبال الشامخينا

الم تسمع رواياتٍ اتتنا — و اعجبها التى جاءت الينا

سعيد بن المسيب قال لما — اصاب الدهر ما نال الحسينا(ع)

و حج الناس عاما بعد صرت — الى مولاى زين العابدينا (ع)

فقلت له دنت ايام حج — فامرك ؟ قال حج فى الناسكينا

فسرت و نحن بينا فى طوافٍ — اذا نغلٌ و قد فقد اليدينا

بوجهٍ مظلمٍ كالليل لونا — بستر البيت ملتجى حزينا

يقول ايا اله البيت غفرا — و لست بغافرٍ ذنبى يقينا

ببار ای چشم در آن ماتمی زار   کز آن بگریست سالار رسولان (ص)
ببار ای چشم بر حزنی کز آن غم   امیر المؤمنین (ع) گردید گریان
بتول پردگی (ع) بگریست ز اندوه   دو چشم مجتبی (ع) خونبار ز احزان
امامان جمله از آن خون گرستند   رسل را اشك از آن از دیده باران
ملك شد در فلك گریان از این رنج   سرشك ، اهل زمین از دیده پاشان
بهشت و دوزخ و سکّانشان نیز   همه اهل دو عالم اشك ریزان
ببار ای چشم ، خون زین غم که جستند   رسول و آل او (ص) پاکان و نیکان
در اندوه حسین (ع) ای دیده میبار   که بنیان عوالم کرده ویران
از آن لرزید ارکان سماوات   جبال مرتفع آورد لرزان
مگر نشنیدی آمد آنچه ز اخبار   عجبتر آنچه بشنیدیم اینسان
سعیدبن مسیب گفت چون گشت   شهید از کین ، حسین (ع) آن شاه ایمان
پس از یك سال حج کردند مردم   سوی سجاد (ع) رفتم فخر امکان
بگفتم موسم حج گشت نزدیك   چه فرمائی ؟ بطوفم داد فرمان
شدم ، و آنگه که گرد خانه گشتیم   زبونی بی دو دست آمد نمایان
سیه چون شام دیجورش بدی روی   بستر کعبه آویزان و نالان
بگفت آمرزشی ای صاحب بیت   یقین دارم نبینم از تو غفران

وَلَوْ شَفَعَتْ مَلَائِكَةُ السَّمَاءِ ... وَخَلْقُ الْأَرْضِ عِنْدَكَ شَافِعِينَا
فَأَشْغَلَنِي وَاشْغَلْ مَنْ يَطُوفُ ... فَجِئْنَاهُ جَمِيعاً سَائِلِينَا
فَقُلْتُ وَلَيْسَ اِبْلِيسُ اللَّعِينُ ... لِيَيْأَسَ رَوْحَ رَبِّ الْعَالَمِينَا
فَيَا وَيْلَاكَ مَا اِذْ نَبَتْ حَتَّى ... يَئِسْتَ جِوَازَ خَيْرِ الرَّاحِمِينَا
فَخَبِّرْنَا بِشَأْنِكَ قَالَ اِنِّي ... اَنَا الْجَمَّالُ كَارَيْتُ الْحُسَيْنَا (ع)
رَأَيْتُ عَلَيْهِ سِرْوَالاً وَفِيهِ ... رَأَيْتُ تِكَّةً تَغْشَى الْعُيُونَا
تَمَنَّيْتُ لِخُبْثِي اَنَّهَا لِي ... وَذَا قَدْ كَانَ فِي قَلْبِي ضَمِينَا
اِلَى اَنْ قَتَلُوهُ دَفَنْتُ نَفْسِي ... بِغَوْرٍ اَخْتَفِي عَنْهُمْ كَمِينَا
اِلَى اَنْ جَنَّ لَيْلٌ قُمْتُ اَمْشِي ... اِذَا نُورٌ اَضَاءَ بِهِ الْعُيُونَا
اِذَا اَشْلَاءُ قَتْلَاهُمْ بِعَرْضِ الْـ ... ـفَيَافِي كَالنُّجُومِ مُفَرَّقِينَا
ذَكَرْتُ لِشِقْوَتِي لَيْلاً مُنَايَ ... فَصِرْتُ اُصَفِّحُ الْقَتْلَى فَبِينَا
بَدَا شِلْوٌ بِلَا رَأْسٍ كَبَدْرٍ ... عَلَى الْعَفْرَاءِ مَخْضُوبَ الْعَضِينَا (١)
فَقُلْتُ وَخَالِقِي هٰذَا حُسَيْنٌ (ع) ... اِذَا سِرْوَالُهُ مِمَّا بَقِينَا
اِذَا فِيهِ الَّتِي كَانَتْ مُنَايَ ... فَصِرْتُ اُحِلُّ مِنْهُ الْعَقْدَ حِينَا
اِذَا اَلْقَى يَداً مِنْهُ عَلَيْهَا ... فَلَمْ اَقْدِرْ عَلَيْهَا اَنْ اُبِينَا

---

(١) الأعضاء المقطّعة.

وگر جمع ملک با خلق گیتی — بخوانندت نیامرزیم عصیان
مرا با طائفین مشغول خود داشت — بنزد او روان گشتیم پرسان
بگفتم من ، نشد ابلیس ملعون — بجان مأیوس از غفران یزدان
گناهت چیست زینسان؟ وای بر تو — که نومیدی ز عفو حیّ منّان
بیا گاهان ز خود ما را ، بگفتا — منم شاه شهیدان (ع) را شتربان
بر او دیدم ازاری ، داشت بندی — که از رخشندگی پوشاند چشمان
شدم خواهان آن از بد نهادیم — بدل این آرزویم بود پنهان
چو کشتندش ، شدم پنهان ز انظار — بگودالی کمین جستم از ایشان
چو شب شد ، جستم از جا ، ره سپردم — بدیدم ناگهان نوری درخشان
فتاده پاره پاره طرف هامون — چو انجم بر فلک جسم شهیدان
ز بدبختی شب اندر آرزویم — شدم کاوش کنان در بین ابدان
تنی بی سر چو مه دیدم بناگاه — بخون آغشته بر طرف بیابان
بگفتم حقّ یزدان این حسین (ع) است — ازارش هشته بر جا قوم عدوان
همان بندی که می جستم در آن بود — به بگشودن شدم مشغول شادان
در این هنگام دست خود بر آن هشت — نیارستم جدایش کرد از آن

• • •

دعتني النفس ان اتي عليها بشيء قاطع خبثاً و رينا

فقمت ادور في الميدان شيئاً اذا سيف فجئت به الأمينا

فصرت اجذ شيئاً بعد شيء ففصلت من الزند اليمينا

فلما عدت من خبثي اليه اذا بيساره فعلته هونا

فقطعت اليسار فويل نفسي لأني ما ارعويت بما رأينا

اذا بالأرض ترجف كالبحار و تهتز السماء به شجونا

و غلغلة بدت في الجو فيها بكاء ذو عويل ذو انينا

اذا صوت ينادى وا غريباه —— و وا مقتولياه و واحسينا (ع)

اهم قتلوك عن ظلم و غشم و هم منعوك من شرب المعينا

اما عرفوا مشايخك الكبارا ابا حسن وجدك الأطهرينا (ص)

فلما شفت ذلك خفت خوفاً صعقت منه لا ارجو عوينا

رميت بجثتي في الغور خوفاً اذا بثلثة جاؤا و بينا

اتت شخص مكرمة و تبكي و تندب قد امضتها الشجونا

الا يا نور عيني يا حسينا (ع) فمن قطع اليسار مع اليمينا

عفيراً بالتراب بغير راس خضيب النحر متلول الجبينا

فمن اوصيت بعدك باليتامى و من لسكينة حصناً حصينا

بخواندم نفس تا برّم من آن دست ... ز خبث ذات ، با ابزار برّان
ز جا جستم که چیزی جویم از دشت ... بجستم تیغی و گشتم شتابان
نمودم خرده خرده دست او قطع ... یمین افکندمش از بند آسان
به بندش دست بردم باز از خبث ، ... بآرامی یسارش شد نگهبان
جدا کردم یسارش وای بر من ... نگشتم ز آنچه دیدم من هراسان
زمین این دم چو دریاها بلرزید ... بخود شد مضطرب این چرخ گردان
خروشی در فضا با گریه پیچید ... بود گفتی کسی نالان و مویان
صدائی بانگ بر زد وا غریباه ... حسینم (ع) ای شهید تیغ دونان
ترا آیا بظلم و جور کشتند ... لب آب روان با کام عطشان ؟
بزرگانت مگر نشناختندی ... علی را با نبی (ص) پاکان دوران
چو دیدم این چنین مدهوش گشتم ... ز یاری جستم از این روی ، حرمان
فکندم خویش در گودال از بیم ... سه تن گشتند ظاهر طرف میدان
بیامد بانوئی با عز و تکریم ... ز غم رنجور و نالان اشکریزان
بگفت ای نور چشمم ای حسینم (ع) ... دو دست از تن که افکندت بدینسان؟
بخاك و خون چنین آغشته بی سر ... گلو رنگین ، برو بر خاك غلطان
یتیمان با که بسپردی پس از خویش ... نگهدار سکینه کیست ز احسان

و من للشاكلات و للضياع ... لقد ضجوا بأيدي الكافرينا

يعز علي ان القاك ملقى ... بلا غسل ولا كفن رهينا

ايا روحي لقد طولت حزني ... لقتلك يا ابن خير العالمينا (ص)

لمقتله بكت املاك ربي ... و حور العين تبكي و الامينا

لقد اورثتني حزنا طويلا ... على طول الليالي و السنينا

فاه لما جرى لك يا حبيبي ... نساؤك حاسرات مجورينا

فنوحوا و اندبوا مولى قتيلا ... حبيب رسول رب العالمينا (ص)

قد انسد الفضاء من رجال ... كأملاك و قوفا اجمعينا

اذا شخص ينادي و احسيناه (ع) —— و وا ابناه يا خير البنينا

فداؤك جدك و ابوك خير (ص) —— اخوك ثم امك الاطهرينا

اذا شلو الحسين (ع) صار حيا ... فكالمهم كلام المشتكينا

فخاطبهم و حياهم سلاما ... و قال و دمعه يجري شجونا

ايا جداه قد قتلوا رجالي ... ايا جداه قد وادوا البنينا

ايا جداه قد نهبوا رحالي ... ايا جداه قد ذبحوا العوينا

يعز عليك يا جداه حالي ... و ما فعلت بجمعي الكافرونا

اذا جاؤا و قد جلسوا لديه ... فيبكون بكاء الفاقدينا

که باشد داغدیده عترتت را ؟	که از کفار در آهند و افغان
گران آید مرا بینم فتادی	تو بی غسل و کفن بر خاک سوزان
تو ای فرزند طه (ص) جان شیرین	ز داغت سرمدی کردی غمم هان
توئی کز کشتنت جبریل بگریست	ملایک نیز با حوران رضوان
مرا مورث شدی پاینده ماتم	شبانروزی بطول روزگاران
حبیبم ، زآنچه آمد مرترا آه ،	برهنه سر همه اهلت پریشان
بر آن سرور که شد مقتول ، موئید ،	حبیب مصطفی (ص) مختار یزدان
فضای آسمان پر شد بناگاه	چو از خیل ملک ز استاده مردان
کسی زد بانگ این دم وا حسینا (ع)	سلیلم ای نکوتر میوهٔ جان
بقربان تو گردد جدّ و بابت (ص)	برادر ، هم ترا مادر بقربان
بشد جسم حسینی (ع) زنده این دم	نمودی شکوهٔ خود را بآنان
تحیّت گفتشان او با سلامی	چنین میگفت و از غم اشکریزان
که یا جدّاه مردانم بکشتند	جوانانم همه کشتند و صبیان
ایا جدّاه اموالم ببردند	بکشتند آنچه بودندم ز یاران
گرانت آید ای جد ، حالت من	هم از رفتار کفّارم بخویشان
بنزدش آمدند این دم نشستند	چو کس گم کردگان گشتند گریان

وَ فاطِمُ (ع) منهم قالت بحزنٍ   ترى يا خيرُ (ص) فعلَ الظالمينا

ترى افعالَ امتكَ الكفارِ   بولدي يا امينَ العالمينا

اتأذنُ يا ابهْ في خضبِ وجهي   بمهجتهِ فخضّبتِ الجبينا

وَ قاموا يمسحونَ بهِ صدوراً   وَ نحراً منهم كلتا اليدينا

فقامت فاطمُ (ع) تبكيهِ حزناً   وَ تندبهُ و ترثي يا حسينا (ع)

بنيَّ منِ الّذي قطعَ اليدينِ   وَ فصّلَ رأسكَ البدرَ المبينا

وَ من ذا رضَّ صدركَ يا فؤادي   وَ ايتمَ ذي البناتِ معَ البنينا

وَ قامَ محمدٌ (ص) يبكيهِ حزناً   وَ يندبهُ يقولُ يا حسينا (ع)

يعزُّ على ان القاكَ ميتاً   مبانَ الرأسِ متلولَ الجبينا

وَ دامي النحرِ مكبوباً لوجهٍ   وَ قد قطعوا شمالكَ و اليمينا

بنيَّ منِ الّذي قطعَ اليدينِ   فحدّثني فمن ذاكَ اللعينا

فحدّثهُ فقالَ ذاكَ ، جدّي   اشارَ اليَّ فانقطعَ الوتينا

فجاءَ الى خيرِ الرسلِ (ص) هوناً   فأنبئني اشرَّ الكافرينا

قطعت يداً تقبلهُ لعظمٍ   ملائكةُ الالهِ اجمعينا

الم يكُ كافياً ما شافَ منهم   منَ القتلِ و اسرِ الأطهرينا

فيحشركَ الالهُ معَ الكفارِ   وَ يقطعُ منكَ هاتينِ اليدينا

از ایشان فاطمه (ع) گفتا بأندوه … تو می بینی پدر رفتار عدوان

ببین کفّار امت را چه کردند … بفرزندانم ای سالار امکان

دهی اذن ای پدر رویم کنم رنگ … بخونش ؟ ، جبهه رنگین کرد از آن

سپس با مسح ، رنگ از خون نمودند … گلو و سینهٔ خود را بدستان

پس آنگه فاطمه (ع) بگریست ز اندوه … بگفتا ای حسین (ع) ای نور چشمان

پسر جانم ، دو دستت را که انداخت ؟ … جدا کردت سرِ چون ماه تابان

که جانا سینه ات بشکست در هم ؟ … یتیم آورد اولادت بدوران

پیمبر (ص) هم چنین از حزن بگریست … همی گفت ای حسینم ،(ع) نوحه خوانان

گران بر من که بینم مرده‌ای تو … برو افتاده بی سر در بیابان

گلو پر خون ، برو افتاده در دشت … دو دست از تن جدا از ظلم دونان

پسر جانم ، دو دستت را که انداخت ؟ … بمن آن کافر ملعون شناسان

خبر دادش بگفت ای جد بود این … نمایاندش مرا ، من باختم جان

بشد خیر رسل (ص) آرام نزدم … ملامت کرد ، کای شرّ لعینان

تو آن دستی فکندی کش بتعظیم … ببوسندی ملایك ز امر سبحان

نه بس بود آنچه دید از خصم آیا … ز قتل خویش و اَسر جمع پاکان ؟

شود حشر تو با کفار ز ایزد … کند این هر دو دستت قطع غضبان

فما تم الدعاء فصرت فورا   كما انتم بأعضائي ترونا

و يا قلب احترق مما اتانا   عن السبي الكرام قافلينا
فقد رويت لنا الاخبار لما   قفلن نساؤهم في الراجعينا
تقدم ام كلثوم (ع) تنوح   و تندب اهلها في النايحينا
فقالت حين لاحت للعيون   مدينة جدها ، في المنشدينا

مدينة جدنا لاتقبلينا   فبالحسرات و الاحزان جينا
الا فاخبر رسول الله (ص) عنا   بأنا قد فجعنا في ابينا
و ان رجالنا بالطف صرعى   بلا روس و قد ذبحوا البنينا
و اخبر جدنا انا اسرنا   و بعد الاسر ياجدا سبينا
و رهطك يا رسول الله (ص) اضحوا —— عرايا بالطفوف مسلبينا
و قد ذبحوا الحسين (ع) ولم يراعوا —— جنابك يا رسول الله (ص) فينا
فلو نظرت عيونك للاسارى   على اقتاب الجمال محملينا
رسول الله (ص) بعد الصون صارت —— عيون الناس ناظرة الينا
و كنت تحوطنا حتى تولت   عيونك ثارت الاعدا علينا
افاطم (ع) لو نظرت الى السبايا   بناتك في البلاد مشتتينا
افاطم (ع) لو نظرت الى الحيارى —— و لو ابصرت زين العابدينا (ع)

تمام او را بشد نفرین و فی الفور — بدین هیئت شدم وز رو سیاهان

گداز از آنچه ما را آمد ای دل — به یثرب گاه بر گشت اسیران

رسید اینسان خبر ، چون باز گشتند — سوی یثرب ز شام آن جمع نسوان

بیامد پیش ، مویان ، امّ کلثوم (ع) — بزاری همچو دیگر سوکواران

میان سوکواران این چنین گفت — مدینهٔ جدّ او چون شد نمایان

مدینهٔ جدّ ما مپذیر ما را — که با حسرت همی آئیم و احزان

رسول الله (ص) را[1] از ما خبر ده — که از داغ پدر گشتیم پژمان

رجال ما بطف بی سر فتادند — همه مذبوح ، ما را نوجوانان

بگو ما آمدیم ای جد گرفتار — سپس گشتیم اسیر حزب شیطان

گروهت یا رسول الله (ص) فتادند — بخاك کربلا مسلوب و عریان

حسینت ذبح کردند و نکردند — مراعات تو ای مبعوث یزدان

اسیران را بچشمت دیدی ای کاش — بدشت اندر بر اقتاب هیونان

پس از حفظ ، ای رسول حق فکندند — بسوی ما نظر انبوه مردان

بپاس ما بدی ، چون دیده بستی — سوی ما ، دشمنان گشتند تازان

تو کاش ای فاطمه (ع) دیدی اساری — پراکنده بناتت را به بلدان

بدیدی کاش ، زین عابدین (ع) را — بدیدی کاش ما را جمله حیران

افاطم (ع) لو رأيتينا سهارى — و من سهر الليالى قد عمينا

افاطم (ع) ما لقيتى من عداكى — و لا قيراط مما قد لقينا

فلو دامت حياتك لم تزالى — الى يوم القيمة تندبينا

و عرج بالبقيع وقف و ناد — ا ابن حبيب رب العالمينا (ص)

و قل ياعم يا الحسن المزكى (ع) —— عيال اخيك اضحوا ضايعينا

ايا عماه ان اخاك اضحى — بعيداً عنك بالرمضا رهينا

بلا رأس ، تنوح عليه جهراً — طيور و الوحوش المو حشينا

ولو عاينت يا مولاى ساقوا — حريماً لايجدن لها معينا

على متن النياق بلا وطاء — و شاهدت العيال مكشفينا

مدينة جدنا لا تقبلينا — فبالحسرات و الاحزان جينا

خرجنا منك بالاهلين جمعاً — رجعنا لا رجال و لا بنينا

و كنا فى الخروج بجمع شمل — رجعنا حاسرين مسلبينا

و كنا فى امان الله جهراً — رجعنا بالقطيعة خائفينا

و مولانا الحسين (ع) لنا انيس — رجعنا و الحسين (ع) به رهينا

فنحن الضايعات بلا كفيل — و نحن النائحات على اخينا

و نحن السائرات على المطايا — نشال على جمال المبغضينا

بدیدی کاش ما را جمله بیدار　　ز بیداریّ شبها گشته کوران
ز خصم ای فاطمه (ع) هر صدمه دیدی　　ز رنج ما نه قیراطی بمیزان
اگر جاوید ماندی ندبه کردی　　تو در اندوه ما تا روز پایان
بشو سوی بقیع و بانگ بردار　　تو فرزند حبیب حیّ سبحان (ص)
ندا کن کای حسن (ع) ای عمّ پاکم　　برادر را نگر عترت پریشان
برادر را ببین ای عم ز خود دور　　بهامون ریگ سوزان را گروگان
سر از تن دور و بر او مویه گر فاش　　و حوش سهمناك و جمله مرغان
همی دیدی حریمش، سرورم، کاش　　که می راندندشان بی یار و اعوان
به بی پوشش جهاز اشتران جای　　برهنه سر، گشاده روی، نسوان
مدینهٔ جدّ ما مپذیر ما را　　که با حسرت همی آئیم و احزان
شدیم از تو برون با اهل و اقوام　　کنون آئیم بی ابناء و مردان
گه بیرون شدن بودیم مجموع　　کنون آئیم ما محسور و عریان
برفتن در امان ایزدی فاش　　کنون آئیم جمعی جمله ترسان
حسین (ع) آن سرور ما، یار رفتن　　کنون آئیم و او در خاك پنهان
پریشانیم و بی غمخوار مائیم　　بمویه بر برادر دل گدازان
به پشت اشتران خصم، مائیم　　همه آواره مانند غریبان

وَ نَحْنُ بَناتُ يٰس وَطٰه (ص) — وَ نحنُ الباكياتُ على ابينا
وَ نحْنُ الطّاهراتُ بِلا خفاءِ — وَ نحنُ المُخلصون المصطفونا
وَ نحْنُ الصّابراتُ على البلايا — وَ نحنُ الصادقون النّاصحونا
الا ياجدّنا قتلوا حسيناً (ع) — و لم يرعوا جنابَ الله فينا
الا ياجدّنا بلغت عِدانا — مُناها و اشتفى الأعداء فينا
لقد هتكوا النّساء و حمّلوها — على الأقتاب قهراً اجمعينا
وَ زينب (ع) اخرجوها مِن خِباها — وَ فاطمُ و الهٌ تبدى الأنينا
سُكينة تشتكى مِن حرّ وجدٍ — تُنادى الغوث ربّ العالمينا
وَ زينُ العابدين (ع) بقيدِ ذلٍّ — وَ راموا قتلهُ اهلُ الخؤنا
فبعدهم على الدّنيا ترابٌ — فكأسُ الموتِ فيها قد سُقينا
وَ هذى قِصّتى مع شرحِ حالِى — الا يا سامعون ابكوا علينا

فيا ال النّبيِ (ص) لأىّ رزءٍ — لكُم نرثى وَ نبكى مُعلنينا
اقلّ مُصابكم يذرُ الجبال — مُدكدكةً وَ يُوهى العالمينا
كريمُ عبدكم رقّ مُطيعٌ — لِامركُم و ادنى المادِحينا
اليكم ينتهى فى كُلّ امرٍ — وَ مُنقطعٌ عنِ المستترِ فينا
اِليكم كلّه يا الَ طٰه (ص) — لكُمْ وَ بكُم وَ مِنكُم ما لدينا

یکایك دخت طاهائیم و یاسین (ص) — درانـدوه پـدر مـائیم گـریـان
همـه پـاکیز گـانیـم آشکـارا — همـه مخلص ، همـه مختار یـزدان
شکیبـائیم یکسر بـر مصائب — تمامـی نـاصحان و راستگـویـان
حسینت را (ع) ایـا جـدّاه کشتند — زحق در حقّ مـا جستنـد نسیان
بدید ای جد ، عدو آنرا که می‌جست — شفـای سینـه از مـا داد عدوان
زنـان را پـردهٔ حـرمـت در یـدنـد — بشدّت رانده بـر اقتـاب بـعران
بـرون کـردنـد زینب (ع) از سرادق — بأفغان فـاطـمـه مـحزون و حیران
ز سـوز غـم سـکـیـنـه در شکایت — کـه رس فـریـادمـان دادار اکوان
بخـواری سیّـد سجـاد (ع) در بند — بقصد قتل او چنـدین لـئیمان
جهـان را بعد از ایشان خـاك بر سر — کـه نـوشیـدیم جام مـرگ در آن
مـرا ایـن قصـه است و شـرح احوال — بمـا ای سامعان گـریـیـد از جان

کـدامین رنجتان را، آل طـٰه (ص) — رثـا آریـم و بـنمائیم عـنـوان
کمین انـدوهـتـان پـاشد زهم کـوه — عـوالـم را نـمـایـد سـست بـنـیـان
مـطیع امـرتـان مـملوك عبدی است — کـریم آن کـهـتـریـن مدحت سرایان
بهـر امری شمـا مرجع مـراو را — جدا از سرکشان و اهـل طغیـان
شمائید آل طـٰه (ص) هر چـه ماراست — سبب ، بخشنده و آغاز و پـایان

سلامُ اللهِ ساداتِی علیکُم — مدی الدُّنیا وَ عیشِ العایشینا

وله ایضاً :

اَبا حسنٍ (ع) یا من شغفتُ بِحبِّه — وَ فازَ بِهِ فِی الدَّهرِ من هُوَ فائزُ

اتخذلُنی یومَ المعادِ وَ اِنَّنی — لِحبِّكَ عن کلِّ الوَلایِجِ جائزُ

ولستُ اری وَاللهِ وَجهكَ خاذِلی — وَ اِنّی علی کفّارِ فَضلِكَ ناشِزُ

اَقِل عثرَتی لا تفضحنی لدیهِم — وَ اِنّی علیهِم فِی وِلاكَ مُبارِزُ

وله تشطیر ابیات :

اَباحسنٍ(ع) لوکانَ حبُّكَ مدخلِی — جِنانًا فکلُّ الخیرِ دَرکُ نَعیمِها

وَ اِن یکُنِ الأُخری ولیس فیالَها — جحیماً فانَّ الفوزَ عِندی جحیمُها

وکیفَ یخافُ النارَ من یكُ مُوقِناً — بِأنَّ علیّاً (ع) مُطفِی لأجیجِها

ولیس یخافُ النّارَ من کانَ مؤمِناً — بِأنَّ امیرَ المؤمنینَ (ع) قسیمُها

وله اصلاً و تشطیراً :

اَبا حسنٍ (ع) لابرّدَ اللهُ مهجةً — تکُونُ لمن عاداكَ مأوی وَ منزِلاً

وَ کیفَ یسُرُّ اللهُ مهجةَ زائغٍ — تکُونُ لشیءٍ غیرِ حبّكَ مدخلاً

اترجو نجاةً فِی سِواكَ ولم یکن — سِواكَ علی اعمالِها متکفِّلاً

سلام از حق شما را سرورانم　　بطول عمر خلق و دور دوران

و نیز هم آن بزرگوار راست :

ای بوالحسن (ع) ای آنکه بمهرش بشدم دل - فائز بجهان هر که بدو آمده مقبل

خذلان بشمارم کنی آیا ؟ و شمارم　　هر تکیه گهی را بجز از مهر تو زایل

رخسار کریمت بخدا خاذل من نیست　　من منکر افضال ترا آمده خاذل

رسوا مپسندم بر آنان که بر آنان　　در راه ولای تو منم مرد مقاتل

و تشطیر ابیات آن بزرگوار راست :

اگر ای بوالحسن مهر توام وارد کند زینسان ٭ برضوان خیر باشد جمله در ادراك آن رضوان

وگر جز این بود یا آنکه مهرت راه بنماید ٭ بنیران ، رستگاری نزد من شد آتش نیران

چسان پروا ز آتش باشدش آن کو یقین دارد ٭ علی باشد که دوزخ را فرو بنشاند او طغیان

نمی‌ترسد ز نار آن کس که ایمان دارد این معنی ٭ امیرالمؤمنین است آنکه او باشد قسیم آن

و اصل و تشطیرش از آن بزرگوار است :

ای بوالحسن (ع)، آن دل نه خنك آرد داور — کو خود بروی دشمن تو باز کند در

چون شاد کند حق دل آن باطل گمراه ؟　　کو راه دهد هر چه بجز مهر تو دیگر

از غیر تو امّید نجاتش بود ؟ و نیست　　کس غیر تو اش کافل اعمال ، سراسر

فيا سيدى لاتطردن و ما ارى — عداك مفراً لِلأنامِ و موئلاً

وله :

يا فالق الحبّ زد في مهجتى شغفاً — من حبّ فاطمة الزهراء (ع) موفوراً

و بعلها و بنيها بعد و الدها (ص) — و اجعل خطائى بهم يا ربّ مغفوراً

و انشأحين رجوعه من بلاد الحسين عليه السلام :

اعاذنا الله من جيران كرمان — سواد ظلم و طغيانٍ و عدوانِ

اشكو الى الله سكنائى بتربتِهِ — وهجرتى من حمى عدلٍ واحسانِ

سكنت ارضاً بلا انسٍ ولا سكنٍ — و بنت مأنس اخوانى واو طانى

فارقت اهل النهى و العلمِ و العملِ — قارنت امثلة اشباه انسانِ

والله لا ناقة لى فيه لا جملٌ — الاّ الوفاء بمن فيه من اخوانى

و قاهم الله من شرِ الشرورِ ومن — كيدِ الغرورِ و غدرِ كلِ خوانِ

يكفيك مسمعه عن حالِ منظرِه — فانّ معنى اسمِه فرسىّ ديدانِ

اشكو الى الله من قومٍ مودتهم — غدر و بغضتهم هلكٌ لانسانِ

و الله بعدهم خير و مغنمة — و قربهم مبعد عن فيضِ سبحانِ

قوم اذا سميت ال الرسولِ (ص) بدا — من وجههم حنقاً اثار شنانِ

مولای من ، از خویش مرانم که نبینم — غیر از تو بشر را نه پناهی و نه سرور

و هم آن بزرگوار راست :

ای فالق حَبّ ، ز حُبّ زهرای بتول(ع) — افزای شغف ، دلم بدان کن مشغول

وز مِهراب و شوهر و فرزندانش (ص) — بخشای گناه من ، همینم مأمول

و در هنگام مراجعت از کربلا سروده‌اند :

بحق پناه زجیران بلدهٔ کرمان — که هست شهر جفا و خصومت و طغیان

در آن زمین بخدا نالم از سکونت خویش — ز بست جود و عدالت مرا بود هجران

شدم مقیم زمینی بدون اهل و انیس — هم از وطن شده مهجور و محفل اخوان

جدا بماندم از اهل فهم و علم و عمل — شدم قرین بشعاع عکوس آدمیان

نه ناقه‌ای بخدا اندر آن مرا نه جمل — بجز محبت اخوانم اندر آن سامان

خدا ز شرّ بدان دارد این گروه مصون — ز غدر اهل خیانت ،ز حیلهٔ شیطان

شنیدنش بود از دیدنش ترا کافی — که هست معنی نامش بفارسی «کرمان»

بحق شکایت آنان برم که یاریشان — بود فریب و بکین جمله اند آفت جان

بود بدوریشان حق حق غنیمت و خیر — بقرب ایشان دوری ز رحمت یزدان

چنان کسان که چو شد ذکر نام آل رسول (ص) — زکین بچهرهٔ ایشان شود پدید نشان

يسعون دهراً على اطفاء نورهم … و قد ابى الله فيه غير اعلان

ولو ذكرت لهم من بعض ما لهم … من الفضائل مضموماً ببرهان

تمد اعناقهم من كل ناحية … ما بين مستنكر منه ولعان

يقول كل صه صه عن فضايل من … قد كان مثلك ذا عين و اذان

فيحسبون ولاة الله مثلهم … وينكرون لهم ذا الفضل و الشان

اليس من قال انى مثلكم بشر … قد قال من فضله ما فوق اقران

فما دعاهم الى ان يأخذوا كلما … و يتركوا كلما ضمت ببرهان

لم يبق فيهم سوى درس الكتاب على —— صبيانهم وهو صنو من گلستان

و كلما ابدعت فى الدين عذبهم … وعذب شرع الهدى فيهم كاسان

حلالهم كل ما حلت بساحتهم … حرامهم كل مفقود لحرمان

قوم اعدوا لهم فى كل واقعة … قوماً شهوداً على زور و بهتان

فيشهدون لهم فى كل ما وقعت … بلا حضور و لا علم و ايقان

كنائحات على الموتى ينحن على … من مات يوماً بعيداً كان او دان

لهم على كل دعوى اجرة قدرت … مقدار ذاك بتزييد و نقصان

معدل بعضهم بعضاً اذا التزموا … و جارح بعضهم بعضاً بأحيان

و اخرون اعدوا للوكالة لا —— يخشون فى الدين من نقص و خسران

کنند کوشش دهری مگر شود خاموش مراین فروغ و نخواهد حقش مگر تابان

اگر تو یاد کنی بعضی از فضائل آل (ص) قرین حجت و برهان و بشنوند ایشان

کشند گردن از هر طرف پی انکار کنند لعن بر آن کس که گوید این سخنان

هر آنکه بینی گوید ترا خموش خموش ز فضل آنکه باندام با تو شد یکسان

گمان‌کنند‌اولوالا‌ٔمر را زحق چون خویش ◦ شوند منکر افضال و رفعت آنان

همانکه گفت منم چون شما ز نوع بشر خود او نگفت مگر فضل خویش بردگران؟

چه خواندشان؟که پذیرند بعضی از کلمات وز آنچه گشت مبرهن شوند روگردان

نمانده بهرهٔ ایشان ز دین بجز تدریس چو از کتاب گلستان بکودکان قرآن

هر آنچه بدعت در دین، زلالشان در کام خلاف مشربشان عذب چشمهٔ ایمان

«حلال» در برایشان هر آنچه کرد حلول «حرام» هر چه‌که محروم‌گشته‌اند از آن

جماعتی که بهر وقعه شاهدان دارند که تهمت است و دوروئی شهادت همگان

همی دهند گواهی بهرچه آرد روی نه با حضور و یقین بل بماجری نادان

چو آن زنان که براموات مویه‌گر باشند بهر که مُرد ز خود یا ز غیرشان گریان

بحسب دعوی تعیین نموده مزد گواه بود زیاد و کم مزد را خود آن میزان

چو لازم آید آرند یکدگر تعدیل کنند جرح چو آید ضرورتی بمیان

گروه دیگر آمادهٔ وکالت خلق زنقص دین نبود باکشان و نی ز زیان

فينكرون حقوقاً يعلمون بها — ولا يبالون من افكٍ و عدوانِ
و يستحلون ان شاؤا الفروج على - من كان من بعد تزويجٍ و احصانِ
و ان يشأ احد منهم يحرم ما — احلّه الله في ايات قرانِ
كان شرع رسول الله (ص) عندهم — سفينةٌ و هم فيهم كسفانِ
يا اهل كرمان قد نلتم مقاصدكم — فيما تريدون من ربحٍ و خسرانِ
تركتم شرع ال الله متبعاً — مسلماً دين فرعون و هامان
في اى دينٍ احلّوا فرج امرأةٍ — في مجلسٍ لرجالٍ طول ازمان؟
ياغيرة الحق انّ القوم قد سلفوا — بيع الفروجِ نكاحاً حين احصانٍ
يصالحون رجوعاً قد جعلت له — حدّ الزواجِ و تأليفاً لأجنانِ
دع ذا ، فذلك جرح غير مندملٍ — كانوا اولاء كذا في كلّ الازمان
لكن هلمّ الى احدوثةٍ عجبت — في ارض ظلمٍ و الحادٍ و طغيانٍ
يساط فرخ الرّسولِ (ص) بين اظهرهم — من غير جرمٍ ولا اثمٍ ببهتانٍ
ولم يقم منكر من اهلِ مجمعهم — يقول يا قوم اياكم و ذا الشان
هذا ابن خيرِ الورى (ص) راعوا لحرمته - واخشوا خصومته يا اهل اضغانٍ
لم ادرِ لو قال يوماً جده لهم — لم لادفعتم عن ابني شرعدوانٍ؟
ما ذا يجيبون مع امكان دفعهم — لهم بأسهل من ايقاظ وسنانٍ

حقوق حقهٔ دانسته را کنند انکار — نه باکشان ز عداوت بود نه از بهتان

دهند اگر که بخواهند حکم حلّ فروج — ز محصنات ،بهرکس که باشد از مردان

هر آنکه خواهداز ایشان کندحرام آنرا — که در کتاب حلال است از ایزد منّان

چنانکه‌گوئی دین رسول حق(ص)کشتی است ـ بنزدشان و در آن هر یکی است کشتیبان

شدید نائل ، کرمانیان ، بمقصد خویش — ازآنچه سود و زیان خواستید در دوران

نموده دین نبی (ص) ترك و از ره تسلیم — شدید تابع فرعون و پیرو هامان

کدام شرع کند عورت زنی تحلیل — برای مردان در مجلسی بطول زمان ؟

ببین تو غیرت یزدان ،سلف فروشی قوم — فروج شوهر داران ، نکاحشان عنوان

کنند صلح رجوعی که دادیش تو قرار — برای الفت دل حدّ ازدواج زنان

گذر از این سخن،این زخم التیامش نیست ــ که بوده اند بهر دوره زین قبیل خسان

ولی بیا بشنو امر تازه ای بشگفت — که در ولایت الحاد و ظلم گشته عیان

بدون جرم و گناهی بتازیانه زنند — بصرف بهتان ، سبط نبی (ص) برابرشان

کسی نخیزد از انکارکای گروه این مرد — بود بزرگ و بدارید دستش از دامان

بود سلیل نبی(ص) پاس حرمتش دارید — ز دشمنیش هراسید ، قوم کین جویان

ندانم آنکه‌نبی (ص)روزی ار بپرسدشان — زنجلم از چه نراندید صدمهٔ عدوان ؟

جواب او چه توانند گفت و دفع عدو — فزون زخفته برانگیختن بدی آسان

هب كان منهم وضيع القدر شرذمة —— الم يكن منهم قوم اولوا الشان

لهم لسان و اعوان و مقدرة   و بسط ايد على الناس بسلطان

يا زين جملتهم يا من سموت على -   سنام علم و حلم فوق اقران

مما اتقيت و ما ذا في غداة غد   تجيب في ودعنا يوما بخذلان

لم لادفعتم عن ابن الطهر (ص) صهركم —— من بعد وسع و انصار و اعوان؟

اليس دعوا كم حب المحب لنا   و بغض اعدائنا عن صرف ايمان؟

اني وحق رسول الله (ص) جدكم   زعمت عذركم في خسر ميزان

ان كنت مستدركا مافات فأت به   حتى تكون لنا البا على الجاني

و ان يكن غير ذا فالله ناصرنا   كفى لنا عونه عن كل اعوان ·

و هم يعادوننا بغضا لدعوتنا   بفضل جدكم لاجدنا الفاني

فان خذلت فخذلان لجدكم   و ان نصرت فربي خير منان

وليس يلحقني من ذاك غير اذى —— في جدكم وهو عندي نحو ريحان

نصرتم ام خذلتم نحن طائفة   نحب جدكم في عين اثخان

لكن نصركم خير لاجلكم   و ان خذلانكم عذر لطعان

فاختر لنفسك من هذين انسبه   لدين جدك يا زيننا لاقران

☆ ☆ ☆

گرفتم آنکه تنی چند داشتند زبون — مگر نبود گرانمایه مردمی ز آنان

تمام صاحب یاران و نطق و قدرت وجود — بمردمان همه احکامشان ز جاه روان

تو ای‌که زیورشان آمدی و رفته ز جاه — بعلم و حلم فراتر ز جملهٔ اقران

هراست از چه و صبح قیامتت چه جواب — زواگذاری امروز ما در این خذلان؟

چرا بیاری داماد خود سلیل رسول (ص) — نخاستید بدین یاوران و توش و توان

مگر نه حب محبان و بغض دشمن ما — بصرف ایمان هستید مدّعی زینسان؟

قسم بحقّ رسول خدا (ص) که جدّ شماست — سبك بمیزان، عذر شما مراست گمان

اگر توانی، بگذشته را تدارك جوی — بمهرما که ببندی بکین خصم میان

و گر بجز این باشد،خدای ناصر ماست — کند کفایت ما یاری حق از یاران

ز کینه دشمن مایند ز آنکه میخوانیم — بفضل جدّ شما، نی بجدّ خویش، کسان

رسد بجدّ شما خواری ار شوم مخذول — خداست گر رسدم نصر بهترین منّان

زخواریم نرسد مرمرا بجز آزار — براه جدّ شما، و آن مراگلی خندان

کنید یاری، یا بشمرید ما را خوار — محبّ جدّ شمائیم گرچه در نقصان

ولی شما را آن به که یاوری جوئید — که می گشاید خذلان زبان بدگویان

هرآنچه زین دوسزاوارتر گزین برخویش — بدین جدّ خود ای زیب همگنان بجهان

☆ ☆ ☆

قَدْ جَدَّدَ اِذْ عَلاَ غَلِيلِى ... اَرْزاءُ حُسَيْنِ الْجَلِيلِ (ع)
ساعِدْ بِبُكاكَ يا خَلِيلِى ... ما اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِيبَةَ

يَبْكِى لِمُصابِهِ الرَّسُولُ (ص) ... قَدْ عَجَّ لِرُزْئِهِ الْبَتُولُ (ع)
قَدْ ناحَ عَلَى النَّبِيلُ (ع) ... ما اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِيبَةَ

تَبْكِيهِ مَلائِكُ السَّماءِ ... وَالْجِنُّ تَضِجُّ بِالْبُكاءِ
وَالطَّيْرُ تَنُوحُ فِى الْهَواءِ ... ما اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِيبَةَ

قَدْ اَصْبَحَتِ الْعُيُونُ عَبْرى ... بِالْحُزْنِ تَرَى الصُّدُورَ زَفْرى
فِى الْخَلْقِ بَدَا الضَّجِيجُ تَتْرى ... ما اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِيبَةَ

قَدْ دَقَّ عِظامَهُ الْخُيُولُ ... قَدْ اَضْنى رِجالَهُ الْكُبُولُ
قَدْ اَنْحَلَ اَهْلَهُ الْخُبُولُ ... ما اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِيبَةَ

اَمْسَيْنَ نِساؤُهُ اُسارى ... قَدْ اَصْبَحَ وُلْدُهُ حَيارى
قَدْ جُزِّرَ صَحْبُهُ جُزاراً ... ما اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِيبَةَ

قَدْ اُثْخِنَ بِالْجِراحِ جِسْمُهُ ... وَانْدَقَّ بِاَثَرِ ذاكَ عَظْمُهُ
قَدْ اُلْقِىَ فِى الْقِفارِ رَسْمُهُ ... ما اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِيبَةَ

تَلُّوا لِجَبِينِهِ عَلِيّاً (ع) ... قَدْ شُدَّ مُغَلَّلاً مَلِيّاً
سَرُّوا بِاَسارِهِ بَغِيّاً ... ما اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِيبَةَ

شد سوز غمم فزون دگر بار — ز اندوه حسین (ع) شاه اخیار
یاریم بگریه‌ات کن ای یار — مَا اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِیْبَةَ

گریان ز مصائبش رسول (ص) است — نالان همه در غمش بتول (ع) است
وز ماتم او علی (ع) ملول است — مَا اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِیْبَةَ

گریند ملکش بسوکواری — جن مویه کنان ز بی قراری
مرغان هوا کنند زاری — مَا اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِیْبَةَ

گریان همه چشمها در این غم — سوزان همه سینه ها ز ماتم
نالند جهانیان دمادم — مَا اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِیْبَةَ

ستخوانش ، سم ستور بشکست — مردان ورا غل گران خست
وز بند اهلش برنج پیوست — مَا اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِیْبَةَ

گردیده اسیر بانوانش — حیرت زده جمله کودکانش
مذبوح تمام یاورانش — مَا اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِیْبَةَ

رنجه تن او ز زخم افزون — ستخوانش شکسته دشمن دون
جسمش بفتاده طرف هامون — مَا اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِیْبَةَ

سجادش (ع) را به بند بستند — و افکنده برو ، جبین شکستند
بر شادی دشمنش بخستند — مَا اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِیْبَةَ

لو شئن نساؤه بكاءا — او ردن من الأوام ماءا
قد دق رؤسها ولاءا — ما اعظم هذه المصيبة

ويلا سلبوا حلى الصبايا — سحقا، حملوهم سبايا
من فوق صعابهم عرايا — ما اعظم هذه المصيبة

يامولاى عبدك الكريم — الرق الخاطى الأثيم
فى نظم رثاك مستديم — ما اعظم هذه المصيبة

لاقنوة لى سوى ولاكم — ان يذكر رزؤكم بكاكم
انساه بلاءه بلاكم — مااعظم هذه المصيبة

☆ ☆ ☆

تعززت يا من عنده العز خاشع — لدى عزه كل الأعزة خاضع
به العزة اعتزت كذاك به اعتلى العــلى وله كل البرايا بواخع
لك الحمد فيما قد قضيت ولم تزل — حميدا و ما تقضيه خير و نافع
ولم تقض الا الخير ان رضيت به — نفوس او استعفتك اخرى جوازع
لك الحمد فى كل المصائب انما — يلام ظلوم باشر الظلم تايع
فنقص الورى منهم و منك كمالهم — و هم اهل ذم و الثنالك ناصع
لك الحمد فيما قد بليت و ان غدت — له الكبد حرى و العيون دوامع

گر قصد زنان او بکا بود | یا خواهش آبی از ظما بود
سر کوبی خصم ناسزا بود | مَا اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِيبَة

شد زیور کودکان بیغما | گشتند اسیر قوم اعدا
بی پرده بر اشترانشان جا | مَا اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِيبَة

بر درگهت ای خدیو ایّام | عبدی است کریم و غرق آثام
در نظم مراثی تو مادام | مَا اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِيبَة

جز مهر شما نباشدش زاد | گرید ، غمتان چو آورد یاد
زین غصّه غمش برفت بر باد | مَا اَعْظَمَ هٰذِهِ الْمُصِيبَة

☆ ☆ ☆

زهی عزیز خدائی که عزت او را رام | بنزد رفعت او پست هر بلند مقام
بدو عزیز بود عزّ و رفعت است رفیع | خضوع نزد خداوندیش بجسته انام
ترا سپاس خدایا ، بهرچه رانی حکم | ستوده ای و همه خیر با شدت احکام
نبوده حکم تو جز خیر، جمعی ار خشنود | و یا بعکس ز بعضی ربوده است آرام
ترا بهرچه مصیبت دهی سزاست سپاس | ملوم آنکه بجور و ستم کند اقدام
ز نفس خلق بود نقصشان و از تو کمال | سزد نکوهش آنان ، ثنا ترا مادام
بأبتلای مصائب ستایمت وگرم | جگر پر آتش و چشمان پر آب از آلام

بليت بارزاء النبي و اله (ص) — لديها مصيبات الدهور مشانع
و اعظمها رزء تدكدك دونه — بنى الدهر والافلاك منه سواكع
مصاب حسين (ع) يالها من مصيبة — عليها قلوب العالمين فواجع
فداوك نفسى اى رزئك اقتفى — ويعجز عن احصاء تلك البوارع
تذكرت ما قد جاء فى رزء قاسم (ع) — و كان صبيا لم تنله الفجايع
فلما راى ان الحسين (ع) قد ابتلى — وليس له عون و حاط الفواقع
دنا من حسين (ع) سائلا ان يجيزه — الى حرب اهل البغى و هو مسارع
فلما راه عمه فى صبائه — يريد قتال القوم و الحرب باذع
بكى فبكى الطفل البزيع واجهشا — الى ان اتاه الغشى و الطفل رايع
فمانعه العم الروف فلم يزل — يقبل ايديه و فى الاذن طامع
الى ان قضى المقدور ارضاء عمه — فاذنه و الطفل كالليث زامع
فقام بوجه اشرق الجمع ضوؤه — كفلقة بدر فى الدجية لامع
يقول انا ابن المجتبى (ع) ان جهلتم — و سبط النبي المصطفى (ص) لايضارع
وهذا حسين (ع) كالاسير بارضكم — رهين بايديكم غريب و ضايع
فقاتل كالليث البسيل نعم هو ابن ليث الوغى و الفرس فيهم طبايع
فالقى الى النيران منهم بجولة — ثلثين ثم ازداد خمسا يدافع

قرین غم شده‌ام از غم محمّد و آل (ص) حقیر و زشت بـرِ آن مصائب ایّام

بزرگتر غم ایشان کز آن گسست و گسیخت جهان و چرخ برین راز هم بنا و نظام

بود مصاب حسین (ع) آن چنان مصابی سخت ــ که کرده قلب عوالم دچار رنجِ مدام

ره کدام غمت بسپرم فدای تو من که زیرکان نتوانند ضبط آن ارقام

مرا از آنچه بقاسم (ع) رسید آمد یاد که بود کودك و از غم نبرده تلخی کام

چو دید بی کس و بی یار ابتلای حسین (ع) ــ احاطه کرده بلا یا بر آن امام همام

سوی حسین (ع) شتابان نهاد روی نیاز پـی اجازهٔ پیکار آن گروه لئام

چو دید شه خطر جنگ و او بخردی سال نموده عزم نبرد سپاه خون آشام

گریستند و چنان گریه را پذیره شدند که طفل مضطرب آمد ز هوش رفت امام

بداشت عمّ رؤفش ز جنگ و او پی اذن بدست شاه همی بوسه زد بأستر حسام

که تا رضایت شه را رقم بزد تقدیر بأذن عم بوغا رخ نهاد چون ضرغام

نمود روی و بدشمن بتافت چهر منیر چنان به تیره شبی پاره‌ای ز ماه تمام

بگفت اگر نشناسید من سلیل حسن (ع) بدون همتا جدّم، بود رسول انام (ص)

بسر زمین شما باشد این غریب حسین (ع) اسیروار گروگان خصم بد فرجام

چو شیر حمله ور آمد که بد بطبع دلیر سلیل آنکه بد او جنگ را هژبر کنام

فکند سی تن از آنان بحمله‌ای به جحیم فزود پنج دگر همچنان بدست حسام

يذوب فؤادى حين اذكر انه — صبى ضئيل لم تصبه الوقايع

عليه قميص مفرد و ازارة — و نعلان ذبا عن حماه يصارع

ولم يرحموه من شقاوة نفسهم — و قد اثخنوه بالجراح طلايع

الى ان تولاه ابن سعد بعضبه — و فلق منه الهام والطفل ضارع

فالقاه من فوق الجواد على الثرى — فنادى ايا عماه انى وادع

فجاء اليه شبل حيدر (ع) خلته — كصقر تدلى وهو فى الصيد طامع

فجاء اليه و الخيول بجولة — فغاص خلال القوم و هو مقارع

وشد على الكلب ابن سعد بصارم — فقد يدا منه فهاج التوابع

فوا لهفتا اذ هاجت القوم جملة — على جثة ابن المجتبى (ع) و هو ضاجع

علا عثير فى البيد كالليل لم يكد — يرى العين شيئا و استجم القوارع

و يجرى عليه الخيل من كل جانب — فدق بها احناؤه و الاكارع

الى ان توفى تحت وطء سنابك — طحينا سحيقا لا نصير و شافع

و خاض حسين (ع) فى الجموع مجادلا — فيفرى و يرمى لم يذده الروادع

الى ان اباد القوم و القترة انجلت — فصادف شلوا حطمته الذرايع

فقام عليه قائلا يا بنى قد — يعز على اليوم اذ انت هانع

فتدعو ولا تلقى مجيبا و ان يجب — مجيب فلاعون ولا هو رادع

گدازدم دل چون آورم بیاد که بود ضعیف طفلای و نفکنده وقعه‌اش در دام

بپای موزه و برتن ازار و پیرهنی بدفع خصم بحالی چنین نموده قیام

بر او ز فرط شقاوت نکرد رحم عدو طلایه خست تن او بنیزه و صمصام

در آمدش ز قفا ابن سعد ازد و شکافت سرش به تیغ و شد از پای طفل سرو خرام

بروی خاك بیفکندش از فراز سمند بخواند عمّ و بگفتا سر آمدم هنگام

شتافت جانب او شبل حیدر کرّار (ع) چنانکه باز شکاری بقصد صید حمام

بسوی وی شد و اسبان بتر کتاز نبرد شکافت قلب سواران بقهر و سطوت عام

سپس بر آن سگ شوم (ابن سعد) تیغ براند ـ فکند دستش و از جا بـر آمدند اقوام

دریغ و درد از آن دم که خاست شور جدال ـ بجسم قاسم (ع) و بر خاك خفته‌اش اندام

بلا نمود رخ و شد چنان غبار بدشت که چشم هیچ نمی‌دید چون بشام ظلام

بتاختند ستوران بجسمش از هر سوی ـ شکست و خرد شدش دست و پا و جمله عظام

سپرد جان گرامی بزیر سمّ ستور غریب و فرد و بهم گشته جسم او ادغام

میان قوم دغا همچنان بجنگ حسین (ع) زدیّ و کشتی و منعش نه از رماح و سهام

چو گشت فرقهٔ اشرار و بر نشست غبار بهم شکسته تنی دید رنجهٔ اقدام

ستاد و گفت بود بر من ای پسر دشوار خمیده بینمت اندام و زهر مرگ بجام

مدد بجوئی و ناید کسی و گر آید نیارد آنکه ترا نصرتی دهد انجام

فبعداً لقوم قاتلوك ببغيهم —— ظمياً و وحش البيد في الشط كارع

فقال الصبي حاضنا لعظامه —— يخط برجليه العرا و هو ساكع

فجاء به هدنا مصارع صحبه —— فالقاه في من قد حوته البلاقع

ايا معشر الكفار يا من نسبتموا —— الى الدين انتم عن حماه شواسع

شهدتم على الاعلام ان محمداً (ص) —— رسول الى كل الورى و هو شافع

كفرتم و احرقتم من الحقد بيته —— و اهلوه بالعدوان منكم ضوايع

فمنهم قتيل بالدماء مضرج —— و منهم اسير في السباسب شاسع

و منهم طريد عن مساكن اهله —— و منهم مدى الاعوام في السجن رايع

و ذلكموا احقاد بدر و خندق —— و كسرهم الاصنام و السر ذايع

و ان شئتموا ان تستروا الكفر بالهدى —— فلم تخبأ النيران قط البراقع

فتلتم بلا ذنب طردتم بلا اذى —— اسرتم بلا جرم دعتكم مطامع

فحمداً لربي حيث لم تبلغوا المنى —— فدنيا كم الخسران و الدين ضايع

فيا ال طه (ص) انني في مديحكم —— داوب و في نشر الفضائل صادع

و اعلم اني قاصر في ولائكم —— و ان قيل في قد غلا و هو والع

كريم بن ابرهيم عبدكم الذي —— بكم و اصل عن غيركم هو قاطع

عليكم صلوة الله مادام ملكه —— و ما ساجد صلى لربي و راكع

کشندگـان ترا لعن حق که داشتـه‌اند — مباح ،آب روان بر وحوش و بر تو حرام
سپس بحفظ عظـامش بزیـرکش بگرفت — سپرده بـود روان، بر زمین کشیدی گام
بسوی مصرع یـاران خـود بـآرامی — ببرد و هشت تنش جزو کشتگان عظام
ایـا معاشر کـفـار و قـوم زشت شعار — بنام مسلم و بس مـانـده دور از اسلام
باینکه هست محمد(ص) رسول وشافع خلق — بـهر منـاره بـفریـاد داشتید اعـلام
ز دین برون شده خانش بسوختید زکین — تبـاه ، جور شمـا کرد اهـل بیت فخام
بخون خـود شده آغشته آن یکی مقتول — اسیر و دور دگر یك براه کـوفه و شام
یـکی ز مسکن مألـوف رانـده و مهجور — یکی بز نـدان در طول مـدّت اعـوام
نماند راز نهان ، بود کینه‌تان دیـریـن — ز بـدر و خندق و در هم شکستن اصنام
بدین نهفته اگر کفر خویشتن خواهید — نکرده هیچ حجابی نهان شرار و ضرام
بکشته بی گنـه و رانده ایـد بی آزار — اسیر کـرده بـلا جرم ، در هوای حطام
سپـاس حـق که نبردید راه بـر مطلوب — جهان بباخته، دین را ز دست داده زمام
بمدحتان بودم جُهد وجهد ،آل رسول (ص) — بنـشر فضل شمـا خـاسته بصبح و بـشام
قـصور خـویش بـدانـم بـراه مهر شما — حریص و غالی اگر چند می‌نهندم نـام
کریم ، پـور براهیم بنده ایست چنانك — ز غیر رسته و پیوسته بـا شماست مـدام
بطول ملـك خـدائـان ز کردگـار درود — کـنـد بطاعت او تـاکسی بـدهـر قیام

يا قلبُ مالك في البلا يا تجزعُ ... انَّ الجزوعَ مِنَ البلا لا يمنعُ

انَّ الجزوعَ يهدُّ ركنك و الذى ... اصمته انبال القضا لا يرجعُ

اِصبر فصبرُ المرءِ مفتاحُ الفرجِ ... للصّبرِ احدى الحسنيين موزَّعُ

ما دمت في الدّارِ الدّنيّة لم تزل ... غرضَ المنايا و البلايا شرَّعُ

والدّائراتُ قسيُّها و سهامُها ... تترى نوائبها فأين المدفعُ

انَّ البلايا زاجراتٌ للفتى ... فعساه عن ربعِ التّنائى ينزعُ

انَّ البلاءَ هديّةٌ من ربّه ... فتلقّها و اشكر لما بك يصنعُ

واللهِ لم ار للسّلامِ فضيلةً ... الّا على الضّعفى السّلامة اوسعُ

دعةُ الجسومِ بوارُ روحٍ و البلا ... فيها لروحٍ راحةٌ و تمتّعُ

لا تؤثرنَّ سلامةَ الفانى على البـــــــاقى و انت دوام خيرٍ تطمعُ

من اجلِ ذلك اثرت حججُ الورى ... محنَ الدّهور وللهمومِ تجرّعوا

منهم بمنشارِ الجفاءِ مقدّدٌ ... منهم بسيفِ الظّالمين مبجّع ١

منهم لقد سلخوا شقاءً جلده ـــــ منهم لقد وئدوا و منهم جدّعوا ٢

منهم لقد رجموا و منهم شتموا ... منهم لقد ظلموا و منهم منعوا

منهم لقد فلقوا عتوّا قرنه ... منهم لقد ارداه سمٌ منقعُ

---

(١) مقطّع (٢) حبسوا ٠

دلا بنـزد مصائب ترا ز چیست فغـان | ممانعت ز بلا با جزع چگونه توان ؟
بـهم شکسته ز زاری شوی و نـاید باز | کسی که تیر قضایش همی برد ز میان
شکیب جو که فَرَج راست صبر مرد کلید | بـود یکی ز دو فرجـام نیك بهرهٔ آن
در ایـن سرای زبـونـی نشانهٔ آجـال | چـو نیزه های رسایند نـائبـات جهان
کمـان سپهر و پراکنـده تیـر ها آلام | گریـز گاه نـدانـد کسی که گشت نشان
دهـد همـانـا آزاده را بـلایـا پـنـد | بـود که دل کند از دار دوری و حرمان
بدانکه هـدیهٔ پروردگار خویش بلاست | پذیر و شکر کن از آنچه آیـد از یزدان
سلامتی را فضلی نـدیـده ام ، بـخـدای | مگر بـرای ضعیفـان و وسعت آنـان
هـلاك روح بآسایـش تـن است قریـن | بـلای تن سبب انبسـاط و راحت جـان
مـده سلامت دنیا بـر آخرت ترجیح | چـو مرتر است طمع درنـعیم جـاویدان
گزیدگان خـدا زیـن سبب گزیـده بـلا | زدنـد جام غم دهر و ابـتـلای زمـان
دو نـیـم پیکر بعضی بضرب ارّهٔ جـور | جدا ز تن سر بـرخی بـصـارم عـدوان
تنش ز پوست مجرّد یکی ز خصـم شقی | یکی بحبس و یکی زنده زیر خـاك نهان
شنیده‌آن یك دشنام و دیگری شده رجم | ستم رسیده یکی ، وآن زحقّ خود بکران
یکی ز سرکشی دشمنش شکافـتـه فـرق | یـکی ز سمّ نقیعش هـلاك گشتـه روان

. . .

مِنهم مريض بالحديد مكبل — مِنهم اسير بالسياط مقنع
مِنهم بانواع المصائب مبتل — و عليه كل النائبات موقع
و هوالحسين (ع) قتيل عبرة كل من — عرف الاله و بالوجود ممتع
واحر قلبي حين جاء مضرجا — بدم الى خيماتهن يودع
فدعا الرضيع وجف فوه من الظما — حتى يقبل منه وجها يلمع
فراه يقلق في القماط من الظما — و من الطوى متلمظا يتضوع
فتناول الطفل الضئيل و قال يا — ويلا لقوم فيك لا يتورع
و خصيمهم يوم النشور محمد (ص) — و عذابهم بين البرية اشنع
بينا يناغيه فجاء من العدى[1] — سهم فارواه بكأس يجرع
اصماه في حجر الحسين (ع) فيالها — من كربة منها الجبال تصدع
اخذ الدماء بكفه فرمى بها — نحو السماء و قطرة لاترجع
فدعا حسين (ع) رب تعلم ما بنا — هون على مصيبة لا تدفع
يا رب لا تجعله اهون حرمة — من شبل ناقة صالح(ع) لما دعوا ا
فرأى ولا باق له من صحبه — و بنوا ابيه كلهم قد صرعوا
والقوم قد عزموا على قتل امرىٍ — ابدا بثوب الذل لا يتلفع

---

(١) اى يوم القيمة.

یکی مریض و بزنجیر آهنین در بند — یکی اسیر و تن از تازیانه اش لرزان
یکی دچار بأنواع نائبات سپهر — وجود اقدس او بهر حادثات مکان
خود او حسین (ع) بود کشتهٔ سرشك هر آنك — شناخت ایزد و نور وجود از او تابان
فغان ز سوز دلم چون بجسم خون آلود — سوی خیام حرم شد پی وداع روان
دهان ز تشنگیش خشك و خواند طفل رضیع — که بوسدش پی بدرود چهرهٔ رخشان
بدید مضطربش از عطش درون قماط — بگریه ، گشت زبانش ز جوع گرد دهان
گرفت طفل ضعیفش که وای بر آن قوم — که در ره تو نیارند بیم از رحمان
خصیمشان بقیامت محمد (ص) است و بود — عذاب جمله بتر از تمام آدمیان
هنوز داشت سخن با پسر که از دشمن — رسید تیر و چشاندش ز چشمهٔ حیوان
بخون طپاندش در دامن حسین (ع) ای وای — از این مصاب که بشکافت کوههای گران
گرفت و ریخت بکف خون او بسوی سما — ز آسمان بزمین برنگشت قطرهٔ آن
بگفت از آنچه رسد داورا توئی آگاه — بلای حتم ، بفرمای بر منش آسان
مدار حرمت این طفل پست تر یارب — ز شبل ناقهٔ صالح (ع) بحشر در میزان
سپس بدید ز یاران کسی نمانده بجای — برادران و کسانش بخاك و خون غلطان
بقتل مردی بنموده خصم دون آهنگ — که هیچ گاه نپوشیده جامهٔ خذلان

۰ ۰ ۰

شدّ الحزام على الممات موطّناً نفساً على قتلٍ ولا يتكعكع ١

فدعا بنسوته و اهل خيامه حان الفراق الا هلمّ نودع

برز النّساء من الخدور صوارخاً بالويل قد غمر الذيول الادمع

منها تنادي بالوداع بزفرة منها تنادي بالفراق و تضرع

فعلت سكينه بالبكاء و قد جرت منها الدموع الى ابيها تسرع

قالت ءاستسلمت للموت الذي قد حلّ ليت الروح مني ينزع

فأجابها كيف التفصّي بعد ان باد الحماة وليس عنه مدفع

قالت فارجعنا الى اوطاننا فلعلّنا بحمى النبي (ص) نمنع

فأجابها هيهات لو ترك القطا لغفا و نام بوكره لايقلع ٢

قالت اذاً من في البلاء ملاذنا والى حمى من نستجير و نفزع

من لليتامى بعد موتك يا ابه من للصبايا بعد ذلك مرجع

من للنساء الثاكلات اذا غدت بين الأعادي ضايعات مفزع

ان حلّ نازلة و نحن ضعائف حسرى سبايا ضرّنا من يدفع

فأجابها يا نور عيني اصبري لاتجزعي فالله عنكم يمنع

والله ناصركم وليس بخاذل من كان ناصره وليس يضيع

---

(١) لايجبن (٢) لم يتحير .

پذیره گشت شهادت بدون بیم و هراس   بعزم مرگ بمردانگی ببست میان
بخواند پردگیان و زنان که پیش شوید   وداع را که قریب است موسم هجران
برون شدند خروشان ز خیمه اهل حرم   ببانگ ویل و روانشان سرشك بر دامان
یکی بآه بر آورده بود بانگ وداع   یکی ز سوز جدائی بناله بود و فغان
ز غم سکینه خروشان فشاند اشك و بگشت   روان بسوی پدر با شتاب مویه کنان
بگفت ای پدر آیا چنین شدی تسلیم - بمرگ خود ؟، ز من ای کاش می نماند نشان
بگفت پاسخ او چون توان رهائی جست   پس از هلاك کسان ، از اجل گریز چسان
سکینه گفتا ده باز گشتمان بوطن   که درحریم نبی(ص) ایمنی است ازدوران
جواب گفت اگر ترك گشته بود «قطا»   در آشیان خود آسوده خفته بود چنان
بگفت حال چو این است کیست ملجأ ما   ز حادثات و که باشد پناه و یاورمان
ز بعد مرگ تو غمخوار این یتیمان کیست   پناه سوی که آرند جمع دخترکان
زنان غمزده افتند چون بچنگ عدو   بحال زار و تبه ،کیست مفزع ایشان
اگر رسید بلائی و ما گروه ضعیف   همه اسیر و بحسرت ، بنزد کیست امان؟
جواب گفت که ای نور هر دو دیدهٔ من   شکیب جو که کنند حفظ ایزد منّان
خداست یاورتان و آنکه را خداست معین   تباه کی شودش حال و کی برد خسران

• • •

فدعا علىَّ بن الحسين (ع) مودعاً ‏ دنفاً و من عظم البلا يتفجع

اوصى اليه لأنه من بعده ‏ خلف لأسرار الامامة مودع

ثم التوى نحو الاعادى مصلتاً ‏ سيفاً كبرقٍ فى الدجية يلمع

و غدا يصول عليهم قد خلته ‏ اسد العرين على الظبا يتطلع

اوريح صرٍ ثائراً فى فدفدٍ ‏ يذرى الاعادى كالهشيم و يقلع

انى يجلجل فالمغافر صيب ‏ انى يزمجر فالمعارك بلقع

و كأن عزريل اوى فى عضبه ‏ او جبرئيل سنامه مستربع

انى تولى فالمحارب مجفل ‏ انى توجه فالعدى متقشع

من ذارأى شخصاً وحيداً غائصاً ‏ فى لجة الاعداء لا يستبشع

و بنوه صرعى و العساكر قتلت ‏ و الجسم مجروح فلا يتخضع

و يغوص فيهم لايبالى سيفهم ‏ و سنانهم و سهامهم لايجزع

ظمآن مفقود الجنود مسهداً ‏ بجروحه يغزو ولا يتخشع

ان تعجبن فاعجب من استبشاره ‏ ماهاج نار الحرب هذا ابدع

من ذا رأى مستيقناً فى حتفه ‏ قد حاط اهليه اللئام الرضع

يرمى و يبجع يالها من قوة ‏ عن درك افهام البرية ارفع

حتى اذا نزل القضاء بحتفه ‏ نادى ابن سعد مالكم لا ترجعوا

سپس بخواند علی (ع) را پی وداع به پیش - که بد مریض و ز سنگینی بلا پژمان

بدو نمود وصیّت که جانشین او بود — محلّ سر امامت ، امین راز نهان

سپس بتافت عنان سوی خصم وصارم او — چنان به تیره شبی برق بود در لمعان

بقهر حمله‌ور آمد بر آن سپه گفتی — ببسته راه بخیل غزال شیر ژیان

و یا تو گفتی بر ریشه کن نمودن خصم — بطرف هامون چون باد صرصر است وزان

بهر کجا بخروشید ریخت باران خُود — بهر طرف که بزد نعره قفر شد میدان

چنانکه گفتی در تیغ اوست عزرائیل — ویا همی بودش جبرئیل پشتیبان

از او گریخت مبارز ، نهاد هر سو روی — ز هم گسیخت سپه ، هر کجا بتافت عنان

که دیده یکتنه فردی زند بلجّهٔ خصم — بدون آنکه کراهت دهد ز خویش نشان

جنود کشته و ابناء ش اوفتاده بخاك — بدن جریح و نه بگشاید او بلابه زبان

شود شناور دریای خصم بی پروا — نباشدش جزع از بیم تیغ و تیر و سنان

نیارمیده بشب ، تشنه کام و بی لشکر — جریح ، رزم زند ، منکسر ندارد جان

گرت شگفت بود ،کن عجب که گونه شگفت - ز تاب آتش پیکار ، زین عجب چندان

که دیده آنکه بود بر هلاك خود بیقین — احاطه کرده حریمش ز کین گروه خسان

کشد ز خصم و بخاك افکند زهی نیرو — که برتر است ز ادراك فکرت انسان

که تا شهادت اورا قضا نمود نزول — بباز گشت سپه زابن سعد شد فرمان

يا ويلكم هذا ابن قتال العرب —— و مبيدهم و هو البطين الأنزع(ع)

حوطوه من اطرافه بجموعكم ـــ و ارموه بالانبال حتى تصرعوا

ثم اقصدوه بسيفكم و رماحكم ـــ و عصيكم و سياطكم لا تقلعوا

يالهف نفسي اذ اتته نبالهم ـــ كالغيث تترى شرعاً تتدفع

حتى غدا جثمانه كعقابة ـــ و دماؤه من كل عضو همع

يالهف نفسي حين حالت رجفهم ـــ بين الخيام و بينه و تشنعوا ١

فاضطر لهفي ثم نادى صارخاً ـــ يا شيعة الفجار عن اهلي دعوا

ان لم تكونوا مومنين بربكم ـــ و بعودكم يوم النشور تصنعوا

ان كنتموا عرباً فقوا احسابكم ـــ عن عاركم بين الكرام تورعوا .

ناداه شمر يا ابن فاطم (ع) ماترى —— ماذا تقول وليس فيهم مسمع

قال الحسين (ع) انا الذي قاتلتكم —— و تقاتلوني حاربوني او دعوا

اما الحريم فما عليها مأثم ـــ شر العتاة عن العواتق فامنعوا

صاح اللعين على الأراذل انه ـــ كفؤ كريم فاقصدوه و اجمعوا

و اليكم عن اهله و عليكم ـــ نفس الفتى فهو الكريم السلفع٢

فتوجهوا نحو الحسين (ع) كأنما ـــ كل بسفك دم الأله تشرعوا

---

(١) تهيأوا للقتال و اسرعوا . (٢) الشجاع .

که ای سپه بشما وای این سلیل علی (ع) است ـ بطین اَنْزَع و قتّال عُرب و مرگ یلان۱

بر او احاطه زهر سو کنید جوق بجوق — به تیر باران بر خاك افکنیدش هان

به تیغ و نیزه سپس سوی او کنید آهنگ ـ به تازیانه و چوبش برید تاب و توان

دریغ وحسرت من چون پیاپی از هر سوی ـ رسید تیر رسایش ز خصم چون باران

بشد ز تیر عدو جسم اطهرش چو عقاب — ز عضو عضو تنش بود خون پاك روان

دریغ و حسرتم از آن زمان که شد حایل — میان او و حرم جنگجوئی دونان

فغان که بانگ زد از روی اضطرار آن شاه — هلید اهل من ای شیعیان بوسفیان

بود نه باورتان گر خدا و رستاخیز — دمی بخویش بگیرید صورت ایمان

گر از نژاد عرب آمدید حفظ کنید — ز ننگ خود حسب خود میانهٔ مردان

بگفت شمر چه میجوئی ای سلیل بتول (ع) ـ سخن چه گوئی و کس نشنود ترا سخنان

حسین (ع) گفت منم آنکه باشماست بجنگ ـ کنید جنگ و یا ترك کینه و طغیان

ولی حریم مرا زین میان گناهی نیست — شوید مانع این سرکشان ز پردگیان

بدان لئام بزد بانگ آن لعین که بود — حسین (ع) کفو کریمی و قصد او شایان

رخ از خیام بتابید و جمله حمله برید — بشخص او که کریم است این ستوده جوان

نهاد جانب شه روی ، آن سپه گفتی — بسفك خون خدا دین طلب کنند اینان

---

۱ ـ مراد از بطین انزع حضرت امیراست علیه السلام یعنی مملو از علم و بری از شرك ۰

روحي فداء شفاهه اذ جف من — عطش و كاد من الظما يتلذع ١
مهما توجه نحو نهر صده — عن نيله منه اللئام الرضع
حتى اذا بلغ الأوام من الحشا — قصد الفرات لعل فيه يكرع
فاتاه من فرط الظماء فقال يا — فرسي تناول لست قبلك اكرع
فابى البهيمة ان تذوق و لم تذق — غرف الحسين (ع) اذا لئيم اكوع
نادى الحسين (ع) اكارع متلذذا — هتكوا خباياك الجنود و وزعوا
فرمى المياه و صار يركض كاشفا — للقوم نحو خيامه يتطلع
اذا الخيام بحالها فتبينت — ان كان ذلك حيلة و تخدعوا
يالهف نفسي حين ودع ثانيا — توديع محتضر يئوس ينزع
اذ قال يا مهلا بنات محمد (ص) — اصبرن اذ نزل الذي اتوقع
البسن ازرة فقد حل البلا — اعددن ليس عن البلية مدفع
يالهف نفسي اين كنت عشية — و الازر قد سلبت و خمر ترفع
و رؤسهن مكشفات حسرا — اذن لها انخرقت و قرط ينزع
ان شئن ان يبكين حينا حسرة — يمنعن عنه و بالسياط تقنع
يالهف نفسي اين كنت و حرقوا — خيماتهن و بالعواتق اوقعوا

(١) يحترق.

فدای هردو لبش جان چو ازعطش پژمرد　　ز تشنگی بجگر داشت آتشی سوزان
چو رو بنهر نهادی ، مرآن گروه زبون　　شدند مانع آن شهریار تشنه لبان
چو التهاب عطش زد شراره اش بدرون　　سوی فرات بشد بهر آب در جَوَلان
ز تشنگی بدرون تاخت نهر را و بگفت　　که ای فرس نخورم آب تا ننوشی از آن
سمند سر بزد از آب و شاه جرعه گرفت　　از آن لئام بناگه خسی گشود زبان
که ای حسین (ع) بلذّت همی بنوشی آب　　همه خیام تو تاراج کرده لشکریان
بریخت آب وجهاند اسب وحمله برد وگشود ـ ره خیام که آگاه گردد از نسوان
حریم خویش بدان سان که بود دید بجای　　نهفته کید عدو زین کلام گشت عیان
دریغ وحسرت من چون دوباره کرد وداع　　وداع محتضری در گذشته‌ای از جان
بگفت گیرید آرام ای بنات رسول (ص)　　که آنچه می طلبیدم نزول یافت همان
فرا رسید بلا ، جامه‌های آن پوشید　　که از بلا نتوانید گشت رو گردان
دریغ و حسرتم ای شاه دین کجا بودی　　بشامگه که ربودند جامه های زنان
برهنه سر همه در حسرت از تطاول خصم　　دریده گوش و جدا گوشوارهٔ همگان
بخواستند بحسرت گریست گرگاهی　　بتازیانه از آن منع کرد دشمنشان
دریغ و حسرتم ای شه کجا بدی که عدو　　خیام پردگیان سوخت تا کُشد آنان

• • •

يالهف نفسي اين كنت و شردت ... بين الخيول تصيح اذ لا مفزع

ما بين عاثرة بذيل حيائها ... و سليبة بالطعن منهم تصرع

يا لهف نفسي اذ توجه نحوهم ... مستسلماً و الى الشهادة ينزع (١)

قد احدقوا بسيوفهم و رماحهم ... بمناخه و على التقاتل اجمعوا

حتى رماه ابو الحنوق بنبلة ... وقعت بجبهته الكريمة تصدع

فأتاه سهم ذو شعوب اسقيت ... بسمومهم و بقلبه قد اودعوا

واحر قلبي اذ تفتر عنده ... فهوى صريعاً في الثرى يسترجع

يا عرش كيف تظل بعد سقوطه ... يا فرش كيف تقل بعد و توسع

يا ريح كيف تهب بعد ذهابه ... يا بحر كيف بك السفين تقلع

يا شمس كيف بزغت بعد خسوفه ... يا بدر كيف طلعت و هو مدقع

يا سيدي اي المصائب اشتكي ... و لأيها ابكي ،لأي اجزع

لم اقض حق مصابكم ولو انني ... ابكي دماً فيكم و كلي مدمع

ان الكريم حيوته راث لكم ... لمصابكم متوجع متفجع

ان لم يكن يوم الوقيعة حاضراً ... اليوم في نظم المراثي مولع

شغلي بكم و بذكركم و بكائكم ... عما سواكم في البرية انزع

---

(١) يشتاق

کجا بدی که بهامون میان خیل ستور　　زنان بی کس بگریختند صیحه زنان

گرفته دامن بعضی بپا ، فتاده بروی　　بخاك برخی از نهب خصم و طعن سنان

دریغ و حسرتم از آن زمان‌که کردآهنگ ــ بسوی خصم و بجان مرگ را ببسته میان

گرفته گرد خیامش به تیغ و نیزه سپاه　　بقتل یوسف دین گشته متحدگرگان

فکند جانب شه تیر بوالحنوق لعین　　شکافت جبههٔ نورانیش از آن پیکان

رسید تیر دگر چند شاخه زهر آگین　　بقلب آنکه بد او قلب عالم امکان

فغان ز سوز دلم چون شدش جوارح سست　　بذکر «اِنّا لله» شد بخاك طپان

پس از سقوط شه ای عرش سایه چون فکنی ــ فراخی تو شگفت ای زمین بر اهل زمان

چگونه میوزی ای باد بعد رفتن او　　چگونه بحر ، ترا کشتی است در جریان

خسوف کرده شه، ای مهرچون نمودی روی ؟. بخاك خفته شه،ای ماه چون شدی تابان؟

بزرگوارا ، نالم من از کدام غمت　　جزع کنم ز کدامین و گردم اشك فشان

هنوز حقّ مصاب شما ادا نکنم ـ گراشك گردم و آن خون وخون ز دیده روان

بود ملول بطول حیات خویش کریم　　بحزن و ماتمتان دردمند و مرثیه خوان

بدشت ماریه آن روز گر نداشت حضور　　کنون حریص مراثی است تاکند جبران

بکاء و ذکر شما مرمر است پیشه مدام　　جدا بغیر شما از تمام عالمیان

• • •

لا ابتغي دِيناً بِغيرِ ولائِكم عمّا يغاير حبّكم متورّع
صلّى الإِله عليكم ما دمتم سبب الوجودِ و نوركم يتشعشع
و وليّكم مِن فضلكم بِولائكم بِثيابِ رحمةِ ربِّه يتلفّع
و عدوكم نار النوى شملتهم ما هم ناوا و عذابهم لا يردع

☆ ☆ ☆

حمد من مِن جودهِ الاعيان و الاشباح ابدع
اذ بدا من وجهه الوضاحِ نورٌ فتشعشع
جلّ عن ادراكِ افهام البرايا فِي علاه
و تعالى كنهه عن مبلغِ الأوهام احمع
غاب ذاتاً و تجلى قدرة فِي كلّ شيٍ
نورها مِن كلِ ما فِي عرصة الايجادِ يسطع
و هو نورٌ احمديّ (ص) فاق قدساً كلّ فائق
كلّ موجودٍ لدى عِزتِه بِالذّلِ يخشع
صلوات الله ما كرّ الجديدان عليه
و على عترتِه (ص) ما فاح مسك و تضوّع ١

---

(١) انتشر ريحه .

بجز ولای شما نیست در جهانم دین | وز آنچه مانع مهر شماست رو گردان
همارہ تاکه شمائید باعث ایجاد | کنید تاکه تجلّی، درود ایزدتان
هر آنکه دوست شما را بمهرتان مستور | بستر رحمت پروردگار کون و مکان
مدام تاکه ز قرب شما بود محروم | بنار دوریتان خصم بد گهر سوزان

✡ ✡ ✡

سپاس آنکه از جود آفرید اشباح و اعیان را
چو بر اشراق نور افروخت آن رخسار تابان را
ببالائی بود از درك افهام بشر برتر
بلندی جسته کنهش منتهای وهم انسان را
بذات خویش پنهان، قدرتش در ما سوی ظاهر
گرفته نور پاك او فرا ذرّات امکان را
فروغ احمدی (ص) کش قدس ازهر برتری برتر
خضوع آورده موجودات آن اجلال شایان را
شود تا روز و شب تجدید و بوید نافه در گیتی
درود ایزدی او را و آلش (ص) جمله نیکان را

• • •

قام ما بين البرايا في مقام الله اذ لم ـ

يدرك الابصار منه غيره مراى و مسمع

ايه منه بدت بين البرايا اذ تجلى

نوره منه فشا في الخلق طرا اذ تشعشع

عرف التوحيد منه كل شيء اذ تعرف

ظهر العدل لديها حين ماقام و شرع

جاء اذكانت من الجهل بهاما بصفات الانس انكانت بما شرع فيها تتشرع

انقذ القوم و كانوا بشفا حفرة نار

و هداهم لنعيم الخلد اذ بالحق يصدع

و اتاهم بكتاب الله نوراً مستطيراً

عل يهديهم و فيهم نوره الوضاء ينجع (١)

و كذا خلف فينا عترة هادين (ع) منهم

ظهر الشرعة اذ فيهم خفايا الدين اودع

كل هذا رحمة منه على منكوس خلق

لا يراعون له حقاً ولا للحق تخضع

---

(١) ينفع

ستاد اندر بشر قائم مقام ایزدی کز حق

جز او منظر نبودی دیدهٔ باریک بینان را

بشد از جلوهٔ او در بشر آیات حق ظاهر

نمود از چهر خود تابان بخلق انوار سبحان را

چو او خود را شناسانید هر چیزی موحد شد

ظهور عدل یزدان شد چو برپا داشت ایمان را

بشرع خود اساس آدمیت هشت هنگامی .که بودند از جهالت مردمان مانند حیوان را

رهائی از لب گودال آتش دادشان یکسر

که خودحق بود و رهٔبنمودشان پاینده رضوان را

کتاب ایزدی آورد شان نوری چنین ساطع

مگر آرد هدایت ، سود بخشد نورش ایشان را

بجا بگذاشت آلش (ع) رهنمایانی که شد ظاهر

از ایشان راه دین، بسپردشان چون راز پنهان را

ز فرط رحمتش بود این همه برسر نگون خلقی

که حقّش جا نیاوردند و افزودند طغیان را

عمدوا من بعده نحو كتاب الله حتى
مزقوه كل تمزيق لعل الحق يرفع

ثم ابدوا كامنات الصدر من حقد عليه
في بنيه و ذراريه فظلت تتسكع ١

تركوا جثمانه من غير غسل و تمادوا
في عتو ليزيلوا الحق عن بيت ترفع ٢

انهم لو لم يزيلوا حق آل الله (ص) انى
يستطيع نجل صخر بعدهم ان يترفع ٣

انهم لو لم يشبوا نار احقاد بباب الخير انى النار في الطف على الخيمات توقع

انهم لو لم يخشوا بيته بالعنف يوما
لم يغر قط على اهليه اقشاب و تقمع

انهم لو لم يبيحوا ضرب بنت الخير (ص) انى
بطفوف صبية الخير (ص) بأسواط تقنع

انهم لو لم يجيزوا لطمها بالظلم جهرا
لم يكن بالطف آل المصطفى (ص) باللطم تقرع

---

(١) تتحير في الأرض (٢) تعالى (٣) يتكبر .

چو بگذشت از جهان کردند آهنگ کتاب حق

بقصد محو نام او پراکندند قرآن را

وز او در سینه هرکین بودشان جستند زاولادش

نمودند از جفا سرگشته آن پاکیزه جانان را

تنش بی غسل بنهادند، بس طغیانشان، تاحق

بگرداننــد از بیتی که رفعت جسته کیوان را

نکردندی گر ایشان حق آل الله (ع) را زایل

کجا یارای نخوت بود نسل شوم سفیان را

اگر آنان نسوزاندند درگاه رسالت را ، کجا میسوختند از کین بطف خرگاه نسوان را

گر ایشان بر حریم او هجوم از کین نبردندی

کجا برعترتش ماندی مجال حمله دونان را

ندانستند اگر دخت پیمبر (ص) را زدن جایز

کجا در کربلا خستی عدو اندام طفلان را

نیازردند اگر رخسار او را فاش از سیلی

کجا زد لطمه بر رخ خصم در طف جمع پاکان را

• • •

انهم لو لم يروا اسقاط نجل الخير (ص) انى
كان بالطف بكأس السهم طفل يتجرع
انهم لو لم يجروا حيدراً (ع) بالحبل انى
كان اهلوه باغلال و احبال تقتع ١
هل اتاكم نبأ السبط (ع) اذا ظل فريداً
فأتى اهليه مأيوساً من العمر فودع
فأتته ام كلثوم (ع) فقالت فى انين
يا اخى استسلمت للموت و منها العين تدمع
قال يا اختاه لم يبق لنا بعد عوين
كيف لايستسلم المفرد و البلوى تبركع ٢
فأحارت ردنا قال لها لو تركونى
لم اكن اخرج من بيتى فهل فى الرد مطمع
فعلت بالويل من ذاك سكين و نحيب
من بكاها كاد اجبال الفلا ان تتصدع
ضمها السبط اليه ماسحا منها بكاها

---

(١) تذل (٢) وقع

گر از اسقاط محسن (ع) ظلم را بنیان نکردندی
کجا در طف بجای آب ، کودك خورد پیکان را

کشان گر با رَسَن از خانه حیدر (ع) را نبردندی
غل و زنجیر کی می خست آل شاه مردان را

شُدید آیا خبر از سبط پیغمبر (ص) چوبی یاور
پی بدرود شد وز زندگانی جسته حرمان را

بیامد امّ کلثومش ببر با شیون و گفتا
برادر، گشته ای تسلیم وخواهی بسپری جان را؟

بگفتا خواهرا باشد بلا برجا و یاری نه
چسان تسلیم ناید آنکه از کف داده اعوان را

بگفتا با زمان گردان ، بگفت ار ترك گفتندم
نگفتم ترك مسکن ، کی‌توان دیدن دگر ، آن را

سکینه چون شنید این گفته برزد بانگ وا ویلا
شکافد کوه گفتی چون بر آورد آه سوزان را

در آغوشش پدر بگرفت و اشك از چهره بستردش

• • •

قائلاً لا تحرقي قلبي بكى مالم اصلفع ١

فإذا مامت فابكي ماتشائين فإني

ما ارى منك البكا الا و كبدي تتقطع

فأتى روحي فداه وسط ميدان نذيراً

معذراً علماً بأن القول فيهم ليس ينجع

قال يا ويلكموا ما ذا دعاكم لقتالي

سنة غيرتها ام كنت يوما اتبدع ٢

فأحاروا لا، ولكن حقد بدرٍ و حنين

قد دعانا ان نعاديك و لسنا عنك نقلع

ساقنا بغض علي (ع) ان نعاديك جهاراً

و كوس الموت من ايدي المنون تتجرع

فبكى السبط بكاءا حيث باده بكفر

ورأى لم يبق من انصاره من عنه يدفع

صافحوا الترب جميعاً ضرجوا مثل الأضاحي

بدماء اخذوا اعفار طف خير مضجع

---

(١) مالم اقتل (٢) اضع ديناً بدعة .

مسوز از گریه ، گفتا ، در حیاتم قلب پژمان را

چو مُرْدم هرچه خواهی گریه کن کزغم ز هم پاشد

مرا اکنون جگر چون بنگرم آن چشم گریان را

بمیدان آمد آنگه ، جان فدایش ، تا بترساند

ز دوزخ ، گرچه میدانست ندهد سود عدوان را

بگفتا برشما وای ، از چه رو جوئید پیکارم

مگر من داده‌ام تغییر سنّت را و فرقان را ؟

بگفتندش، نه، لکن کینهٔ بدر و حنین است این

که آرد دشمنی اینك توئی مقهور ، اینان را

کشد بغض علی(ع)فاش این چنین ما را بجنگ تو

بنوشانی تو از جام اجل آن کام عطشان را

چو کفر اظهار بنمودند شه بگریست ز آن حالت

نه باقی دید بر دفع عدو یکتن ز یاران را

همه مانند قربانی بخاك و خون شده غلطان

بطف بگرفته بهتر مرقدی خاك بیابان را

• • •

قَامَ فِي الْبَيْدِ فَنَادَى يَا حَبِيبَ بْنَ مُظَاهِر

يَا زُهَيْرُ يَا هِلَالُ يَا عَلِيُّ يَا سَمَيْدَعَ

أَنْتَ يَا مُسْلِمُ يَا يَحْيَى وَ يَا حُرَّ الرِّيَاحِي

يَا عُمَيْرَ بْنَ الْمُطَاعِ يَا نُصَيْرَ الْحَقِّ سَلْفَعَ

كُنْتُمُوا فُرْسَانَ هَيْجَاءٍ وَ أَبْطَالَ الصَّفَاءِ

أَيْنَ أَنْتُمْ هَلْ مُجِيبٌ فِيكُمْ قَوْلِي وَ مَسْمَعَ

هَذِهِ نِسْوَةُ طُهْرٍ (ص) ظَلْنَ مِنْ غَيْرِ نَصِيرٍ

مَا لَكُمْ؟ قُومُوا ، فَهَلْ مَنْ قَدْ عَسَى عَنْهُنَّ يَمْنَعَ

يَا كِرَامَاً كُنْتُمُوا حَامِي حِمَاهَا فِي حَيَوةٍ

مَا لَكُمْ لَمْ يَبْقَ فِيكُمْ مَنْ عَسَى عَنْهُنَّ يَنْكَعَ ١

مَا لَكُمْ لَسْتُمْ تُجِيبُونَ نِدَائِي هَلْ نِيَامٌ

أَنْتُمُوا هَذِي نِسَاءُ الْخَيْرِ (ص) كَادَتْ أَنْ تَضِيعَ

قَدْ عَرَا النِّسْوَانَ مِنْ فَقْدِكُمْ ذُلٌّ وَ بُؤْسٌ

بَادِرُوا فِي الدَّفْعِ وَ فَقْتُمْ بَلَاءً يُتَوَقَّعُ

أَيْنَ أَنْتُمْ وَ بِكُمْ قَدْ غَدَرَ الدَّهْرُ الْخَؤُنُ

---

(١) يدفع

ستاد و خواند در هامون حبیب بن مظاهر را
زهیر ، آنکه هلال و اکبر آن صدر جوانان را

کجائی مسلم و یحیی کجا ، حرّ ریاحی کو
عُمیر بن مُطاع ای یار حق، ای مرد ، میدان را

دلیران وغا بودید و مردان صفا یکسر
کجا رفتید آیا نشنو یدم بانگ و افغان را

غریب این عترت طٰه (ص)شما را چیست ای یاران
ز جا خیزید ، آیا هست یاری دادخواهان را

بپاس این حرم بودید ای احرار در گیتی
چه شد یکتن نباشد رد کند شرّ لئیمان را

چه شد پاسخ نمیگوئید من را ، خفته اید آیا ؟
حریم احمدی(ص)شد این چنین نزدیك خذلان را

زنان را عارض از فقدانتان شد خواری وسختی
بدفع آن جهید از جا که بسپردید دوران را

کجا رفتید؟ مانا حیلهٔ دهر و صروف آن

• • •

حلّكم ريب المنون مابكم للنصر مطمع

لستم و الله نوامين عن خيرٍ فأنتم

خيرة الله و انّي من تنائيكم مفجّع

صرتموا لي فرطاً عمّا قريبٍ من وراكم

انا آتٍ لا اخليكم و انّي المحين از مع

فغدا صلى عليه الله كالليث اذا ما

شاف شاءاً في فلاةٍ فغدا يفري و يبجع

سلّ برقاً خاطفاً خلت عداه كهشيمٍ

عنده قد شبّ فيه النار في فيفاة بلقع

حبذا فيها ربيعٌ غيمه كان عجاجاً

و روس القوم تهطالٌ غزيرٌ يتدفّع

و الدماء سيله الباثق ابدان الأعادي

كتلالٍ ذات ازهارٍ و برق السيف يسطع

رعده الضوضاة والسبط (ع) كشمسٍ حين حلّت

برج عدلٍ و سناها من خلال السحب يلمع

شما را برد و از یاری ببستم چشمِ ارمان را

بحقّ حق نه‌اید از هیچ خیری خفته و غافل

من ای بگزیدگان حق برم اندوه هجران را

شمایم پیش بفرستادگان، من از قفاتازان

نگویم ترکستان، اینك کنم بدرود زندان را

درود حق بر او، بس کشت و افکند از سپاه آنسان

که شیری خشمگین در دشت بیند گوسفندان را

کشید آن تیغ چون برق دمان نزدش بود گفتی

عدو در دشت خاشاکی و سوزه تیغ او آن را

بهاری شد خوشا در دشت ، ابر آن غبار آمد

ز سرهای عدو میریخت گفتی تند باران را

ز خون خصم جاری سیل و رنگین تپّه‌ها ابدان

بیاد آورد تیغ آبگون برق بهاران را

خروش دشمنانش رعد و شه(ع) افروختی چون خور

ببرج اعتدال از پشت ابر آن چهر رخشان را

• • •

لم يكن الا كريث الطرف حتى قد اباد الـ
قوم شتى كجراد فى عصوف كان زعزع

جاء شمر جازعا عند ابن سعد مستغيثا
حين ما قد شاف سحب الكفران كادت تقشع

ان هذا المرء يفنينا وشيكا ما لنفس
عن ضبيب عضبه البتار هذا اليوم مدفع

قال ماذا الرأى؟ قال الرأى فى تفريق جند
بسهام و رماح و سيوف تتقعقع

و يحيطون به من كل اوب بسهام
و بنار و حجار و سيوف فيصلفع

فاستداروا حوله روحى فداه عازمين القتل يرجون ثواب الله و الجنة اجمع

فغدوا ما بين رام بسهام و حجار
طاعن بالرمح ضراب ببتار هميسع ١

رشقوا بالنبل حتى اثخنوه بجراح
حايرا فردا وحيدا ماله فى العيش مطمع

---

(١) قوى

بیك بر هم زدن چشمی ز هم پاشاندشان آنسان
که بر دفع ملخ صرصر نماید روی طغیان را

بزاری شمر ملعون شد بنزد ابن سعد دون
چو دید اینك ز هم پاشد شه ابر تیره بختان را

که شد نزدیك این مرد آورد نابودمان یکسر
ز تیغ خون فشانش نیست ره جیش گریزان را

بگفتا چون کنم ؟ گفتا گمار از هر طرف بر او
گروهی تیر افکن ، نیزه زن ، شمشیرداران را

بر او بارند تیر و تیغ و سنگ و آتش از هر سو
مگر از پا دراندازند آن سرو خرامان را

گرفت آن لشکر خونخوار گرد شه فدایش جان. بقصد قتل او وزکشتنش خواهنده رضوان را

همه با تیر و سنگ و نیزه و شمشیر خون افشان
همی خستند از کین پیکر شاه شهیدان را

به پیکانها تن پاکش فکندند از توانائی
وحید و فرد و حیران ترك ماندن گفته کیهان را

. . .

قَدْ تلظّى مِنْ اُوامٍ حجب الأنوار مِنْه
كدخانٍ و جروحُ الجِسْمِ كالينبوعِ تنبع

فأتى لبّته سهم لعينٍ فتردى
عن جوادٍ ساجداً للهِ شكراً فتجمّع

نزع السهم ففار الدمُ كالمثعب مِنها
فتلقاه بأيدكى بهِ الشيبة يردع

قايلاً ألقى الهى هكذا يوم قيام
ورسول اللهِ جدّى (ص) شاكياً ما القوم تصنع

فعراه غشيةٌ مِن كثرةِ الجرحِ فلما
ان افاق ثَبَّ حتى عن بناتِ الخيرِ يدفع

لم يطق روحى فداه الثّب فانخرّ صريعاً
فبكى حزناً بكاءاً عالياً حين تبركع ١

صارخاً اقتل مظلوماً و جدّى خيرخلقٍ (ص)
عطشاً اذبح صبراً وابى الطهر السميدع (ع)

اوه اترك مهتوكاً وامى بنت خير (ص)

---

(١) وقع

شرارش ازعطش برجان وخون چون چشمه زوجاری
چو دود تیره دید از تشنگی نور درخشان را

بزد بر نَحر او ناگه لعینی تیر و از تو سن -
بحال سجده در غلطید و شکر آورد یزدان را

کشید آن تیر و خون چون ناودان ز آن سینه شد جاری
خضاب لحیه کرد آن خونِ چون لعل بدخشان را

بگفتا جویم اندر روز حشر این سان لقای حق
زامّت شکوه آرم جدّ خود ختم رسولان را (ص)

ز فرط زخم شد از هوش و چون لختی بهوش آمد
بجا بنشست و جُست از خیمه راندن کینه جویان را

فدایش جان که در غلطید و نتوانست بر خیزد
بخاك افتاد و از بانگ فغان لرزاند اکوان را

که گردم از ستم مقتول و جدّم (ص) خلق را بهتر؟
کُشندم تشنه لب با زجر و بابم (ع) شاه، خوبان را

دریغا من بجا مهتوك و مامم دخت پیغمبر (ص)

. . .

فعرته غشية خر مليا و تجعجع

بقي القوم حيارى مات ام فيه حيوة

فأتى منهم لعين قرنه بالسيف صلفع

سال منه الدم حتى اختضبت شيبته منه و طاحت في العرى بيضته لما تصتع ١

لهف نفسي حين اذ نادى ابن سعد في الجموع

عجلوا هل من جري القلب منه الرأس ينزع

فأتاه شبث بالسيف كي يجتز منه

رأسه لما راى عينيه خلاه و طرسع ٢

جاءه الأشقى سنان شاهرا سيف عناد

ظل لما شاف منه الطرف رعشا و يتع

لهف نفسي حين قال الشمر لا مني احق

بدم السبط و انى الحين منه الرأس اقلع

انني ذابحه كان شبيها بنبي (ص)

او علي (ع) لا ابالي منهما ماكنت افزع

يا لحزني حين جاء الشمر بغيا و ترقى

---

(١) تصرع (٢) عداخوفاً

بگفت این، شد زهوش وساخت بستر ریگ سوزان را

سپه حیران ، نبد معلومشان موت و حیات او

لعینی تیغ زد بشکافت سر ، سلطان ایمان را

خضاب لحیهٔ شه خون فرق پاك او آمد . فتادش خُوْد و رخ بنهاد خاك کوی جانان را

دریغم ، گفت چون بن سعد بشتابید ای لشکر

دلیری هست تا آرد سر سردار نیکان را ؟

شَبَث فرزند ربعی تیغ در کف شد که آرد سر

ز بیم شه گریزان شد چو او بگشود چشمان را

کشیده تیغ کین آمد سنان بدبخت بد اختر

ز بیم چشم شه لرزید وگفت او ترك ، فرمان را

دریغم چون بگفتا شمر کس نبود ز من اولی

بخون سبط و اینك میکشم آن فرد دوران را

جداسازم سرش ورخود بأحمد یا علی(ص) ماند

نمی‌ترسم از ایشان ، هیچ دانم حشرو نیران را

فغان ز اندوه من چون شمر شد بر سینهٔ پاکش

° ° °

صَدْرَهُ الأَطْهَرَ وَالدَّهْرُ مِنَ الخَوْفِ تَضَعْضَعَ

رَجَفَ الأَرْضُ وَكَادَتْ يَتَفَطَّرْنَ السَّمَاوَاتُ وَأَرْكَانُ جَمِيعِ الخَلْقِ كَادَتْ تَتَزَعْزَعُ

ضَجَّتِ الأَمْلاكُ فِي الأَفْلاكِ مِنْ عِظَمِ مُصَابٍ

نَاحَتِ الجِنُّ وَصَارُوا فِي فَضَاءِ الجَوِّ خُضَّعُ

فَعَلا المَلْعُونُ صَدْراً كَانَ مَأْوَى نُورِ حَقٍّ

رَمَقَ السِّبْطُ (ع) إِلَيْهِ عَلَّ يَسْتَحْيِي وَيَرْجِعْ

قَالَ إِنِّي لَسْتُ مِثْلَ القَوْمِ أَخْشَى عَنْ إِلَهٍ

أَوْ نَبِيٍّ أَوْ عَلِيٍّ (ص) لَسْتُ عَنْ ذَبْحِكَ أَقْلَعُ

قَالَ مَنْ أَنْتَ؟ فَقَالَ ابْنُ بَغِيٍّ أَنَا شِمْرٌ

قَالَ هَلْ تَعْرِفُنِي؟ قَالَ نَعَمْ أَنْتَ السَّمَيْدَعْ

أَنْتَ سِبْطُ المُصْطَفَى أَنْتَ حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ (ص)

أُمُّكَ الزَّهْرَا أَخُوكَ المُجْتَبَى (ع) إِنِّي لَبَلْتَعُ ١

قَالَ إِنْ كُنْتَ بِشَأْنِي عَارِفاً مَا حَلَّ قَتْلِي

قَالَ عَلَى بِعَطِيَّاتِ ابْنِ صَخْرٍ أَتَمَتَّعْ

قَالَ هَلْ تُؤْثِرُ يَا شِمْرُ مِنَ الدُّنْيَا حُطَاماً

---

(١) عالم حاذق

فرا از جور و لرزاند از هَرَب گردنده گردان را

زمین لرزید و شد نزدیك ازهم آسمان پاشد. چنان لرزید عالم گوئیا گرداند ارکان را

سماوات و ملایك نوحه گر از عُظم این محنت

بزاری جنّیان پر کرده این جوّ نمایان را

شدآن ملعون فرا بر سینه ای کان جای نور حق

شه(ع) افکندش نظر، باشد دهد آزرم شیطان را

بگفتا من نیم چون دیگران تا ترسم از یزدان

و یا از جدّ و بابت (ص)،ذبح سازم شبل ایشان را

شهش گفتا که‌ای؟ نسل زنا گفتا که شمرم من

بگفتا دانیم؟ گفتا توئی سرور بزرگان را

حسین بن علی، سبط رسولی، مادرت زهرا (ص)

برادر مجتبی (ع) داری و جستم نیك عرفان را

بگفت ار می شناسی قدر من، قتلم چه میخواهی؟

بگفتا از یزید آیم مگر مشمول، احسان را

بگفت ای شمر آیا برگزینی خواستهٔ گیتی

• • •

امْ رَسُولُ اللهِ (ص) اِيّاكَ بِيَوْمِ الحَشْرِ يَشفَعْ

قـالَ اِنّـي مُـؤثِّرٌ جـايِزَتي مِنْهُ عليـكَ

وَ عـلي جَـدِّكَ وَ النَّفْـسَ بِقَتْلِي لَكَ تَنْزَعُ ١

قـالَ اِنْ كُنْتَ بِقَتْلِي مُـزْمِـعاً فَـامْنَحْنِ مـاءاً

قـالَ هَيهاتَ لَـهُ اِلّا وَ كَـأْسَ المَوْتِ تَكْرَع

لَهَفَ نَفْسِي حِينَ الْقاهُ عَـلي الوَجْهِ عَفِـيراً

وَ غَـداً يَضْـرِبُ بِـالْبَتّـارِ حِقْداً وَ تَـزَبَّعْ٢

كُلَّـما يَقْطَـعُ مِـنْ اوْداجِـهِ كـانَ يُـنـادِي

وا عَـلِيّاهُ وَ جَـدّاهُ (ص) فَلَمْ يَخْشَ فَصَلْفَع

فَأذَنْ اظْـلَمَتِ الشَّمْسُ وَ كادَ الاَرضُ تَنْشَقُّ وَ اجْبالُ الْفَلاةِ مِنْ شَجـاهُ تَتَصَدَّع

وَ تَفَـطَّـرْنَ السَّمواتُ الـعُلي شَجْواً عَـلَـيهِ

وَالـنُّجُومُ انْتَثَرت وَالْعَرْشُ بِالحُزْنِ تَضَعْضَع

انْتِ يا عَـيْنُ ادْمَعِي حُـزْناً وَ يا رُوحُ تَخَلّي

يافُـؤادِيْ ذُبْ وَ يا كَبِدِي مِنَ الشَّجْوِ تَقَطَّع

يا بَنِي الزَّهْراءِ (ع) كَمْ مِنْ مِحْنَةٍ حَلَّتْ عَلَيكُم

---

(١) تشتاق (٢) تغيّظ

و یا از جدّ من (ص) جوئی شفاعت روز پایان را

بگفتا برگزینم برتو وجدّت عطای او
بود مشتاق نفسم بی نهایت قتلی این سان را

بگفت اکنون که خواهی کشتنم آبی بمن بخشا ،
ز جام مرگ گفت اینك چشانی کام ظمآن را

دریغم ، چون بخاك افکند شه را آن لعین بر رو
همی غرّید و میزد برقفایش تیغ برّان را

بهر رگ واعلیّاگفت وواجدّا (ص)چو بگسستش
نترسید ازخدا ،کشت آنکه را دادش بتن جان را

دراین دم تیره شد خورشید و گفتی حالیا منشق. زمین گردد شکافد غصه اش کوه بیابان را

زهم بگسست گفتی آسمانها در عزای او
پراکندند انجم ، عرش پست آورد بنیان را

ببارای چشم از اندوه و ای روح از بدن بگسل
دلا بگداز و یاری کن جگر ، قلب گدازان را

بسا محنت شما را روی آورد ای بنی زهرا (ع)

• • •

و مصاب قد دهاكم و اليكم كان يهزع ۱

اى رزء منكم ارثى وابكى و هى لاتحصى ومن رزء لكم كبدى و احشائى تقطع

اسأل الله الذى اعلى علاكم ان يجلى

دولة المهدى منكم (ع) جهرة فى الدهر تسطع

ويقر العين منا بظهور الحق حتى

نضع البتار فى الأعداء حتى تتجرع

من كوس الموت من ايدى مواليكم الى ان

تطهر الارض و لوث الكفر عنها يترفع

سيدى سميتنى بين انام بكريم

و انا عبد لئيم مذنب عاص و اكوع

ان يكن خير فمنكم و اليكم منتهاه

مايكن شر و نقصان فمن نفسى تفرع

لست ارجولى نجاة غير انى بولاكم

بارد القلب و من جودكم الغفران اطمع

---

(۱) يسزع

بس انده خواندتان، غم سویتان آورد جولانرا

کدامین رنجتان را مویم و گریم که افزون شد. زحد وزهم جگررا پاشد واحشاء سوزان را

خدائی را که رفعت جاهتان را داد میخوانم

ز فرّ مالك مهدی (ع) روشن آرد روزگاران را

کند چشمان ما را جمله روشن از ظهور حق،

که تیغ اندر عدو بنهیم و باشد جرعه آنان را

ز جام مرگ از دست محبّان شما تا خود،

زمین از کفر پاك آید، شود مانند بستان را

توام ای خواجه نامیدی «کریم» اندر همه مردم

منم عبدی لئیم و منحرف، ورزیده عصیان را

اگر خیری بود هست از شما آغاز و انجامش،

ولٰکن مصدر آمد نفس من هر شرّ و نقصان را

نجاتم را امیدی نیست لٰکن دل خنك دارم

بفیض مهرتان وز جودتان جوینده غفران را

• • •

أَسْأَلُ اللهَ بِكُمْ أَنْ يَتَلَقَّى بِقَبُولٍ

خِدْمَتِي هٰذِي وَمِنْكُمْ بِالرِّضَا إِيَّاهُ يَشْفَعْ

صَلَوَاتُ اللهِ مَا دَارَ السَّمٰوَاتُ عَلَيْكُمْ،

وَعَلَى أَعْدَائِكُمْ خِزْيٌ مَدَا مَا الشَّمْسُ تَطْلَعْ

خدارا حقّتان خوانم که این خدمت قبول آرد

قریـن آن بدارد از شما دلـهای شادان را

زنـد تـا آسمانها دور ، رحمت بر شما از حق

شود تا مهر طـالع خصمتان مقهور ، خذلان را

الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین ولعنة الله علی اعدائهم اجمعین ، تمام شد بر دست مترجمش بندهٔ روسیاه خاکسار درگاه **ناظم بزرگوار دیوان مراثی** اعلی الله مقامه سید محمد رضا رضوی متخلص براضی عفا الله عن- جرائمه بحقّ الحسین و شیعته صلوات الله علیهم اجمعین شش ساعت گذشته از شب شنبه دوم شهر ربیع الأول ۱۳۷٤ در مدرسهٔ مبارکهٔ ابراهیمیهٔ کرمان حامداً مصلیّاً مستغفراً امید است مورد قبول آستان مقدس حسینی روحی و ارواح- العالمین لشیعته الفداء واقع گردد ان شاء الله تعالی •

العبد العاصی محمد رضا الرضوی •

شهر رجب ۱۳۸۹ هجری

چاپخانهٔ سعادت کرمان

بنفقه جناب آقای دکتر مهدی خاندانی
زید عزه طبع گردید

فہرست لغات

بسم الله تعالی شأنه

فهرست لغات ترجمهٔ دیوان مراثی

آثام - گناهان

آجال - جمع « اجل » بمعنی مدت کنایه از مرگها

آختن - برکشیدن

آزر - آتش

آزرم - شرم

آزمند - حریص

آسا - مانند

آصال - جمع « اصیل » شامها

آغشته - آلوده

آگنده - پر

آلاء - نعمتها

آلام - جمع « الم » دردها

آماج - نشانه

آوا - مخفف آواز

آهنگ - اراده

اب - پدر

ابا - خود داری

ابتر - بی دنباله

ابدان - تنها

ابرار - نیکان

ابزار - اسباب کار

ابصار - چشمها

ابطال - باطل کردن

ابلیس - شیطان

ابناء - پسران

اتکاء - پشت گرمی

اتکال - اعتماد

اثقال - جمع « ثقل » سنگینی ها

اثیم - گناهکار

اجابت - پاسخ دادن

اجلال - بزرگ داشتن

احباب - دوستان
احجار - سنگها
احرار - آزادگان
احراق - آتش زدن
احزان - غمها
احشا - اندرون بدن
احصا - شمردن
احیا - زندگان
اختر - ستاره
اخضر - سبز - کبود
اخگر - پارهٔ آتش
اخیار - نیکان
ادبار - پشت کردن
ادغام - در هم کوفتن
ادنی - پست تر
ادوار - جمع «دور» زمانها
اذلال - خوار کردن
ارجعی - اشاره بآیهٔ ۲۸ سورهٔ مبارکهٔ «فجر» ارجعی الی- ربّك

ارذال - دونان
ارکان - پایه ها
ارمان - آرزو
ارمغان - ره آورد
ازار - زیر جامه
ازد - نام قبیله ای است در عرب
ازل - همیشگی
ازمان - جمع «زمن» زمانها
ازهر - تابان
اسار - اسیری
اسارت - اسیری
اساری - اسیران
استار - پوشش‌ها
استبشار - شادی
استتار - پنهان شدن
استرحام - طلب رحم کردن
استرضا - خشنودی خواستن
استظهار - پشت گرمی
استعجال - شتاب
استغاثه - یاری جستن

استفسار - توضیح خواستن

استقرار - استواری

استمرار - همیشگی

استنصار - یاری خواستن

استوار - محکم

استیصال - ریشه کن شدن

اسر - اسیر کردن

اسری - اسیران

اسفل - پست تر

اسقاط - افکندن

اسقام - ناخوشی ها

اسود - جمع «اسد» شیران

اشباح - جمع « شبح » عکسها

اشتکا - گله کردن

اشجار - درختان

اشرار - بدان

اشراق - روشن کردن - تافتن

اصنام - جمع «صنم» بتان

اضمحلال - پراکندگی و از میان رفتن

اطفا - خاموش کردن آتش

اطلال - تپه ها و تلها

اعتراف - شناسائی

اعذار - جمع «عذر» بهانه‌ها

اعصار - جمع «عصر» زمانها

اعوام - جمع «عام» سالها

اعوان - یاران

اعیان - حقایق - ذاتها

اغبر - رونده و کنایه از دنیا و مؤنث آن غبراء است بمعنی زمین

اغضاء - چشم پوشی

اغلال - غلها

اغنام - گوسفندان

اف - حرف دل تنگی

افلاك - جمع « فلك » آسمانها

اقبال - رو آوردن

اقتاب - جمع «قتب» جهازها

اقران - مانندها

اقطار - اطراف - کرانها

اقمار - ماهها

اکباد - جمع «کبد» جگرها

اکوان - عالمها

التهاب - آتش افروزی

التیام - بهم پیوستن

الحاد - از دین برگشتن

الست - مراد از عهد خداوند است
که فرمود الست بربکم یعنی
آیا من خدای شما نیستم

الفاظ - جمع « لفظ » کلمات

الفت - انس و دوستی

الم - درد

امّاره - بسیار امر کننده

امطار - بارانها

امکان - کنایه از عالم است

امم - جمع « امت » - پیروان

اموات - مردگان

اموال - مالها

انّا لله - کلمه ای که در مصائب
وارده گفته میشود

انام - مردم

انبساط - انتشار و پراکندگی

انبوه - بسیار

انجم - ستارگان

اندام - بدن

انذال - جمع « نذل» فرومایگان

انصار - یاران

انها - اعلام - خبر دادن

انهار - جویهای وسیع

انین - آه و ناله

اوج - بلندی

اولی - سزاوار تر

اولوا الأمر - صاحبان امر و مراد
ائمهٔ اطهار (ص) هستند

اوهام - اندیشه ها

اهوال - بیمها

ایدر - اینك

ایزد - خداوند جل شأنه

ایصال - رساندن

☆ ☆ ☆

بأس - ترس

بأساء - سختی و شدت

باب - پدر

بال - فکر

بانی - بنا کننده

بتّار - شمشیر قاطع

بحار - جمع « بحر » - دریاها

بحر - دریا

بخردان - دانایان

بدء - آغاز

بدخشان - نام ولایتی است که لعل
از آنجا آورند

بدر - ماه شب چهارده - نام چاهی
که حضرت پیغمبر (ص)
برسر آن چاه با کفار جنگ
فرمودند

بدرود - وداع کردن

بدیع - تازه و ابتکاری

بدیل - عوض

بذله - (ابدال از بزله) لطیفه

برّ - نیکو کار

بر - بیابان

براری - بیابانها

برخی - فدا - پاره ای - بعضی

برنا - جوان

بسیط - پهنه

بصر - چشم

بطحا - مسیل وسیع و مراد مکهٔ
معظمه است

بطن - درون

بعر - سرگین و پشکل

بعران - جمع « بعیر » شتران

بغض - دشمنی

بغی - ستم

بکاء - گریه

بلی - حرف تصدیق

بلدان - شهرها

بلده - شهر

بلوی - مصیبت - آزمایش

بنات - دختران

بنیان - بنا

بهتان - تهمت

بیدا - بیابان

بیداد - ستم

بیضا - سفید

بی مر - بی شمار

☆ ☆ ☆

پاس - نگاهبانی

پدید - آشکار

پریش - مخفف پریشان

پژمان - افسرده و اندوهگین

پشك - سرگین

پلید - ناپاك

پور - پسر

پویا - رونده

پیشه - شغل

پیکار - جنگ

پیکان - تیر

☆ ☆ ☆

تأثیر - اثر کردن

تبار - نژاد

تتر - تاتار - ولایتی است در چین

تجلّی - جلوه کردن و نمایش دادن

تحریف - تغییر دادن

تحفه - هدیّه

تحقیر - کوچك شمردن

تحلیل - حلال شمردن

تحیّت - درود

تدارك - جبران کردن

ترجیح - برگزیدن

ترنّم - آواز

تزویر - مکر و دورویی

تشجیع - جرأت دادن

تشطیر - نصف کردن شعر

تطاول - برتری جستن

تعدیل - عادل شمردن

تف - حرارت . گرمی

تفته - مخفف تافته بمعنی گرم

تفرقه - پراکندگی

تقی - پرهیزگاری

تندر - رعد

توان - توانائی . نیرو

توتیا - سرمه

توسن - اسب

توش - نیرو

توشه - آذوقهٔ سفر

تهی - خالی

تیمار - غمخواری

☆ ☆ ☆

ثبات - پایداری

ثبور - وای

ثری - زمین

ثغور - جمع «ثغر» مرزها

ثقیل - سنگین

ثمر - میوه

ثمین - گرانبها

☆ ☆ ☆

جبّار - از نامهای خدای تعالی

جبال - کوهها

جبهه - پیشانی

جحیم - دوزخ

جرح - مجروح کردن . کنایه از ساقط کردن

جرعه - کمی آب

جرم - گناه

جریح - زخم دار

جزع - بی تابی

جسور - گستاخ

جسوم - جمع «جسم» تنها

جفون - جمع «جفن» بمعنی پلك چشم

جمهور - همگی

جنّات - بهشت ها

جنان - بهشت

جنود - جمع «جند» لشکرها

جود - بخشش

جوق - دسته . گروه

جولان - حرکت و تاخت و تاز

جوّ - فضای میان آسمان و زمین

جهد - کوشش

جُهد - تعب و رنج

جیران - همسایگان

جیش - لشکر

☆ ☆ ☆

چامه - شعر

چیر - مخفف چیره . غالب

☆ ☆ ☆

حادثات - پیش آمدها

حامی - پشتیبان

حایل - میانجی

حِب - دانه

حب - دوستی

حِجال - جمع « حَجله » خانهٔ عروس

حجر - سنگ

حذر - پرهیز

حذف - انداختن

حراست - نگهبانی

حرق - آتش زدن

حرمان - نا امیدی

حرور - شدت گرما

حریم - حرم

حزب - دسته . گروه

حزن - اندوه

حسام - شمشیر

حسب - شرافت

حصار - قلعه

حصن - قلعه و کنایه از پناه گاه

حصی - سنگریزه

حطام - مال و زیور دنیا

حِکم - حکمتها

حِلول - فرا رسیدن زمان

حمات - جمع «حامی»

حمام - کبوتر

حمیّت - خود داری و مردانگی

حنجر - گلو

حُنین - نام موضعی ویکی ازغزوات حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله

حَیَوان - (مصدر) . زندگی

☆ ☆ ☆

خاذل ـ واگذارنده و خوار کننده

خاشاك ـ خار و خس

خان ـ خانه

خبث ـ بدی . ناپاکی

خدور ـ جمع «خدر» پرده ها

خدیو ـ پادشاه

خذلان ـ خواری و بخود واگذاشتن

خرق ـ شکافتن و سوراخ کردن

خسران ـ زیان

خسك ـ خار سه گوشه

خسوف ـ گرفتن خورشید و ماه

خصال ـ خویها

خصم ـ دشمن

خصیم ـ دشمنی کننده

خضوع ـ فروتنی

خطّار ـ نیزه

خطور ـ پدید آمدن

خمار ـ روسری

خور ـ خورشید

خوشیدن ـ خشکیدن

خیام ـ خیمه ها

خیل ـ کنایه از جمع

☆ ☆ ☆

دادار ـ خداوند جل شأنه

دار ـ خانه

داعی ـ خواننده

داور ـ خداوند جل شأنه

داهیه ـ مصیبت

دجی ـ تاریکی

درر ـ گوهرها

دعوت ـ خواندن

دغا ـ ناراست

دم ـ خون

دمار ـ هلاك

دمان ـ شتابان

دهور ـ روزگاران

دهیا ـ مصیبت سخت

دیباچه ـ کنایه از اول کتاب ـ سر آغاز

دیجور - تاریك

* * *

ذر - مورچه و عالم ذرعالمی است
سابق بر این دنیا

ذرات - جمع « ذره »

ذرّیّه - فرزندان . بستگان

ذل - خواری

ذمه - عهد . عهده

ذنب - گناه

ذوی القربی - خویشان نزدیك

* * *

رؤس - سرها

رؤف - مهربان

راد - جوانمرد

راکب - سوار

رایات - جمع «رایة» پرچمها

رثا - سوکواری

رجا - امید

رجال - مردان

رجم - راندن و دور کردن

رجوع - بازگشت

رحال - بارها

رزم - جنگ

رسا - کشیده و بلند

رستاخیز - قیامت

رسته - روئیده

رسن - بند

رشاد - هدایت

رشته - نخ

رشد - هدایت

رشك - غیرت

رضوان - بهشت

رضیع - شیر خوار

رغم - خلاف

رفق - مدارا

رکن - پایه

رماح - جمع «رمح» نیزه‌ها

رمه - گله

رمیم - کهنه

رواتع - جمع «راتعه» چرندگان

روان ـ جان

روی ـ ساختگی

☆ ☆ ☆

زایل ـ فانی

زبده ـ گزیده ـ خلاصه

زبون ـ پست

زخّار ـ پر

زعم ـ گمان

زعیم ـ سرپرست . کفیل

زلال ـ صاف

زمام ـ مهار

زمره ـ گروه

زنادیق ـ جمع « زندیق » بمعنی منافق

زنهار ـ پرهیز

زهاد ـ جمع «زاهد» پارسایان

زی ـ سوی

زیب ـ زینت

زیست ـ زیستن ـ زندگی

☆ ☆ ☆

ژیان ـ خشمگین

☆ ☆ ☆

سادات ـ سروران

ساطع ـ منتشر

سالار ـ سردار و بزرگ

سامعین ـ شنوندگان

سباع ـ جمع «سبع» درندگان

سبحان ـ خداوند جل شأنه

سبط ـ فرزند فرزند

سبق ـ پیشی گرفتن

سبی ـ اسیری

سبیل ـ راه

سپاس ـ حمد

ستردن ـ پاك کردن ـ زایل کردن

ستور ـ اسب

سحاب ـ ابر

سرا ـ خانه

سرائر ـ جمع « سریره » رازهای پنهان

سرادق ـ خیمه

سربال - رخت
سرشت - طینت - نهاد
سرشك - اشك چشم
سرمد - همیشگی
سرور بطحا - حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله
سروش - ندای غیبی
سریر - تخت
سعدا - نیك بختان
سفّال - فرو مایگان
سفك - ریختن
سقات - جمع «ساقی»
سقوط - پائین افتادن
سكان - جمع «ساكن»
سگال - اندیشه
سلاله - نسل و فرزند
سلف - پیش
سلوك - رفتار
سلوی - دلداری
سلیل - فرزند

سلیم - سالم
سما - آسمان
سمر - قصهٔ سر شب و كنایه از مشهور شدن
سنان - نیزه
سنن - جمع «سنّت» روشها
سوا - مساوی . برابر
سور - جمع «سوره»
سوط - تازیانه
سوفار - كنایه از تیر
سوك - ماتم
سهام - تیرها
سهر - بیدار خوابی
سیّار - گردنده
سیّال - روان
سیّد - آقا
سیر - جمع «سیرت» رفتارها
سیم - نقره
سیما - هیأت

✩ ✩ ✩

شایان ـ شایسته ـ سزاوار

شبل ـ بچهٔ شیر و کنایه از فرزند است

شبه ـ مانند

شتم ـ دشنام دادن

شجر ـ درخت

شدّ ـ بستن

شرور ـ جمع «شر»

شغف ـ پردهٔ قلب و کنایه از شدّت دوستی

شکنجه ـ آزار

شکیب ـ بردباری

شمر ـ جوی کوچك

شهور ـ جمع «شهر» ماهها

شیون ـ زاری

☆ ☆ ☆

صارم ـ شمشیر

صالح ـ نام یکی از انبیاء سلام‌الله علیهم

صبایا ـ جمع «صبیّه» دختران

صبور ـ شکیبا

صبیان ـ کودکان

صدور ـ سر زدن

صدوق ـ همیشه راستگو

صروف ـ جمع «صرف» تغییرات

صغار ـ جمع «صغیر» خردان

صغر ـ کودکی

صمصام ـ شمشیر

صهبا ـ شراب

صیحه ـ بانگ

صید ـ شکار

☆ ☆ ☆

ضجه ـ زاری

ضرام ـ آتش افروخته

ضرغام ـ شیر

ضرورت ـ ناچاری

ضلال ـ گمراهی

☆ ☆ ☆

طائفین ـ طواف کنندگان

طاغی ـ سرکش

طَرف ـ طرف

طَريح ـ بخاك افتاده

طعن ـ زدن

طغيان ـ سركشى

طف ـ كربلا

طفوف ـ كنايه از كربلا

طلايه ـ مقدمهٔ لشكر

طوف ـ طواف . دور گشتن

طهور ـ كنايه از آب بهشت

طيب ـ پاكيزگى

طير ـ مرغ

✩ ✩ ✩

ظل ـ سايه

ظلام ـ تاريك

ظلما ـ تاريكى

ظما ـ تشنگى

ظمآن ـ تشنه

✩ ✩ ✩

عائله ـ عيال

عاجل ـ شتابان

عارض ـ روى آور

عارى ـ برهنه

عبد ـ بنده

عبيد ـ بندگان

عتاب ـ درشتى

عترت ـ اهل

عذّال ـ جمع « عـاذل » سرزنش كنندگان

عذب ـ گوارا

عُرب ـ عرب

عرصه ـ ساحت و فضاى خانه

عرفان ـ شناسائى

عزائم ـ واجبات

عسر ـ سختى

عصيان ـ نافرمانى

عطف ـ مايل شدن

عظام ـ استخوانها

عظم ـ بزرگى

عقار ـ ملك

عقبى ـ كنايه از آخرت

عقود - بندها - گرهها

عقور - مجروح کننده

عقول - جمع «عقل»

علا - بلندی

علیا - بلند

عنا - سختی

عنف - شدّت و سختی

عوالم - جمع « عالم »

عود - چوب

عور - برهنه

عویل - زاری

عیش - زندگی

☆ ☆ ☆

غالی - غلو کننده - زیاده رو

غبرا - زمین

غدر - مکر و حیله

غدوّ - جمع « غدوه » بامدادها

غرور - فریب

غزا - جنگ

غزلان - جمع « غزال » - آهوان

غسل - شستن

غضبان - خشمگین

غفران - آمرزش

غفور - آمرزنده

غلمان - جمع «غلام» و کنایه از پسران بهشتی

غنوده - خفته . آرمیده

☆ ☆ ☆

فائز - رستگار

فتور - سستی

فتی - جوان

فجار - جمع «فاجر» نابکاران

فحوی - معنی و لحن کلام

فخام - جمع «فخیم» بزرگان

فراز - بالا

فرج - گشایش

فرجام - عاقبت

فرس - اسب

فرسا - نابود کننده

فرسوده - کهنه

فرض - واجب

فرط - غلبه - کنایه از زیادی

فرقان - قرآن

فروغ - نور

فزع - بیم

فصل - قطع

فقد - گم کردن

فقدان - گم‌کردن و از دست دادن

فِکَر - جمع «فکرت» اندیشه‌ها

فَلا - بیابان

فوز - پیروزی

☆ ☆ ☆

قبور - قبرها

قتّال - بسیار کشنده

قتب - جهاز شتر

قتلی - کشتگان

قتیل - کشته

قدس - پاکی

قدوم - ورود از سفر

قذر - کثافت

قرب - نزدیکی

قسور - شیر

قسیم - قسمت کننده

قصور - کوتاهی . جمع «قصر» کاخها

قطا - نام مرغی است

قطر - قطره‌ها

قفار - جمع «قفر» دشتها

قماری - اسم منسوب بموضعی از بلاد هند

قماط - پارچهٔ که طفل شیر خوار را در آن می‌پیچند

قیام - ایستادن

قید - بند

قیراط - وزن اندك

☆ ☆ ☆

کاشانه - خانه

کاشتن - روی بر گرداندن

کافل - عهده دار . کفیل

کالا - متاع

کاوش ـ جستجو

کبار ـ جمع «کبیر» بزرگان

کتم ـ پنهان داشتن

کران ـ کنار

کردگار ـ خداوند جل شأنه

کش ـ بغل

کفو ـ مانند

کفور ـ ناسپاس ـ کافر

کفیل ـ عهده دار

کلاّ ـ حرف منع

کلال ـ خستگی

کلب ـ سگ

کنام ـ بیشه

کنه ـ پایان ـ انتها

کواکب ـ ستارگان

کوثر ـ نهر پر آب و نهر بهشتی

کید ـ مکر

کیش ـ آئین ـ تیردان

کیفر ـ جزا

کین توز ـ کینه کش

کیوان ـ زحل

کیهان ـ دنیا

☆ ☆ ☆

گام ـ قدم

گاه ـ تخت

گماردن ـ گماشتن ـ واداشتن

گنجور ـ خزانه دار

گونه ـ خد ـ رخسار ـ سان

گوهر ـ ذات . اصل

☆ ☆ ☆

لئام ـ فرومایگان

لائم ـ سرزنش کننده

لابه ـ زاری

لازال ـ همیشه

لایزال ـ «

لایغفر ـ نابخشودنی

لجّه ـ دریا

لحیه ـ ریش

لسان ـ زبان

لطم ولطمه ـ زدن با دست

بصورت یا سایر بدن

لقا - دیدار

لمعان - درخشندگی

لوا - علَم

لهو - بازی

☆ ☆ ☆

مأثور - روایت شده

مألوف - انس گرفته

مأمول - آرزو شده

مأوی - جا

ما اعظم هذه المصیبة - چه بزرگ است این مصیبت

ماجری - آنچه واقع شده

ماریه - کربلا

ماسوی - غیر خدا - عالَم

مانا - مخفف همانا

مبارز - مرد جنگی

مبال - جای بول

مبرهن - آشکار با دلیل

مبعوث - برانگیخته شده

مثوی - مکان - جا

مجرّد - برهنه

مجرم - گناهکار

مجری - اجرا شده

مجمر - جای آتش

مجوس - زردشتیان

مجیب - پاسخ دهنده

محاط - محصور

محالّ - جمع «محل»

محتال - حیله گر

محتضر - کسی که جان میدهد

محسور - حسرت زده

محصنات - زنان شوهر دار

محفل - مجمع

محمل - کجاوه

محن - رنجها

محور - هر چه بر آن چیزی دور زند

مختار - برگزیده

مختفی - پنهان

مدد - یاری

مدنی - منسوب بمدینه

مدید - طولانی

مذعن - اقرار کننده

مذنب - گناهکار

مرأی - دیدگاه

مراهق - جوان نزدیك بلوغ

مرتع - چراگاه

مرتفع - بلند

مرثیه - نوحه

مرجع - جای بازگشت

مرضع - زن شیرده

مرقد - خوابگاه . مزار

مزبله - جای کثافت

مسا - شام

مستعجل - شتابنده

مستمر - همیشه

مستور - پوشیده

مسح - دست کشیدن

مسحوق - سائیده شده

مسطور - نوشته شده

مسلوب - بزور گرفته شده

مسیر - راهگذر

مشیّد - استوار

مصاب - مصیبت

مصاف - جای صف جنگ

مصحف - قرآن

مصرع - جای بخاك افتادن

مصون - نگاه داشته شده

مضمحل - از هم پاشیده

مضمر - پنهان داشته

مطر - باران

مُطفل - زن بچه دار

مِعاشر - گروهها

معجر - روسری

معرکه - میدان جنگ

معمور - آباد شده

معیار - اندازه

مِعین - آب جاری ملایم و کنایه از آب کوثر

معین - یاور
مغاك - گودال
مغیث - یاری کننده
مفاد - مضمون
مفرّ - گریزگاه
مفزع - پناهگاه
مفطور - آفریده شده . سرشته
مقاتل - جنگجو
مقال - گفتار
مُقامر - قمار باز
مقبل - روی آورنده
مقصور - منحصر . مصروف
مقنعه - روسری
مَکرمت - کار نیك
ملا - آشکاری
ملاذ - پناهگاه
ملجأ - « «
ملکوت - عزت
ملول - اندوهگین
ملوم - سرزنش شده

مناره - جای آتش و کنایه از گلدسته
منال - بهره
منجی - جای نجات
منحرف - از راه گشته
منحور - ذبح شده
منشق - شکافته
منشور - فرمان
منفور - بیزاری جسته شده
منکسر - شکسته
منّ - منّت
منی - جای قربانی در مکهٔ معظمه
مواسات - برابری
موحد - خدا پرست
مورث - ارث دهنده و کنایه از موجب
موزه - کفش
موفور - فراوان
مویه - گریه - زاری
مهان - بزرگان

مهتوك - بی حرمتی شده

مهجور - دور شده

مهد - گهواره

مهین - بزرگتر

میسور - آسان

✩ ✩ ✩

نائبات - سختی ها و مصائب

نائل - رسیده

ناس - مردم

ناسور - بهبودی نیافته

نافه - کنایه از مشك

نای - گلو

نبی - پیغمبر

نجل - فرزند

نحر - بالای سینه

نحیف - لاغر

نخوت - تکبر

ندبه - زاری

نزار - لاغر

نزع - کندن . جان دادن

نزول - پائین آمدن

نژاد - تیره و نسب

نساء - زنان

نسوان - «

نسیان - فراموشی

نشور - قیامت

نصیب - بهره

نصیر - یار و یاور

نضال - «مصدر مناضله» تیر اندازی

نظار - بینندگان .

نظارت - رسیدگی

نعم - جمع «نعمت»

نعیم - نعمت و کنایه از بهشت

نغمه - آواز

نفخه - دمیدن و مراد از نفخهٔ صور قیامت است

نفور - دوری و گریز

نقض - شکستن

نقیر - کنایه از اندك

نقیع - مانده

نکوهش - سر زنش

نوا - آواز - نیکی حال

نوال - عطا - بخشش

نهاد - طینت - سرشت

نهب - تاراج

نهور - جمع «نهر» رودها

نیام - غلاف شمشیر

نیران - آتش

نیرو - توان

نیستان - بیشه

✩ ✩ ✩

وجه - رو

وحید - تنها

ورطه - گرفتاری و هلاك

وصف - مدح و ستایش

وعد - امیدوار کردن

وعید - ترسانیدن

وغا - جنگ

وقایه - نگاهداری

وقعه - واقعه - پیش آمد

وهم - خیال

ویژه - خاصه

ویل - وای

✩ ✩ ✩

هاله - دایره ای گرد ماه

هامون - دشت

هاویه - دوزخ

هتك - دریدن - پاره کردن

هداة - جمع «هادی» راهنمایان

هدر - مباح و از بین رفته

هدیه - پیشکشی

هراس - بیم

هرب - گریز و کنایه از ترس

هژبر - شیر

هل من مغیث - آیا یاری هست؟

هلهله - آواز

همال - مانند

همام - بزرگوار

هنجار - روش

هور - خورشید

هوی - خواهش

هیجاء - جنگ

هیون - شتر

هیهات - دوراست

✡ ✡ ✡

یارستن - توانستن

یثرب - مدینهٔ منوره

یسار - دست چپ

یسر - گشایش

یغما - تاراج

یل - دلیر و پهلوان

یمین - دست راست